

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

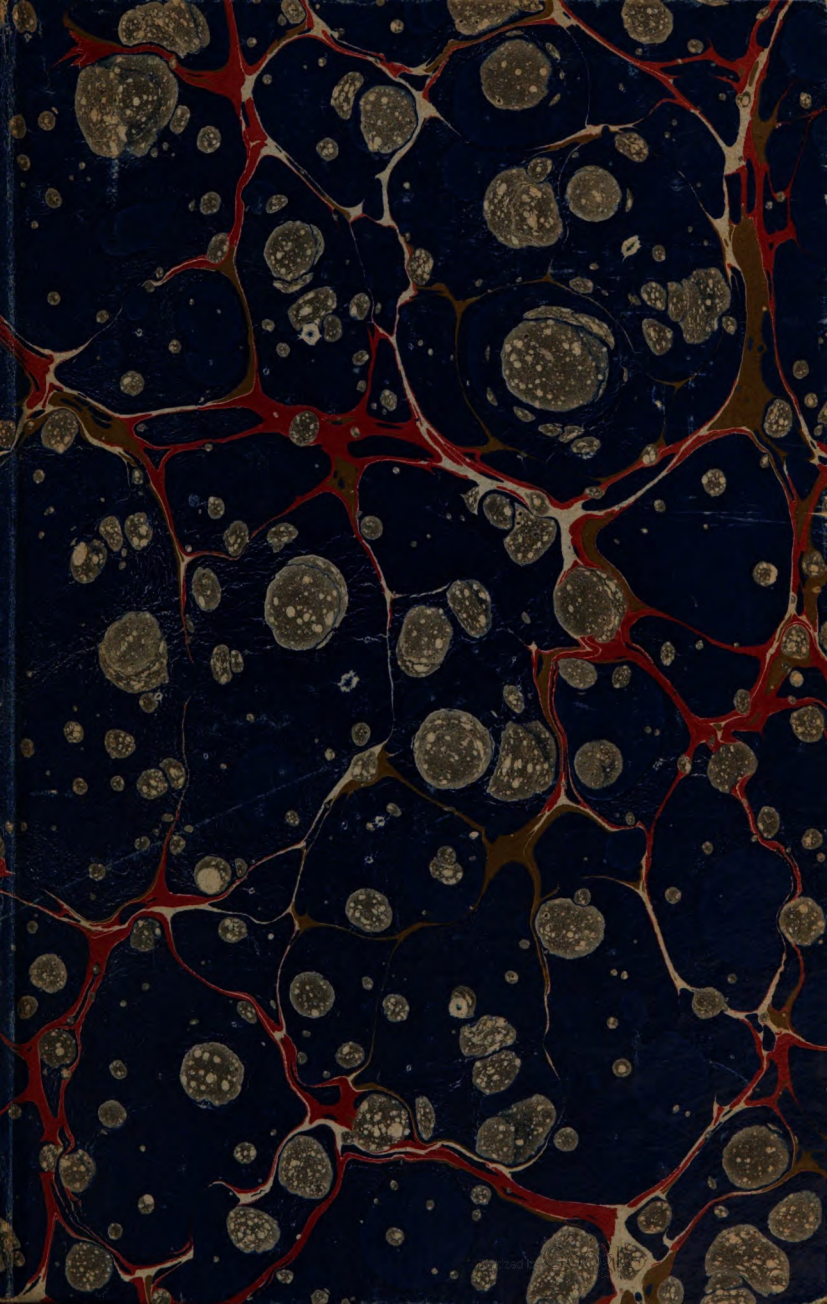
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

KW 109
64

44950.

N E D E R D U I T S C H E
S P R A E K K U N S T,
V O O R D E
J E U G D T.

*Uit verscheidene onzer voornaemste
Spraekekunstschryveren opgesteld,*

D O O R

K O R N E L I S V A N D E R P A L M,

*Fransch en Duitsch Kostschoolhouder
te Rotterdam.*

E E R S T E S T U K J E,

Tweede Druk.

T E R O T T E R D A M,
By R E I N I E R A R R E N B E R G,
Boekverkooper op het Westnieuwland, 1774.

V O O R R E D E.

Hoe noodzakelyk het is , dat elk mensch in zyne mooder sprake ervaren zy , is gemakkelyk te begrypen : door deze ervarenheit is men niet alleen in staet , om geschrevene werken met nut te lezen ; maer men verkrygt daer door ook bekwaemheit , om zyne gedachten anderen in orde voortestellen. En wien is niet bewust , dat verscheidene schryvers een groot deel van bun-

V O O R R E D E.

nen roem verliezen, alleen om dat zy buiten staet zyn, om bunne meening klaer en zuiver uittedrukken? Hierom heeft men overal, en in alle tyden, de opbouwers der talen hooggeacht; en in alle landen ~~vindt men~~ ~~achtingswaerdige~~ mannen, die bunnen tydt niet te dierbaer geschat hebben, om den opbouwender hunner tale dienstig te zyn. De onvermoeide Ten Kate, de scherpziende Huidecooper, de vindingryke Monen en de welbespraekte Nyloe, om van het kunstgenootschap Natura & Arte en anderen niet te spreken, zyn, in
ons

V O O R R E D E

ons Nederlandt , getuigen hier van.

Dan wie immer bunne werken oordeelkundig heeft ingezien, zal gemerkt hebben, dat het oogmerk dier ſchryveren meer geweest zy, der geleerde wereld' bunne vernuftige godachten, dan der jeugd' bunne lesfen, medetedeelen; ja dat men zelfs eenige kundigheid, zoo niet van andere talen, ten minste van onze ſprake bezitten moet, wil men de vrucht van bunnen arbeit plukken. Ons oogmerk, in tegendeel, is alleen der jeugd' dienſtig te zyn: voor haer is

V O O R R E D E.

bet dat wy deze Spraekkunts opgesteld hebben; moecnde men, naer onze gedachten, met de jeugd' beginnen, in dien men immer gegronde hoop kan opvatten, dat onze Nederlandsche spraek, by de Nederlanders, op baren regten prys gesteld zal worden. Wy beroemen ons dan niet, eene nieuwe Spraekkunst, waer in nieuwe regels gesteld, of uitgevondene verbeterd worden, in 't licht gebragt te hebben: neen; zoo ik my ergens op beroem, is 't op de eenvoudigheid, die ik in alles, zoo veel my immer

mer

V O O R R E D E.

mier mogelyk geweest is, in dit werkje betracht hebbe. Des beken ik openhartig, dat ik dit werkje uit de beste schryveren onzer Nedertandsche sprake getrokken hebbe, en wel byzonder, dat my zeker, tot nog toe by weinigen bekend, handschrift van eenen myner waerdste vrienden, benevens de hulp van goede taelkenneren, zeer te stade gekomen is. Het werk zelf heb ik in verscheidene boekjes of stukken verdeeld, zoo wel om dat het verschildende zaken zyn, als om den lust der jeugd,

V O O R R E D E:

jeugd, door vernieuwing, optewekken. Met opzet heb ik verkozen, hetzelfde by vragen en antwoorden te behandelen, om dat de ervarenheit my geleerd heeft, dat deze weg dienstigst voor de jeugd is. — ~~Het werk~~ is echter zoo ingericht, dat de antwoorden, op zich zelfs gelezen zynde, eenen volkomen zin uitmaken. Voor het overige hoop ik dat myne pooging aen het my voorgestelde einde voldoen zal; te weten, dat de Nederlandsche jeugd in de gronden barer moedersprake, van ba-

re

V O O R R E D E.

re jongkheit af, zal ervaren worden; houdende my verzekerd, dat ik met de bereiking' van dit einde iets nuttigs tot de bevordering der maetschappij zal toegebracht hebben, te meer, daer, naer myn weten, nimmer een werkje van dien aert, met dat einde, in onze Nederlandsche sprake geweest is; ja, zoo myne eigenliefde hier niet te streelende is, verwacht ik met grond' van dit werkje het zelfde genoeg, dat ik tot nog toe van myne Zedelyke Opvoeding, mede ten dienste der Nederland-
sche

V O O R R E D E.

*scbe jeugd' geschreven, gehad heb. In-
tuschen wensch ik mynen Lezeren alle
geestelyk en ligcbamelyk beil.*

NE-

N E D E R D U I T S C H E
S P R A E K K U N S T ,
V O O R D E
J E U G D T .

E E R S T E H O O F D S T U K .

Vr. **W**at is de *Spraekunst*?

Antw. De *Spraekkunst* is eene kennis van de Letteren en Sprake.

Vr. Uit hoe vele deelen bestaet de *Spraekkunst*?

Antw. Zy bestaet uit twee deelen, name-lyk, de *Woordgronding* en *Woordvoeging*.

Vr. Wat leert de *Woordgronding*?

Antw. De *Woordgronding* leert den Oorsprong, de Eigenschap, Afsleiding en Verdubbeling van enkele woorden.

Vr. Wat wordt daer toe vereischt?

Antw. Daer toe wordt vereischt; voor-
eerst, eene kennis der letteren, waeruit de
woorden samengesteld worden, 't welk de
Spelling genoemd wordt; en ten tweede, een

ONDERZOEK DER LETTERGREPEN, DAT IS, HOE DIE RECHT UITSPREKEN ZIJN, WELK MEN DE *Uitspraak* NOEMT.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Letteren.

Welke zyn de Letters, die in de Nederduitsche Tael gebruikt worden?

Antw. In de Nederduitsche Tael gebruikt men zesentwintig Letters, te weten, A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.

Vr. Hoe worden deze Letters beschouwd?

Antw. Men beschouwt dezelve somtyds als Hoofdletters, somtyds als gemeene Letters.

Vr. Waerom worden sommige Letters Hoofdletters genoemd?

Antw. Men noemt dus de Hoofdletters, om dat zy in het begin van eene rede, of eigen naem van eenen persoon of eene stad, enz., als het hoofd der volgende Letteren, in den eersten rang geplaetsd worden; waer na men dan de gemeene Letters in de woorden gebruikt. Dus schryft men: *De druk-kunst is door Laurens Koster te Haerlem uitge-vonden.* Ook gebruikt men veelyds Hoofdlet-ters, om de zaak, waervan men spreekt, uitgedrukken.

Vr.

Vr. Als hier, in het schryven van sommige Letteren, hier iets aentemerken?

Antw. Aengaende de *S* merkt men op, dat dezelve van tweederlei soort is, die men dus *f* en *s* schryft, en waer van de eerste dient om eene lettergreep te beginnen, en de laatste om die te sluiten. Dit wordt ook van sommigen omtrent de *z* en *r* opgemerkt, schoon het in dezé letter zelden of nooit wordt waergenomen.

Vr. Kunt gy niet eenige voorbeelden hier van opgeven?

Antw. Men ziet dit in *passen*, *wassen*, *missen*, *farzen*, *marzen*, *warzen*, waer in de lettergrepen met *f* en *z* begonnen, en met *s* en *r* geëindigd worden.

Vr. Hoe worden de Letters verdeeld?

Antw. De Letters worden verdeeld in Zelfklinkers en Medeklinkers.

Vr. Wat is een Zelfklinker?

Antw. Een Zelfklinker is eene Letter, die uit zich zelve klaer en duidelyk klinkt, en dus, zonder behulp van eene andere Letter, eene geheele lettergreep kan uitmaken: als in *A-rondt*, *E-del*, *F-ber*, *O-lie*, *U-we*, *T-ver*.

Vr. Hoe vele Zelfklinkers zyn'er?

Antw. De Sprækkunstenaers zyn het, omtrent het getal der Klinkletteren, niet ten volle eens. De meeste en voornamelyk de oude

Schryvers stellen 'er zes, ter weten, A, E, I, O, U, Y; waer van de vyf eersten kort, doch de laatste lang, in het uitspreken, zyn. Anders, in tegendeel, beweren dat 'er slechts vyf Zelfklinkers zyn, en willen dus den Langklinker Y, als eene Grieksche Letter, onder onze Zelfklinkers niet geteld hebben.

Vr. Hoe kunnen dan de woorden *gy, by, myn, zyn,* enz., gespeld worden?

Antw. Zy zeggen dat men de woorden, die men voorhene met eene y geschreven heeft, met *ii*, of ~~si~~ *si* ~~er~~ *er* ~~ad~~ *ad* ~~halve~~ *halve* met *ij*, moet schryven, als *ziin* of *zijn*, *miin* of *mijn*, enz.

Vr. Wat is 'er dan van de Letter y te houden?

Antw. Ons dunkt dat men de Letter y niet zoo ligt uit onze Klinkeren moet verbannen: vooreerst, om dat onze Schryvers deze Grieksche Letter meest altydt zoo veel als den Langklinker *ij* hebben doen gelden, en dat dus hunne lettergrepen, met y gespeld, eenen anderen klank zouden verkrygen, indien men deze Letter geheel wilde uitmonsteren: ten andere, om dat de *j*, als een Medeklinker, niet bekwaem is om de *i* te verlengen; waerom men genoodzaekt zoude zyn de spelling met *ii* in te voeren, 't geen echter van niemant geschiedt.

Vr. Is dit geschil van eenig belang?

Antw.

Antw. Het is van zeer welzig belang hoe-
danig men deze Letter schryve, mits men de-
zelve den rechten klank mededeele.

Vr. Wat zyn Medeklinkers?

Antw. Medeklinkers zyn de overige twin-
tig Letters, die uit zich zelve geen klank
hebben, maer het geluid der Klinkeren aen-
nemen, en haer geluid den Klinkeren mede-
deelen; waer uit blykt, dat deze Medeklin-
kers niet, dan met behulp der Zelfklinkeren,
kunnen uitgesproken worden; als B, Ce,
De, eF, Ge, Ha, Je, Ka, eL, eM, eN,
Pe, Que, eR, eS, Te, Ve; We, eX, Ze.

Vr. Wordt 'er geen onderscheidt tusohen
deze Medeklinkers gemaakt?

Antw. Sommigen nemen, uit deze Mede-
klinkeren, vier halve Klinkers of Smeltlet-
ters, als L, M, N en R, waer by anderent
nog de F en S voegen; om dat zy zachter
dan de andere Medeklinkers worden uitge-
sproken. Doch dit onderscheidt dunkt ons
onnoedig, om dat zy in kragt niet meer dan
Medeklinkers zyn.

Vr. Wat is 'er verders omtrent de Letters
in acht te nemen?

Antw. Men moet acht geven, dat men de
j vooreenen Medeklinker blyve houden, en
niet met de i en y, die eigenlyk Klinkers
zyn, verwarre.

Vr. Wat hebt gy meer eentemerken?

Antw. De C, Q en X zyn eigenlyk geene Nederlandsche Letters, maer dienen alleen om woorden van vreemde afkomste, of eigene namen van personen te spellen.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Spellinge.

Vr. **W**aer in bestaat de zuivere Spelling?

Antw. De zuivere Spelling bestaat daer in, dat men, in het schryven der woorden, geen meer, of minder klinkers of medeklinkers, dan men noodig heeft, gebruike, en dat ydere letter op hare regte plaats geschreven worde.

Vr. Wat moet men hier omtrent gadeslaen?

Antw. Naerdien men, in het spellen, zoo wel te kort als te lang zyn kan, moet men toezien, dat men van den rechten zift en de ware beduidenisse der woorden niet afga. By voorbeeldt, wanneer ik, in plaets van *hart*, eene *haertstede*, *hart* spelde, zou men denken, dat ik van het hart eenes menschen sprake. Door het uitlaten van *e* in *baom* krygt men

men *bam*: *boot* verwisfelt in *bot*. Ook ver-
andert *Abeel*, een zekere boom, door het
uitlaten van *e*, in *Abel*, eens mans naem;
en zoo is het met zeer vele anderen.

Vr. Waer uit leert men den regten aert
en klank der woorden kennen?

Antw. Men leert den aert en klank der
woorden kennen, uit het gebruik van vele
voorbeelden, waer in aangewezen wordt hoe
elke letter, in het begin, midden en einde
der woorden, gesteld wordt, en klinken
moet.

Vr. Zoudt gy niet eenige voorbeelden van
Spellinge met de A kunnen opgeven?

Antw. Met de A speelt men *Abt*, *Acht*,
Adem, *Akker*, *Ambacht*, enz. Ook komt
zy voor in de woorden *bandt*, *handt*, *hart*,
smart en diergelyken.

Vr. Heeft de A geene groote gemeenschap
met hare gebuurletter E?

Antw. De A heeft zoo groote gemeen-
schap met de E, dat zy veeltyds daer mede,
by wys van afleidinge, verwisfeld wordt: by
voorbeeldt, in *schenden* van *sehant*, *temmen*
van *tam*, *vesten* van *vast*, en meer anderen.
Voorts schryft men, zonder onderscheid,
hart en *hért*, *smart* en *smert*, *star* en *ster*,
stark en *sterk*, *vlak* en *ulek*, enz. Nogthans
doet men, in het schryven dezer laetste woor-
den,

den, best dat men eenen eenparigen voet houde, en zich binde aen de Spelling, die men zich voorgeschreven heeft.

Vr. Welke woorden spelt men met de B?

Antw. Met de B spelt men *Badt*, *Bedt*, *Bier*, *Bol*, *Byl*, *krabben*, *hebben*, enz. Doch in *bemdden*, *Embden*, gelyk men somtyds geschreven ziet, en in diergelyke woorden, is zy geheel overtollig.

Vr. Met welke letter heeft de B de grootste gemeenschap?

Antw. De B heeft de grootste gemeenschap met de P; dewyl het onderscheidt dier twee letteren alleen in het meer of min te samenvoegen der lippen gevonden wordt.

Vr. Uit welke woorden blykt dit?

Antw. Dit blykt voornamelyk uit het begin der lettergrepen, in de woorden *Badt* en *Padt*, *Bladt* en *Plat*, *Braedt* en *Praet*, *Been* en *Peen*, *Byl* en *Pyl*, en diergelyken. Ook blykt het uit het einde der lettergrepen, in de woorden, *slab* en *slap*, *krab* en *krap*; *tob* en *top*, enz.

Vr. Wat heeft men hier omtrent in acht te nemen?

Antw. Men moet toezien, dat men, in de Spelling, geene B voor eene P, of geene P voor eene B gebruike; dewyl men daer door de woorden met elkanderen zoude verwarren.

Vr.

Vr. Wat is 'er ten opzichte van de C aen-
temerken?

Antw. De C komt ons voornamelyk te pas, in het spellen van eigene namen, of woorden van vreemde afkomste, als *Cerberus*, *Circe*, *Cicero*, *Ceder*, *Celle*, *Cirkel*, *Cymbel*, en meer anderen; moettende men, in het spellen van Nederduitsche woorden, de K of S daer voor gebruiken.

Vr. Waer op moet men dan acht slaen, om den regten klank der C uitte drukken?

Antw. Men moet in aenmerking nemen dat de C den klank van eene K heeft, wanneer zy voor eene A, O of U staet, doch van eene S, wanneer zy door eene E, I of Y gevolgd wordt.

Vr. Wordt deze letter somtyds niet overtollig gebruikt?

Antw. Men gebruikt de C overtollig, wanneer men, in de woorden *boek*, *hoek*, *baek*, *staek*, en diergelyken, eene C voor de K voegt, en *boeck*, *hoeck*, enz., schryft.

Vr. In welke woorden kunnen wy de C in 't geheel niet missen?

Antw. De C moet noodwendig gebruikt worden in zulke woorden, waer in een scherper klank, dan men door de G kan uitdrukken, gehoord wordt. In dit geval wordt zy met de H gepaerd, en vormt een letterteeken

A S

ch,

ch, 't welk wy *chs* noemen. Dit onderscheidt van klank wordt gemerkt in *lach*; van *lagchen*, en *lag*, van *diggen* komende, (*) en allerduidelijkst in de woorden *schoon*, *schryven*, enz., waer voor men geen *sgoon*, *sgryven*, enz. spellen kan.

Vr. Welke woorden moeten voorts met deze samengevoegde letter, die men *chs* noemt, gespeld worden?

Antw. Men spelt met de *Ch* ook alle woorden, die uit de Grieksche tale afkomstig zyn, als *Christus*, *Chrysostratus*, *Christoffer*, *Christiaan*, en meer anderen?

Vr. Moeten deze woorden niet met eene *K* gespeld worden, gelyk sommigen doen?

Antw. Deze woorden kunnen met geene *K* gespeld worden; vooreerst, om dat deze eigene namen, in hunne eigene tale, met de *Ch* gespeld worden; ten tweede en voornamelyk, om dat de *K* geene kragt heeft om deze woorden, naer den aert der uitsprake, uittedrukken.

Vr. Wat moet men ten opzichte van de *Ch* nog aenmerken?

Antw. De *Ch* wordt dikwerf ongelgen gebruikt

(*) Van de gelykluidende woorden handelende, zullen wy verscheidene voorbeelden, waer uit dit onderscheidt blykt, opgeven.

bruikt (In woorden) die wel eenen scherp en klank schynen te hebben, maer nogchans afkomen van woorden, die met eene G gespeld worden, als *macht*, *klaecht*, *plaocht*, *jacht*, *dracht*, enz.; moerende dezelve, als van *mogen*, *klagen*, *plegen*, *jagen*, *dragen*, afkomende, altoos met eene G, en dus *magt*, *klagt*, enz., worden gespeld.

Vr. Dient ons de *Ch* niet nog, om onderscheid tuschen eenige gelykluidende woorden te maken?

Antw. De *Ch* dient ons, om onderscheid te maken tuschen de woorden *noch* en *nog*, *doch* en *dog*, *licht* en *ligt*, en diergelyken meer; dewyl 'er veel verschil in derzelver beteekenissen is.

Kr. Waer onderscheidt is 'er tuschen *noch* en *nog*?

Antw. Als het woord *noch* met *Ch* gespeld wordt beteekent het eene ontkenning; by voorbeeld, *myn broeder noch ik hebben op de beurs geweest*. Doch wanneer het met *G* wordt geschreven, geeft het eene vermeerdering te kennen; by voorbeeld, *hy heeft nog twee broeders*, enz.

Kr. Welke woorden worden met de *D* gespeld?

Antw. Met de *D* schryft men *Dak*, *Dan*, *Dank*, *Dek*, *Dik*, *Dol*, *Duif*, *Dyk*, enz.

Vr.

Vr. Wat moet men omtrent de D overweden?

Antw. Omtrent de D komt eerst in aenmerking hare verwantschap met de T, waer van zy alleen door de zachtheit in het spreken onderscheiden is.

Vr. Kunt gy niet eenige woorden, waer door dit onderscheidt gemerkt wordt, opgeven?

Antw. Dit onderscheidt blykt in de woorden *wand* en *want*, *zweed* en *zweet*, *rad* en *rat*, *doch* en *toch*, *dieren* en *vieren*, (*) enz.

Vr. Wat volgt 'er uit deze overeenkomste van de D met de T?

Antw. Hier uit volgt; dat men, in het spellen der woorden, naeuwkeurig moet letten of de uitspraek zacht of scherp zy; moettende men in het eerste geval eene D, doch in het laetste eene T gebruiken.

Vr. Moet men de woorden, die in het meervouwige getal eene D vereisfchen; in het enkelvoudige met eene D schryven; by voorbeeldt, *antwoord*, dat in het meervoudige *antwoorden* heeft?

Antw. Omtrent het gebruiken der D; in

(*) By de gelykluidende woorden, zullen wy den grondt, om deze woorden wel te spellen, opgeven.

woorden, die in het meervouwige eene D vereisfchen, vindt men drierlei spellingen. Sommigen spellen zonder D aldus, *antwoort*; anderen met eene D alleen, te weten, *antwoord*. Doch eene derde foort gebruikt de D, en voegt 'er eene T by, op deze wys, *antwoordt*.

Vr. Wat reden geven de eerften voor hunne spelling?

Antw. De eerften zeggen dat de D te zachten klank heeft, om eene lettergreep te fluiten; en dat men, in de uitspraek dier woorden, de fcherpe T onderscheidenlyk hoort.

Vr. Wat wenden de tweeden voor?

Antw. De tweeden wenden voor, dat het meervouwige getal genoegzaam aentoont, dat men in het enkelvoudige eene D gebruiken moet; of liever, dat men in het enkelvoudige kan zien hoe het meervouwige moet gefpeld worden.

Vr. Wat zeggen de laetften?

Antw. De laetften stemmen de redenen der twee voorgaenden toe; zeggende, aen den eenen kant, dat de D, wegens hare zachtheit, de lettergreep in diergelyke woorden niet kan fluiten; en aen de andere zyde, dat het meervouwige toont dat men in het enkelvoudige geene D misfen kan. Om derhalve aen de uitspraek en tevens aen den aert der

woor-

woorden te voldoen, gebruiken. zy DT beide.

Vr. Welk gevoel is voor het beste te keuren?

Antw. Het eerste gevoel is geheel te verwerpen, om dat men te zeer van den aert en de natuur der woorden afwykt. Ten opzichte van de twee anderen, zouden wy voor ons het laetste verkiezen; doch de zaak is van geene groote aengelegenheit, als men zich zelve slechts altoos gelyk is.

Vr. Moet men de woorden, die in *heit* uitgaen, ook met DT spellen?

Antw. Dewyl de woorden, die in *heit* eindigen, in het meervouwige geen *heiden* maer *beden* hebben, en hunne beteekenis ook geenszins in den uitgang gelegen is, verkiezen wy, op de uitspraak dezer woorden lettende, dezelve liever met eene enkele T, en dus *waerheit*, *geregtigheit*, enz. te schryven.

Vr. Welke woorden spelt men met de E?

Antw. Met de E spelt men *Ebbe*, *Echt*, *Edel*, *Ezel*, *bel*, *hel*, *kelk*, *kerk*, *werk*, enz.

Vr. Wat moet men aengaende de E opmerken?

Antw. Omtrent de E merkt men op, dat zy een zacht en scherp geluid heeft, welk onderscheidt van klank in de woorden *Gruel*
en

en *bevel*, *ezel* en *gezel*, *bemel* en *geintid*, en voornamelyk in *deel* (een plank) en *deél* (een gedeelte), enz., duidelyk te bespeuren is.

Vr. Wat hebben sommigé Taekenners hier omtrent in acht genomen?

Antw. Sommigen hebben geoordeeld, dat het niet ondienstig zoude zyn de hooge of scherpe E telkens met een klankteeken van boven te merken; 't welk echter van zeer weinigen nagevolgd wordt.

Vr. Zyn 'er geene woorden, waerin de E gemerkt dient te wèzen?

Antw. Men merkt het woordt *één*, wanneer het *een* getal beteekent, tot onderscheiding van *een*; wanneer het een Lidwoordt is; by voorbeeldt: *één letter maakt somtyds een geheel woordt uit.*

Vr. Is 'er niet veel overéenkoms tuschen de E en I?

Antw. De overéenkoms tuschen de E en I blykt duidelyk uit zulke woorden, die in het eenvoudige met eene I, doch in het meervouwige met eene E gespeld worden, als *lidt* en *laden*, *schip* en *schepen*, *spit* en *speten*, enz.

Vr. Welke woorden worden met F gespeld?

Antw. Met de F spelt men *Faam*, *Fielc*, *Flesch*,

Flösch, Fok, Fout, draf, graf, straf, enz.

Vr. Wat moet men aengaende de F opmerken?

Antw. Men merkt in de F op, de overëenkomst, die zy heeft met de V, bestaende haer onderscheidt alleen hierin, dat de F scherp, en de V zacht uitgesproken wordt.

Vr. In welke woorden wordt dit onderscheidt van uitspraek bespeurd?

Antw. Men bespeurt dit duidelyk in *fel* en *vel*, *fier* en *vier*, *faem* en *vaem*, en dierge-lyken; ook wordt de scherpheit der F gehoord in het einde der lettergrepen, als in *graf*, *staf*, *sterf*, *wetf*, enz.

Vr. Maer moet men zulke woorden niet met eene V schryven, als *grav*, *stav*, enz., om dat men in het meervouwige spelt *graven*, *staven*, enz.

Antw. De spelling met V in deze woorden, hoewel by eenigen gebruikelijk, strydt geheel tegen den aert der uitsprake, waerin men eenen scherp, en geenszins zachten klank, gelyk de V is, gewaer wordt. Ook kan het tot eenen vasten regel verstreken, dat de V nimmer eene lettergreep sluiten kan.

Vr. Hebt gy nog niet iets, aengaende de F, aentemerken?

Antw. Men merkt op de F nog aen, dat men de woorden *ontfangen*, *ontfonken*, enz., ge-

gemeenlyk met eene *f* geschreven ziet; daer echter genoeg blykt dat die woorden, als van *vangen* en *vonken* afkomende, met eene *V*, en dus *ontvangen* en *ontvonken* moeten gespeld worden. Denzelfden mislag begaet men in het schryven van *Juffrouw*, voor *Jufvrouw*.

Vr. Wat merkt men meer, aengaende de *F*, op?

Antw. De woorden, die uit het Grieksch en Latyn in onze tael zyn overgebracht, en in die talen met *φ* of *φβ* geschreven worden, moet men by ons met eene *F* spellen, als *Faem*, *Feniks*, *Filosoof*, *profeet*, en meer anderen; welke spelling van onze meeste Taelkenneren gewettigd is, om dat onze *F* denzelfden klank als de *φβ* heeft, en op dat de onkundigen nimmer *Pilozoop*, in plaats van *Filozoof*, lezen zouden.

Vr. Welke woorden worden met eene *G* gespeld?

Antw. Met de *G* spelt men *Gaen*, *Geldt*, *Gier*, *Goudt*, *Gunst*, *Gy*, *vlag*, *dag*, *heg*, *weg*, enz.

Vr. Met welke letter heeft de *G* eene naeuwe verwantschap?

Antw. Behalve met de *Ch*, heeft de *G* eene naeuwe verwantschap met de *K*, gelyk blykt uit de woorden *koning* en *konink*, *koningryk* en *koninkryk*, *gevangenis* en *gevangenis*,

oorsprong en *oorspronk*; *jongvrouw* en *jonk-vrouw*, en diergelyken; moettende men in zulke woorden omzichtig te werk gaen, en vooral eenen eenparigen voet houden.

Vr. Welke woorden spelt men met de H?

Antw. De H komt te pas in het spellen van *Ham*, *Handt*, *Hek*, *Heldt*, *Hier*, *Hok*, *Huis*, *vryheit*, en anderen.

Vr. Wordt de H niet dikwerf onnoodig gebruikt?

Antw. De H wordt overtollig gebruikt, wanneer men dezelve achter de G voegt, en *dagb*, *vlagb*, *begb*, *wegb*, *ghy*, enz., schryft. Dit heeft te voren wel by eenige weinigen ingang gevonden, maer wordt thans van de beste Spraekkonstenaren geheel verworpen. Ook wordt zy van sommigen in het woordt *offerhande* afgekeurd.

Vr. Waer in gebruikt men de I?

Antw. de I gebruikt men in de woorden *In*, *Ik*, *Iets*, *Is*, *min*, *win*, *list*, *twist*, en vele anderen; moettende men deze letter wel duidelyk van de J leeren onderscheiden; welk onderscheidt best geleerd wordt door zulke woorden, waer in de J en I te gelyk gevonden wordt, als in *Ficht*, *Juist*, en meer anderen.

Vr. In welke woorden bedient men zich van de J?

Antw.

Antw. Van de J bedient men zich in *Ja*, *Jaer*, *Jeugd*, *Jok*, *Jong*, en diergelyken. Ook wordt deze letter wel met de G verwisfeld, als in *Jenever* en *Genever*, *Anjelier*, en *Angelier*, *Majestraet* en *Magistraet*, enz.

Vr. Wanneer bezigt men de K?

Antw. De K wordt gebruikt in de woorden *Kabel*, *Kalf*, *Kalk*, *Kam*, *Keel*, *Kei*, *Kist*, *Kool*, *Kusch*, en diergelyken. Ook doet men best, dat men de woorden, of eigene namen, die, uit vreemde talen afkomstig, in Hollandschen verwisfelt en met C gespeld worden, met K schryft, als *Kornelis*, *Karolus*, *Kasparus*, enz.; wordende dit door de meeste Taelkenners gewettigd.

Vr. Welke woorden worden met de L gespeld?

Antw. Met L spelt men *Laf*, *Lamp*, *Lasi*, *Leet*, *Lier*, *Licht*, *Lomp*, *Luit*, *Lyst*, en meer anderen. Ook wordt deze letter somtyds met de R verwisfeld, als in *stamelen* en *stameren*, *snippelen* en *snipperen*, enz. Zy heeft insgelyks gemeenschap met de U; gelyk men *soudenieren* voor *soldaten* schryft. Eertyds schreef men ook *goldt* en *koldt* voor *goudt* en *koudt*, enz.

Vr. In welke woorden gebruikt men de M?

Antw. De M wordt gebruikt in de woorden *Maer*, *Maet*, *Mast*, *Mat*, *Meest*, *Mild*,
B 2
Minst,

Minst, Mout, Munt, Myn, enz. Ook moet het woordt *boomgaards*, dat men somtyds zonder M en dus *boogaerdt* geschreven ziet, met eene M gespeld worden; dewyl het van *boom* en *gaerde* afkomt.

Vr. Welke woorden spelt men met de N?

Antw. Met de N spelt men *Nacht, Naekt, Neemt, Niets, Noodt, Noot, Nut, Nydt, kennen, zinnen*, enz. Deze letter verwisselt in sommige woorden wel van plaats, gelyk blykt in *born* voor *bron*, waerom men ook *bornput* schryft. Ook wordt zy wel door eene R vervangen als *razerny* en *razery, toverny* en *tovery*, enz.

Vr. In welke woorden gebruikt men eene O?

Antw. Men gebruikt de O in *Och, Of, Op, of, lof, kommer, wolk*, enz.

Vr. Is 'er iets byzonders aengaende de O optemerken?

Antw. Men bespeurt in de O tweederlei klank, die duidelyk blykt in de woorden *op* en *bóp, bok* en *bók, bol* (opgezwollen) en *ból* (een kloot), *bot* (dom of onscherp) en *bót* (bótvieren), *wolk* en *vólk*, en in meer anderen; in welke eerste woorden men het lage, en in de anderen het hooge geluid der O onderscheidenlyk hoort.

Vr. Is 'er geen middel, waer door men deze onderscheidene klanken kan leeren?

Antw

Antw. Daer is 'er, die willen dat men de hooge O altoos van boven met een teeken moest merken, gelyk in *vólk*; maer anderen denken dat dit onnoodig zy, om dat onze Hollanders dezen onderscheiden klank genoeg kennen, en dat een vreemdeling even ligt het verschil van den klank in de uitspraak kan leeren, als het regte gebruik van het klankteeken in het schryven.

Vr. Wat is 'er van de O nog aentemerken?

Antw. De overëenkomst onzer doffe O met de U komt nog in aenmerking, wanneer men in de woorden nu eens eene O dan eene U bezigt, als in *dol* en *dul*, *worp* en *wurp*, *kunst* en *kunst*, *konnen* en *kunnen*, en meer anderen.

Vr. Welke woorden spelt men met de P?

Antw. Met de P, die wat scherper van geluidt dan de B is, spelt men *Pacht*, *Pael*, *Pen*, *Pek*, *Pomp*, *Pot*, *Put*, *Pyp*, *kap*, *trap*, *kloppen*, *toppen*, en diergelyken. Sommigen gebruiken de P ook in *ampt*, *amptman*, enz. Doch anderen keuren dit onnoodig, om dat in deze woorden de P niet gehoord wordt, en schryven dus liever *amt*, *amtman*, enz. Echter schynt het algemeene gebruik voor het eerste te zyn. Dan de zaak is van geen groot belang, mits men slechts eenparig zy.

Vr. In welke woorden gebruikt men de Q?

B 3

Antw.

Antw. Met de Q worden alleen gespeld eigene namen, die van uitheemsche oorsprong zyn, als *Quintilianus, Quintus, Quirinus*, en anderen.

Vr. Moet de Q niet in vele Nederduitsehe woorden gebruikt worden?

Antw. Daer is 'er, die de woorden *kwaedt, kwael, kwast, kwynen* en ontelbare anderen, bestendig met *Qu* spellen, als *Quaeds, Quael*, enz.; doch verre de meesten volgen de spelling met *Kw*, die thans byna algemeen voor de beste aengenomen wordt. De reden is, om dat de *kw* vry beter met den aert onzer tale overeenkomt; en dat de *Q*, die geene Nederlandsche letter is, wanneer 'er eene *U* bygevoegd wordt, veel gevaar loopt om als *ku* uitgesproken te worden.

Vr. Waer in gebruikt men de *R*?

Antw. De *R* wordt gebruikt in de woorden *Raedt, Ram, Ramp, Randt, Rat, Reep, Riet, Riem, Room, Rust, Ruim, Ruit, Ryn*, en vele anderen; zynde deze letter, die een trillend geluid heeft, zeer moeielyk in de uitsprake.

Vr. Welke woorden worden met de *S* geschreven?

Antw. Men spelt met de *S* *Sabel, Sap, Satyn, Sisfen, Soort, Sukkelen, Suiker, Schrap, Scherp, Schicht, glas, mesfen, menschen, vischen, beseffen, en diergelyken.* *Vr.*

Vr. Waer op moet men by de S byzonder acht geven?

Antw. Men moet deze letter van de Z wel onderscheiden, voor zoo ver zy in alle woorden, die van een scherp en sissend geluidt zyn, moet gebruikt worden; daer men in tegendeel de woorden, die zacht van geluidt zyn, met eene Z spelt.

Vr. Moeten de woorden *visch*, *mensch*, enz., niet enkel geschreven worden *vis*, *mens*, enz.

Antw. Men mag de *ch* in de woorden *visch*, enz., niet verwerpen, schoon zulks van vele onkundigen geschiedt; want zulks zoude tegen den aert der woorden en de regte uitspraak stryden.

Vr. Welke woorden worden met eene T geboekstaefd?

Antw. Met eene T spelt men *Tael*, *Tak*, *Tam*, *Tandt*, *Tang*, *Teer*, *Tent*, *Tin*, *Tol*, *Toorn*, *Tucht*, *wet*, en meer anderen. Ook dient men *genootschap*, als van *genooten* en niet van *genooden* afkomende, met eene T te schryven.

Vr. Wat moet men aengaende de T nog opmerken?

Antw. De T, wanneer zy eene I, waerop nog een andere Klinker volgt, voorgaet, neemt den klank van *ts* aen, in woorden,

die van eenen Latynschen oorsprong zyn, als in *Horatius*, *Lukretia*, *Sulpitius*, die men uitspreekt als of 'er stonde *Horactsius*, *Lukreetsia*, enz.; waerom ook sommigen in woorden, die in Hollandsche veranderd zyn, eene C of S, in plaets van eene T gebruiken, en *profecio*, *predikacie*, enz., schryven: anderen schryven *profoetsie*, *predikaetsie*, enz.

Vr. Wat spelt men met den Klinker U?

Antw. Met de U spelt men *U*, *Uw*, *nu*, *duur*, *guur*, *zuur*, *dubbel*, *lust*, *kunst*, en meer andere woorden.

Vr. Wat slaet men by de U gade?

Antw. Deze letter moet men wel van de V onderscheiden; dewyl de U een klinker en de V een medeklinker is, welk onderscheidt, dat ook by de I en J plaets heeft, in sommige woordenboeken zeer kwalyk in acht genomen wordr.

Vr. Is 'er niets meer omtrent de U optemerken?

Antw. Men moet nog in aenmerking nemen het onderscheidt, dat 'er is tuschen *U* en *Uw*, zynde het eerste een zelfstandig, en het andere een toevoegelyk voornaemwoordt; of anders *U* beteekent den persoon zelven; doch *Uw* is iets, dat hem wordt toegekend: gelyk het zelfde onderscheidt in *My* en *Myn* gevonden wordt.

Vr.

Vr. Kunt gy dit niet met eenige voorbeelden ophelderen?

Antw. Dit wordt opgehelderd door de volgende voorbeelden: *uw tydt is u bewust; by heeft u uw boek ontroofd; MYNE eer is MY ontnomen; MYN hoedt ontvalt MY, enz.*

Vr. In welke woorden wordt het gebruik der V bespeurd?

Antw. Met de V spelt men *Vat, Vaém, Vast, Veel, Vest, Vier, Vondt, Vrouw, Vrucht, Vyandt, leven, sterven, enz.* Ook ziet men somtyds het woordt *Euangelium* met eene V gespeld, doch ten onrechte, om dat dit woord oorsprongkelyk tot de Grieksche tael, waer in geene V gevonden wordt, behoort. De V kan, om hare zachtheit, geene lettergreep sluiten.

Vr. Welke woorden moeten met eene W gespeld worden?

Antw. De W gebruikt men tot het spellen der woorden *Waer, Wal, Wak, Want, Week, Weg, Wieg, Wicht, Woudt, Wuft, Wys, graeuwen, scbreeuwen, en meer anderen.*

Vr. Moet men deze letter geene dubbelde U noemen, gelyk meestal geschiedt?

Antw. Men kan deze letter geene dubbelde U noemen, om dat 'er die klank niet in bespeurd wordt, en dat zy, als een Mede-

klinker, van den Zelfklinker U zeer onderscheiden is. Door het misbruik van deze benoeming, zag men voorhene *wt* voor *uit* spellen; welke mispelling thans geheel verbannen is.

Vr. Kan de W, in het spellen, voor alle Medeklinkers gevoegd worden?

Antw. De W kan alleen voor den Medeklinker R gevoegd worden, en maekt dan een geluidt, dat alle de woorden, die te wrang zyn om met de *Vr* geschreven te worden, volkomen uitdrukt.

Vr. Zoudt gy dit onderscheidt niet met eenige voorbeelden kunnen aentoonen?

Antw. De woorden *Wraek*, *Wrak*, *Wreed*, *Wringen*, *Wrakken*, *Wryten*, vergeleken met *Vraeg*, *Vreemd*, *Vriendt*, *Vroeg*, *Vry*, toonen dit onderscheidt duidelyk aen; zynde het ten uiterste noodig dat deze verschillende klank aen de Jeugdt naeuwkeurig geleerd worde.

Vr. Moer de W ook tot fluiting van sommige woorden gebruikt worden?

Antw. De W is ten hoogste noodzakelyk om de woorden *ceuw*, *leeuw*, *flaeuw*, *gaeuw*, *nieuw*, *vrouw*, enz., te fluiten; hoewel sommige Schryvers, anders zeer kundig, tegen allen grondt van spellinge, de W uit die woorden laten, en *ceu*, *leeu*, enz., schryven.

Vr.

Vr. Zou men in diergelyke woorden de U niet ontbéren kunnen, en *eeuw*, *leew*, enz.; spellen?

Antw. De U is in diergelyke woorden lichter te misfen dan de W. Ook hebben voorname Schryvers deze spelling van *eeuw*, enz., voorgelstaen. Echter heeft het gebruik dezelve niet willen wettigen; om dat men in die woorden, wanneer men derzelve uitspraek wel toetst, de U weinig minder dan de W gewaer wordt.

Vr. Waer toe dient ons het gebruik der X?

Antw. De X dient ons tot spelling van namen, die van Griekschen en Latynschen oorsprong zyn, als *Xantus*, *Xerxes*, *Xenofon*, *Xenokrates*, *Alexander*, enz.

Vr. Wat moet men by deze letter opmerken?

Antw. Men moet aenmerken, dat wy den klank dezer Grieksche Letter volmaekt door onze *ks* uitdrukken; waer uit volgt, dat alle Nederlandsche woorden, die dezen klank van X hebben, ook met *ks* moeten gespeld worden.

Vr. Uit welke voorbeelden blykt dit?

Antw. Dit blykt uit de woorden *blyks*, *ryks*, *zulks*, *schriks*, *bliksetn*, enz., waer in men ziet dat, behalve dat de *ks* volkomen aen den klank der woorden voldoet, dezelve

ven

ven afgeleid worden van woorden, die met eene K en nooit met eene X gespeld worden; want men schryft *blyk*, *ryk*, *zulk*, *schrik*, *blik*, enz.

Vr. In welke woorden wordt de Langklinker Y gebruikt?

Antw. De Y wordt gebruikt in *Tdel*, *Ts*, *Tuer*, *myden*, *ryden*, *pyl*, *pryzen*, *vry*, *myn*, *zyn*, en meer anderen. Ook kan zy te pas komen in woorden, die in het Grieksch met *y* gespeld worden, als *Pythagoras*, *Pyrrhus*, *Ulyses*, enz., in welke woorden zy als eene *i* wordt uitgesproken; waerom ook voorname Taalkenners uit die woorden de Y verwerpen, en dezelve met *i* schryven, als *Pithagoras*, *Ulisfes*, enz.

Vr. Waer op moet men in deze letter nog acht geven?

Antw. Men moet byzonderlyk letten op de regte uitspraek dezer letter in onze tale; op dat men die niet met de *ei* vermenge, gelijk wel geschiedt van sommigen, die *reizen* voor *ryzen* schryven.

Vr. Hoedanig is het gebruik van de Z?

Antw. De Z gebruikt men tot spelling van *Zaedt*, *Zee*, *Zeef*, *Zien*, *Ziel*, *Zout*, *Zuur*, *Zyn*, en voorts vooraen of in 't midden van alle woorden, waer in een zachte klank gevonden wordt; daer men in tegendeel, wanneer

nêr de woorden sterker door de tanden fis-
sen, eene S gebruiken moet.

Vr. Heeft men eertyds zulke woorden,
zonder onderscheidt, niet met eene S ge-
speld?

Antw. Men maekte eertyds weinig of geen
onderscheidt in de woorden, die met S of Z
gespeld moesten worden. Dan men bespeur-
de wel haest, dat dit, wegens de scherpe
en zachte uitspraek van sommige lettergre-
pen, een merkelyk gebrek was; waerom de
beste Schryvers het gebruik van de Z in de
zachte lettergrepen invoerden, komende dit
volkomen met de uitsprake dezer letter over-
ëen. Ook is dit gebruik thans algemeen aen-
genomen; zoo dat de S voor eene Z alleen
uit onkunde gebezigd wordt.

Vr. Zoudt gy niet eenige woorden, waer
in dit onderscheidt blykt, kunnen opgeven?

Antw. Dit onderscheidt blykt klaer in de
woorden *Zadel* en *Sadel*, *Zaten* en *Satan*,
Zaei en *Saei*, *Zingen* en *Sisfen*, *Zolder* en
Soldy, *Zuigen* en *Suiker*, en meer anderen.

Vr. Wat volgt'er uit de zachtheit der Z?

Antw. Hier uit volgt, dat de Z, om hare
zachtheit, geene lettergreep sluiten kan, en
hier in van de S, hare gebeurletter, moet
vervangen worden, gelyk dit blykt uit de
voorbeelden *glas*, *baes*, *baes*, *urees*, *wies*,
enz.,

enz., daer men in het meervouwige *glazen*, *bazen*, *bazen*, *dreezen*, *weezen*, enz., ſchryft. Ook volgt nog uit deze zachtheit der Z, dat zy geen en andéren Medeklinker dan de W achter zich velen kan, als in *Zwaen*, *Zwart*, enz.; moétende men geenszins *Zlaen*, *Zmaedt*, *Znaer*, enz., maer *ſlaen*, *ſmaedt*, *ſnaer*, enz., ſpellen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van het verlengen der Klinkletteren.

Vr. **W**at noemt men het verlengen der Klinkletteren?

Antw. Het verlengen der Klinkletteren wordt gehoemd, wanneer dezelve verdubbeld, en dus tot lange Klinkers gemaakt worden.

Vr. Waerom moeten de Klinkletters verlengd worden?

Antw. Men moet de Klinkletters verlen- gen, om dat de vyf eerſten kort zyn, en in het uitspreken weinig tyds gehoord worden. Hierom moeten zy, door verdubbeling of byvoeging van eenen anderen Klinker, tot lange Klinkletters worden gemaakt. By voor- beeldt, wanneer ik by de A, in het woordt
man,

man, eene andere *A* of eene *E* voege, zoo wordt het *maan* of *maen*; by de *E*, in *met*, eene andere *E* gevoegd, krygt men *meet*; en zoo voorts met de overigen. Alleen kan de *Y*, als een langklinker zynde, niet verlengd worden.

Vr. Is men het volkomen eens over de wys om de Klinkletters te verlengen?

Antw. Sommige Spraekkunstenalers willen dat ydere letter door zich zelve moet verlengd worden. Anderen daerentegen zeggen, dat de *E* tot verlenging van de *A*, *I* en zich zelve dient.

Vr. Is dit laetste niet ongerymd?

Antw. Dit laetste gevoelen is gansch niet ongerymd; naerdien men voor en in de zestiende eeuw altoos de *Ae* gebruikte, en voorts alle de klinkletters door de *E* verlengde, zelfs zoo ver, dat men de *E* tot verlenging van de *O* en *U* bezigde; welke laetste verlenging echter thans met reden verworpen wordt.

Vr. Waerom verlengen sommigen de *A* met zich zelve, en schryven *Aan*, *gaan*, enz.?

Antw. De verlenging met *A* geschiedt, om dat, naer de meening dier Schryveren, de *Ae* den klank van eene Grieksche *η* of *ēta* heeft, en dus den woorden hunnen rechten klank

klank doét verliezen. Hierom gebruiken zy de *Ae* alleen in woorden, die zulk eenen klank vereisfchen, als *waerelds*, *vaerzen*, *blaeten*, enz.

Vr. Wordt dezé reden toegestemd?

Antw. Men zegt hier tegen, dat niet de *Ae*, maer de *ea* dezen klank heeft, en dat men dus, zonder gegronde reden, niet zoo ligt van het gebruik der Ouden moét afgaen.

Vr. Om welke reden gebruiken de andere Schryvers de *Ae*?

Antw. De Schryvers, die voor de Spelling met *Ae* zyn, geven voor reden, dat in de lettergrepen, daer de lange A in gevonden wordt, eene verflaewing in de uitsprake wordt bespeurd; en dat zy dus de *e* noodzakelyk vereisfchen, om den zwaren en onangename klank der *Aa* te temperen.

Vr. Is 'er niet eene proef, die deze verflaewing der uitsprake fchynt te wettigen?

Antw. De verflaewing der uitsprake blykt; als men de woorden *Aen*, *gaen*, enz., splitst, *ga-en*, en dan in 't uitspreken wevoegt; naerdien men dan duidelyk den klank van *Ae*, en niet dien van *Aa*

in 'er nog niet andere redenen voor ge met *Ae*?

Antw.

Antw. De verkorting van het woordt *daet*, 't welk in 'er veranderd wordt, by voorbeeldt, *Ik ben 'er geweest* voor *Ik ben daer geweest*, schynt deze spelling te billyken. Ten andere blykt nog, uit de samentrekking' van sommige woorden, als *daen* voor *dadén*, *paen* voor *paden*, enz., (die geenszins met twee A moeten geschreven worden, om dat het teeken boven de e toont, dat 'er alleen een medeklinker is weggenomen) dat de spelling met *Ae* voor best te keuren is.

Vr. Zou het echter geen groot gemak bybrengen, wanneer yder klinker door zich zelve verlengd wierd?

Antw. De klank der woorden schynt de verlenging van yderen klinker door zich zelve niet te dulden: want niemand zal, in het schryven van de woorden *hier*, *lier*, enz., twee I gebruiken. Dewyl nu de A een vry zwarer geluid dan de I heeft, wil die ook geene verlenging door zich zelve toestaen.

Vr. Is dit stuk van het uiterste belang?

Antw. Dit stuk is van geen groot belang, om dat aen beide zyden redenen zyn. Alleen moet men twee zaken in acht nemen; vooreerst, dat men eens *Aa* of *Ae* spellende, zulks doorgaens doen moet, om dat men zich zelve altoos gelyk moet zyn; ten andere, dat men den grondt, waarom men

C

deze

deze voor geene spelling verkiest, onderscheidenlyk behoort te weten.

Vr. Wat is de reden, dat sommige schryvers den klinker *A*, in de woorden *draken*, *staken*, *zaken*, en anderen verlengen, schryvende *draeken*, enz.

Antw. De voorname reden van de verlenging' der klinkletteren, in sommige woorden, van het meervouwige getal, is om dat deze woorden in het enkelvoudige met eenen verlegden klinker, en dus met *Ae* gespeld worden, als *draek*, *staek*, enz.; en dat men dus, uit het schryven van het meervouwige, den grondt der woorden in het enkelvoudige bemerken kan.

Vr. Is deze reden voldoende?

Antw. Deze reden voldoet geenszins: want dat diergelyke woorden, in het enkelvoudige, met eenen langen klinker moeten gespeld worden, geschiedt, om dat eene korteklinkletter niet genoeg is, om eene lange lettergreep te maken, wegens den volgende medeklinker, daer zy tegen aen sluit, en dus eenen korten klank, als *drak*, *stak*, *zak*, enz., veroorzaekt. Dit heeft in het meervouwige geene plaets, om dat de medeklinker tot de volgende lettergreep overgaet, als *dra-ken*, *sta-ken*, *za-ken*, en dus geene sluiting verwekt. Daerenboven lydte onze taal

geens-

geenszins, dat men meer letters, dan men in den klank der woorden hoort, gebruike.

Vr. Zyn 'er evenwel geene klinkers, die in het meervouwige verdubbeling of verlenging moeten ondergaen?

Antw. De verdubbeling der klinkletteren geschiedt, in het meervouwige, voornamelyk om een hoog geluidt aftebeelden. Dewyl nu de E en O alleen by ons een' tweederlei klank hebben, en hoog en laeg uitgesproken kunnen worden, zoo blykt, dat deze twee letters somtyds de verdubbeling of verlenging moeten ondergaen; terwyl de overige klinkers daer van uitgesloten zyn.

Vr. Hoe is men gewoon dit onderscheidt van klank in de E en O aentetoonen?

Antw. Men is gewoon, voor den lagen klank dezer letteren, eene enkele E en O, en voor het hooge geluidt eene EE en OO te gebruiken.

Vr. Zoudt gy hier van niet eenige voorbeelden kunnen opgeven?

Antw. Dit onderscheidt ziet men in *weken* (yder van zeven dagen) en *wacken* (iets zacht maken), *hopen*, (ergens naer haken) en *hoopen* (op één stapelen, *stenen* (zuchten) en *steenen* (eene harde werkstof) *kolen* (eene brandstof) en *koolen* (een tuingewas) en meer

anderen; (*) waer van men de eersten met eene enkele E en O, en de laetsten met EE en OO behoort te schryven.

Vr. Kan men, door dit verzuim, geene groote mispellingen begaen?

Antw. Met dit te verzuimen, zou men *bedelen* voor *bedeelen*, *bekeren* voor *bekeeren*, *stoten* voor *swoten*, enz., spellen, schoon 'er niet alleen groot verschil in klank, maer ook in beteekenis, in deze woorden te bespeuren is.

VYFDE HOOFDSTUK.

Van de Twee- en Drieklanken.

Vr. **W**at is een Tweeklank?

Antw. Een Tweeklank is, wanneer twee enkele klinkletters, die van een byzonder er verscheiden geluidt zyn, door het samenvoegen, in het uitspreken der woorden, in één smelten, by voorbeeldt, *Ai*, *Au*, *Ei*, *Eu*, *Oe*, *Oi*, *Ou*, *Ui*, enz.

Vr. Wat is een Drieklank?

Antw.

(*) In het laetst van dit stukje zullen wy meer voorbeelden, tot klarer begrip van den leerling, opgeven.

Antw. Een Drieklank verschilt van eenen Tweeklank alleen daer in, dat men, in plaets van twee enkele klinkletteren, zich van ééne dubbelen en ééne enkelen, of van drie enkele klinkeren, die van eenen verschillenden klank zyn, bedient, en die in het uitspreken samengevoegt; gelyk, *Aei, Aeu, Eeu, Ieu, Oei, oei*, enz.

Vr. In welke woorden gebruikt men den Tweeklank *Ai*?

Antw. De Tweeklank *Ai* is in onze tael niet noodig; dewyl men de woorden *kei, klei, mei, Keizer, Romein, peis, paleis*, enz., die sommigen met *Ai* geschreven hebben, met *Ei* spellen moet.

Vr. Hoe is het gebruik van *Au*?

Antw. *Au* gebruikt men meestal in eigene namen, als *Paulus, Plautus, Laurens*, enz. Onze woorden *dauw* en *krauwen* schynen mede de *Au* te vereisken. Ook wordt *Paus* met dezen Tweeklank gespeld.

Vr. Wanneer bedient men zich van *Ei*?

Antw. Men gebruikt *Ei* in de woorden *lei, ei, rein, peil, steil, veil, zeil, leiden, Jcbreien, vermeiden*, enz.

Vr. Mag men zulke en diergelyke woorden niet spellen met *Ey*, gelyk van sommigen geschiedt?

Antw. Dewyl de *Y* een lange klinker is,

zoo maekt zy, in alle deze woorden, een wangeluid, en moet ook uit alle onze Twee-klanken verbannen worden. Hierom wordt *Ey* sterk tegen gegaen van onze beste Spraek-kunstenaren, die overal *Ei* gebruiken.

Vr. Is 'er ook eenig onderscheidt tuschen den klank *Ei* en *T*?

Antw. Zeer veel onderscheidt wordt 'er tuschen den klank *Ei* en *T* bespeurd, hoewel alle Nederlanders het zelve niet kunnen hooren.

Vr. Zoudt gy dit niet met eenige woorden kunnen aentoonen?

Antw. Dit verschil van klank hoort men duidelyk in *peil* en *pyl*, *zeil* en *zyl*, *reizen* en *ryzen*, *leiden* en *lyden*, en meer anderen (*). Het is zeer noodig dit onderscheidt wel te begrypen, om dat men anders in de grootste dubbelzinnigheden zou vervallen; gelyk men uit de gegevene voorbeelden zien kan: want het is heel wat anders te zeggen, *die man RYST op*, of *die man REIST ver*, enz.

Vr. Zyn 'er niet eenige regels, waerdoor men dit onderscheidt van klank leeren kan?

Antw. Bezwaerlyk is het hieromtrent eenige vaste regels op te geven. Echter kan men, als

(*) In het laetst van dit stukje zullen wy verscheidene voorbeelden daer van opgeven.

als eenen eenvoudigen grondslag, aenmerken; vooreerst, dat alle de woorden, die in *heit* en *lei* uitgaen, met *ei* moeten geschreven worden, als *barmhartigheid*, *allerlei*, enz.; ten tweede, dat alle woorden, die dienen om den staet of bediening van iemand uittebeelden, altoos de *Y* vereisfchen, als *burgery*, *heerschappy*, *voogdy*, enz.; ten derde, dat alle bastertfchynende woorden, die in hunne oorsprongkelyke tale eene *I* hebben, mede gespeld moeten worden met *Y*, als *harry*, *melody*, *patrys*, *paradys*, *fatyn*, enz.; gelyk daerentegen de zulken, die in hunnen oorsprongkelyken klank den klemtoon op *ai* of *éi* laten vallen, by ons altoos de *ei* hebben, als *fontein*, *kapitein*, *paleis*, *livrei*, *porcelein*, enz. (*)

Vr. Welke woorden spelt men met *Eu*?

Antw. Met *Eu* spelt men *deugd*, *heul*, *neus*, *reuk*, *stuur*, enz.

Vr. In welke woorden gebruikt men den Tweeklank *Oe*? *Antw.*

(*) Men kan hier nog den voorleden tydt der werkwoorden byvoegen; dewyl men daer uit voornamelyk het onderscheid tusfchen de spelling met *Y* en *Ei* in de werkwoorden zelfs leeren kan; maer dit hier te breedvoerig zynde, wyzen wy den lezer naer de verhandeling van den heer Ten Kate, die dit stuk keurig heeft uitgevoerd.

Antw. *Oe* gebruikt men in de woorden *bloeds*, *goeds*, *gloeds*, *moet*, *roet*, *bloem*, *reem*, *schoen*, en anderen meer.

Vr. Waer voor moet men zich, in het gebruik van dezen Tweeklank, wachten?

Antw. Men moet toezien dat men de *Oe* niet met de *Ou* vermenge, en, in plaets van *boeten*, *bouten* spelle. Ook verschillen *koe* van *kou*, *hoe* van *hou*, en *toe* van *tou* zeer veel.

Vr. Wat is 'er ten opzichte van den Tweeklank *Oi* aentemerken?

Antw. De Tweeklank *Oi* heeft in onze taal byna geene plaets; dewyl *oïsprong* voor *oorsprong*, *oïrzaek* voor *oorzaak*, enz., geheel tegen den klank der woorden strydt. Ook moeten de woorden, die men somtyds met *Oi* geschreven ziet, als *noit*, *stroit*, enz., met *oï* gespeld worden. Alleenlyk schryft men *oï* voor afstammeling.

Vr. Wat spelt men met *Ou*?

Antw. Met *Ou* spelt men *goudt*, *bout*, *stout*, *woudt*, *Zout*, en meer anderen.

Vr. Hoe gebruikt men *Ui*?

Antw. Men gebruikt *Ui* in de woorden *uil*, *uit*, *buis*, *buis*, *muis*, *vuil*, *zuil*, en diergelyken; moettende de spelling met *Uy*, gelyk sommigen doen, als geheel ongerymd, verworpen worden.

Vr. In welke wootden wordt de Drieklank *Aei* gebruikt?

Antw.

Antw. Men gebruikt *Aei* in de woorden *baei*, *baei*, *kaei*, *zaei*, *zwaei*, enz.

Vr. Wanneer bedient men zich van *Aeu*?

Antw. *Aeu* komt te pas in *blaeuw*, *flaeuw*, *graeuw*, *klaeuw*, *paeuw*, *snaeuw*, en diergelyken.

Vr. Wat spelt men met *Eeu*?

Antw. Met *Eeu* spelt men *eeuw*, *leeuw*, *meeuw*, *sneeuw*, *zeeuw*, enz.

Vr. Hoe bezigt men den drieklank *Ieu*?

Antw. *Ieu* hoort men in de woorden *bieuw*, *nieuw*, *kieuw*, en diergelyken.

Vr. Waer in geldt de drieklank *Oei*?

Antw. Men gebruikt *Oei* in de woorden *boei*, *bloei*, *groei*, *gloeien*, *stoeien*, enz.

Vr. Hoe komt eindelyk de drieklank *Ooi* te pas?

Antw. *Ooi* wordt gebezigt in *dooi*, *booi*, *kooi*, *mooi*, *nooit*, *strooit*, en meer andere woorden.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Lettergrepen.

Vr. **W**at wordt 'er uit de Letteren gemaakt?

Antw. Men maakt door de Letters de *sil-lahen* of Lettergrepen.

Vr. Wat is eene Lettergreep?

Antw. Eene Lettergreep is een geheel woordt, of een gedeelte van het zelve; welk woordt of gedeelte met eene opening' of sluiting' van den mond wordt uitgesproken.

Vr. Wat moet men, ten opzichte der Lettergrepen, in acht nemen?

Antw. Men moet, by het maken der Lettergrepen, byzonderlyk twee zaken in acht nemen; vooreerst, hoe 'er woorden van één, twee, drie en meer Lettergrepen gevonden worden; en ten tweede, dat deze Lettergrepen wel gesplitst of gescheiden worden.

Vr. Geef eens eenige woorden van eene enkele Lettergreep op.

Antw. Woorden van eene Lettergreep zyn, by voorbeeldt, *acht, elk, ik, om, uit, ys,* enz. Zelf kan men geheele volzinnen uit woorden van eene Lettergreep maken, als, *o Jeugd! geef acht op Gods woords, en leer daer uit wat U nut is.*

Vr. Geef eens voorbeelden van woorden van twee Lettergrepen?

Antw. Tweeledige woorden zyn *a-dem, ba-ten, fei-len, sa-bel, ta-fel, too-nen, tau-gel,* en anderen.

Vr. Welke voorbeelden hebt gy van drie Lettergrepen?

Antw.

Antw. Men vindt drie lettergrepen in de woorden *Ar-beid-zaem*, *be-geer-lyk*, *bandel-baer*, *vors-ten dom*, *sla-ver-ny*, enz.

Vr. Geef my eens eenige vierledige woorden.

Antw. Vierledige woorden zyn *be-geer-lyk-heit*, *on-bei-lig:heit*, *on-ei-gen-lyk*, en meer anderen.

Vr. Welke woorden hebben vyf lettergrepen?

Antw. De vyfledige woorden zyn *on-be-ta-me-lyk*, *on-voor-zich-tig-heit*, en meer anderen.

Vr. Welke zyn de woorden, die zes lettergrepen hebben?

Antw. Zesledige woorden zyn *aen-ee-n-scha-ke-lin-gen*, *Kon-stanti-no-po-len*, enz. Zoo zyn 'er ook nog woorden van zeven en meer Lettergrepen.

Vr. Wat noemt gy het splitsen der woorden, of het maken der Lettergrepen?

Antw. Het maken der Lettergrepen is niets anders, dan dat men de letters zoodanig wete te scheiden, dat elk tot dat deel van het woordt, waer van zy een gedeelte uitmaekt, gebragt worde.

Vr. Is deze deeling niet moeielyk?

Antw. Men kan in het deelen der woorden zeer ligt eenen mislag begaen; om dat het

het fomtyds zeer moeielyk valt te onderscheiden, of eene letter tot dit of dat gedeelte van het woordt moet gebragt worden; by voorbeeldt, wanneer men, in het woordt *pols ader*, de *s* uit de eerste lettergreep tot de tweede bragt, zou men, in de scheiding des woords, eenen misslag begaen; zoo ook, indien men, in *ge-dwaeld*, de *d* van de tweede lettergreep tot de eerste overbragt, zou het *ged-waeld* wezen.

Vr. Waer op moet men, om de woorden wel te splitsen, acht geven?

Antw. De eerste en voornaemste regel, dien men, in het splitsen der woorden, in acht te nemen hebbe, is dat men naeuwkeurig op de uitspraek der woorden lette. Wanneer men nu eene goede spelling heeft, zal men genoegzaam kunnen merken, welke letters tot deze of geene Lettergreep behooren.

Vr. Wat kan men nog in acht nemen?

Antw. Men kan nog tot eenen regel opgeven, dat alle woorden, in wier midden een enkele medeklinker, tuschen twee klinkers, gevonden wordt, deze medeklinker tot de laetste lettergreep behoort. Dit blykt uit de voorbeelden *va-der*, *ko-ning*, *ta-fel*, *vre-de*, en meer anderen.

Vr. Hebt gy nog iets waertenemen?

Antw. Men kan hier by nog in acht nemen,

men, dat, wanneer men, in het midden der woorden, twee medeklinkers heeft, de eerste letter gemeenlyk by de eerste, en de laetste by de laetste Lettergreep gevoegd wordt. Zulks blykt niet alleen in de woorden *vas-ton*, *tas-ten*, enz., die niet anders uitgesproken kunnen worden; maer ook in *duis-ter*, *luis-ter*, *mees-ter*, en meer anderen.

Vr. Heeft deze regel geene uitzonderingen?

Antw. Men moet van dezen regel uitzonderen de woorden *be-stier*, *be-sluit*, *toe-staen*, *toe-vlugt*, *na-smaek*, *ont-erven*, en zeer vele anderen; kunnende men in dezen zyn eigen oordeel te werk stellen, en de afleiding der woorden onder het oog houden.

Vr. Zou men niet nog andere regels kunnen opgeven?

Antw. Daer is 'er, die nog verscheidene regels opgegeven hebben; dan deze zyn met zoo vele onzekerheden en uitzonderingen verzeld, dat men op dezelve nimmer vast staet kan maken. Dus kan men geen' beter weg inslaen, dan naeuwkeurig op de uitspraek der woorden te letten; welke uitspraek den leerlingen duidelyk moet geleerd worden.

Z E.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de gelykluidende Woorden.

Vr. **W**at volgt 'er op de verhandeling der letteren en lettergrepen?

Antw. Op de verhandeling der lettergrepen moet natuurlyk die der woorden zelfs volgen.

Vr. Wat moet men, alvorens men tot de behandeling en onderscheiding der woorden overgaet, opmerken?

Antw. Vooraf moet men twee dingen opmerken; vooreerst, de gelykluidendheit in sommige woorden, die echter eene onderscheidene betekenis hebben; ten tweede, het misbruik in verscheidene woorden, 't welk alleen door die gelykluidendheit, of overëenkomst met anderen, ontstaet.

Vr. Welk middel is 'er, om de woorden, die eene gelyke uitspraek hebben, van elkanderen te onderscheiden?

Antw. Indien de woorden alleen in de uitspraek, doch niet in de spelling, overëenkomen, wordt men dit onderscheidt aentsonde uit de spellinge gewaer: by voorbeeldt, in *aerd* en *aert*, kan men uit de D of T duidelyk zien, of men van den aerskloot of van den

den aert, dat is de gesteltenisse van iemands gemoedt, spreekt. Doch wanneer de woorden in de uitspraek en spelling geheel overeenkomen, moet men het onderscheidt uit de rede zelve opmerken.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Dit bevestigt het woordt *aes*, dat voedsel, en tevens het allerkleenste gewigt beteekent. Wanneer ik nu zeg dat het eene of andere één *aes* weegt, ziet men duidelyk, dat ik van het laetste en niet van het eerste spreke.

Vr. Wat is 'er nog, by de gelykluidende woorden, optemerken?

Antw. Men vindt ook woorden, die in de spelling en uitspraek merkelyk van malkanderen verschillen, en echter de eenen voor de anderen genomen worden.

Vr. Geef eens eenige voorbeelden hier van.

Antw. Veeltyds maekt men geen onderscheidt tusschen *na* en *naer*, waer van het eerste eene aanwyzing van tyd, doch het laetste eene beweging van de eene plaets naer de andere te kennen geeft; by voorbeeldt; *NA dat ik geeten had, ging ik NAER de kerk; NA dat Alba zich den baet van gansch Nederlandt op den hals had gebaeld, is by NAER Spanje vertrokken.* Van dezelve
na-

natuur' zyn *doch*, berekenende *maer*, en *soch*, dat *ei lieve* zegt, *garen* (naeigaren) en *gaerne* (gewillig), en zeer veel andere woorden.

V. Hoe zoudt gy dan best eene verdeling der gelykluidende woorden maken?

Antw. Men kan de gelykluidende woorden in vierderlei soorten verdeelen; vooreerst, die in de uitspraak overëenkomen, doch in spelling onderscheiden zyn; ten tweede, die in uitspraak en spelling beide overëenkomen; ten derde, die in uitspraak en spelling beide onderscheiden zyn; en ten vierde, die in spelling overëenkomen, doch in de uitspraak verschillen.

Vr. Kunt gy niet eenige voorbeelden van de eerste soort opgeven,

Antw. De eerste soort van deze gelykluidende woorden blykt uit de volgende voorbeelden:

- Acht* (van achten) en *Agt* (een getal);
 - Bet* (van betten) en *Bedt* (voor slaepstede);
 - Bint* (van binten) en *Bind* (van binden);
 - Bit* (van gebit) en *Bid* (van bidden);
 - Bodt* (van bieden) en *Bot* (dom en onscherp, ook een zekere visch);
 - Bont* (Pelswerk) en *Bond* (van binden);
 - Dicht* (van gedicht) en *Digt* (kort byëen);
 - Doch* (voor maer) en *Dog* (een hoëdt);
- Echt*

Echt (het huwelyk) en *Egt* (van eggen);
Geflacht (voor foort) en *Geflagt* (van ge-
 flagen);

Hard (onzacht), *Hart* (een deel van 's men-
 schen ligchaem) en *Hert* (zeker dier);

Hoedt (een hoofddekfel) en *Hoet* (een ze-
 kere maet);

Houd (van houden), *Houwt* (van houwen)
 en *Hout* (eene brandstof);

Koud (van koude) en *Kout* (van kouten);

Lach (van lagchen) en *Lag* (van liggen);

Licht (klaer, helder) en *Ligt* (dat niet
 zwaer is);

Myd (van myden) en *Myt* (een bloedeloos
 diertje);

Noch (eene ontkenning) en *Nog* (eene by-
 voeging);

Noodt (gevaer) en *Noot* (eene boomvrucht);

Pondt (een gewigt) en *Pont* (een vaer-
 tuig);

Radt (een wiel) en *Rat* (zeker dier);

Rede (voor redevoering) en *Reden* (voor het
 bewys eener zake);

Tocht (koude door eene opening ontstaen)
 en *Togt* (van togen);

Veers (een gedicht) en *Versch* (nieuw of
 onzout);

Verfieren (oppronken) en *Verzieren* (ver-
 dichten);

D

Vlek

Vlek (een dorp of gehucht) en *Vlak* (besmetting);

Wandt (een muur) en *Want* (een handschoen); ook schryft men *Want* voor eene redengeving;

Wed (van wedden) en *Wet* (van wetten); ook schryft men *Wet* voor eenen leefregel;

Wicht (een kindt) en *Wigt* (voor gewigt);

Zege (voor overwinning) en *Zegen* (voor heil);

Zweedt (van Zweden) en *Zweet* (van zweeten);

Vr. Welke voorbeelden zyn 'er van de woorden, die in uitspraak en spelling beide overëenkomen?

Antw. De voorbeelden van deze tweede soort vindt men in de volgende woorden:

Badt (van bidden) en *Badt* (van baden);

Bot (een zekere visch) en *Bot* (dom en onscherp);

Een (een Geslachtwoordt) en *Eén* (een geral);

Gift (gaet) en *Gift* (vergift);

Maer (ryding) en *Maer* (eene tegenstelling);

Net (zeker vischtuig) en *Not* (zindelyk);

Wagen (een rytuig) en *Wagen* (iets ondernemen);

Zyn (een Werkwoordt) en *Zyn* (een voorvoegwoordt); en meer anderen. *Vr.*

Vr. Welke woorden kunt gy van de derde soort opgeven?

Antw. Woorden van de derde soort zyn de volgenden:

Ach! (een teeken van blydschap) *Och!* (van droefheit);

Bedelen (om een almoes bidden) en *Bedelen* (iets schenken);

Bekeren (sterk drinken) en *Bekeeren* (zyn leven beteren);

Beteren (beter worden) en *Beteeren* (iets met teer smeren);

Beryden (een paerdt, enz. beryden) en *Be-reiden* (iets gereed maken);

Lyden (smerten voelen en verdragen) en *Leiden* (iemant geleiden);

Myd (van myden) en *Meidt* (eene dienstmaegdt);

Nygen (zekere buiging) en *Neigen* (overhellen);

Pyl (een schicht) en *Peil* (van peilen.

Rys (van opryzen) en *Reis* (van reizen).

Slaverny (dienstbaerheit) en *Slavery* (eene gedurige afflooving);

Sloten (van slot) en *flooten* (van sloot);

Styl (stut) en *Steil* (dat regt opgaet);

Vyl (zeker werktuig) en *Veil* (te koop);

Vlyt (naerftigheid) en *Vleit* (van vleien);

Vermyden (ontwyken) en *Vermeiden* (vrolyk zyn);

Wyden (toeheiligen) en *Weiden* (grazen);

Tken (iets merken) en *Eiken* (zekere boomen);

Zyl (een waterloop) en *Zeil* (een scheepswig).

Vr. Welke woorden komen in de spelling overeen, doch verschillen in de uitspraek?

Antw. De voorbeelden van deze laetste soort zyn voornamelyk die woorden, waer in de hooge of lage E of O bespeurd wordt.

Dit blykt uit de volgende:

Ból (voor rondt) en *Bol* (opgezwollen);

Bós (voor ruimte) en *Bot* (dom en onscherp);

Dól (eene roeipen) en *Dol* (krankzinnig);

Hóóp (een opëentapeling) en *Hoop* (die men ergens op vestigt);

Kóól (een tuingewas) en *Kool* (eene brandstof);

Wéék (iets dat zacht is) en *Week* (zeven dagen). Men vindt meer diergelyke woorden, die een nœuwkeurig onderzoeker genoeg zal kunnen onderscheiden.

NEDERDUITSCH E
SPRAEKKUNST,

VOOR DE

J E U G D T.

*Uit verscheidene onzer voornaemste
Spraekkunstschryveren opgesteld,*

D O O R

KORNELIS VANDER PALM,

*Fransch en Duitsch Kostschoolhouder,
te Rotterdam.*

T W E E D E S T U K J E.

Tweede Druk.

T E R O T T E R D A M,
By REINIER ARRENBURG,
Boekverkooper op het Westnieuwland, 1776.

NEDERDUITSCH E
SPRAEKKUNST,
VOOR DE
J E U G D T.
TWEDE AFDEELING.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de Spraekdeelen.

W*Vr.* at noemt men, in de Spraekkunst, de *Spraekdeelen*?

Antw. Spraekdeelen noemt men de onderscheidene soorten der woorden, waer uit eene tael wordt samengesteld.

Vr. Is de kennis der *Spraekdeelen* ten hoogste noodzakelyk?

Antw. De kennis der *Spraekdeelen* is ten uiterste noodzakelyk, om dat men, door dezelve, den waren aert en de veranderingen, die de woorden kunnen ondergaen, leert kennen, en men, zonder deze kennis, nimmer eene tael recht spreken of schryven kan.

Vr. Hoe vele Spraekdeelen zyn 'er?

Antw. Men zou het getal der Spraekdeelen behoorlyk tot tien kunnen brengen: dan, naerdien men 'er in de Nederduitsche tale gemeenlyk slechts negen telt, zullen wy ons ook tot dat getal bepalen.

Vr. Waer van komt het dat men negen en ook tien Spraekdeelen kan tellen?

Antw. Dit onderscheidt, van negen of tien Spraekdeelen, ontstaet daer uit, dat men het Naemwoordt of alleen als één Spraekdeel, of in twee onderscheidene deelen als een Zelfstandig, en als een Toevoegelyk Naemwoordt, beschouwen kan.

Vr. Hoe worden deze negen Spraekdeelen genoemd?

Antw. Men noemt deze negen Spraekdeelen, 1. *Lid of Geslachtwoorden.* 2. *Naemwoorden.* 3. *Voornaemwoorden.* 4. *Werkwoorden.* 5. *Deelwoorden.* 6. *Rywoorden.* 7. *Voegwoorden.* 8. *Voorzetsels.* 9. *Tusfchenwerpsels.*

Vr. Hoé verdeelt men deze negen Spraekdeelen?

Antw. Men verdeelt deze negen Spraekdeelen gemeenlyk in *Veranderlyke* en *Onveranderlyke* woorden.

Vr. Welk zyn de Veranderlyke woorden?

Ant. Men noemt de vyf volgende veranderlyk: 1. De *Lid- of Geslachtwoorden.* 2. De *Naem-*

Naemwoorden. 3. De Voornaemwoorden.
4. De Werkwoorden. 5. De Deelwoorden.

Vr. Welke zyn de Onveranderlyke woorden?

Antw. De volgende vier, te weten, 1. de Bywoorden, 2. de Voegwoorden, 3. de Voorzetsels, en ten 4. de Tusschenwerpsels zyn onveranderlyk.

Vr. Waerom noemt men deze woorden veranderlyke en onveranderlyke.

Antw. De vyf eersten worden veranderlyke woorden genoemd, om dat zy, door middel der *Buigingen* *, en *Tydvægingen* †, geduuriglyk veranderen; daer men de laetsten, om dat zy geene of weinige verandering onderworpen zyn, onveranderlyke noemt.

Vr. Welke woorden worden voornamelyk door de Buigingen veranderd?

Antw. Door de Buigingen worden voornamelyk veranderd, de *Lid- of Geslachtswoorden*, de *Naemwoorden*, en de *Voornaemwoorden*, welke verandering op zesderleie wyzen geschiedt, en onder den naem van *Naemvalen* bekend is.

TWEE-

* Declinatieu † Conjugatieu.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Naemvallen.

Vr. **W**at zyn de Naemvallen?

Antw. De Naemvallen, die zes in getale zyn, werden eertyds van allen gemeenlyk genoemd met de volgende woorden, uit de Latynsche benamingen getrokken, en niet zeer met den aert' der zaken overeenkomende; te weten, *Noemer* *, *Teler* †, *Gever* ‡, *Aenklager* §, *Roepers* ¶ en *Neuer* ¶: dan men heeft thans woorden, die deze veranderingen duidelyker aantoonen, in derzelve plaets gesteld.

Vr. Welke zyn deze woorden?

Antw. De eerste naemval (of *Nominativus*) wordt by verandering de *Werker*, de tweede (of *Genitivus*) de *Eigenaer* of *Bezitter*, de derde; (of *Dativus*) de *Ontvanger*, de vierde (of *Accusativus*) de *Lyder* of ook wel de *Bewerktwordende persoon* of *zaek*, de vyfde (of *Vocativus*) de *Toeboorder* of *Aengesprokene persoon*, de zesde (of *Ablativus*) de *Ocrver* of *Onbepaalde Naemval* genoemd,

Vr.

* Nominativus. † Genitivus. ‡ Dativus.
 § Accusativus. ¶ Vocativus. ¶ Ablativus.

Vr. Waerom wordt de eerste Naemval de *Werker* genoemd?

Antw. Men noemt den eersten Naemval den *Werker*, om dat daer door eenen persoon of eene zaak, die werkt of iets doet, uitgedrukt wordt.

Vr. Op welke wys kan men, in eene rede, den eersten Naemval of *Werker* kennen?

Antw. Om dezen eersten Naemval of *Werker* wel te leeren kennen, moet men acht geven dat 'er geene daedt is, of zy wordt door het werkwoordt uitgedrukt, naerdien de werkwoorden de daden te kennen geven. Tot alle daden nu wordt een Verrichter vereischt: deze Verrichter is de eerste Naemval of *Werker*.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van?

Antw. Men kan dit door het volgende voorbeeldt bevestigen; als, *Pieter* leest, waer in de daedt, die geschiedt, *lezen* is; maer de persoon, die dezelve verricht, is *Pieter*: deze laetste is derhalve de *Werker*.

Vr. Op welke wys vindt men nu den *Werker*?

Antw. Dezen *Werker* vindt men door te vragen: wie of wat de daedt verricht? waer door deze Naemval zich aenstonds ontdekt.

Vr. Zoudt gy dit door geen voorbeeldt kunnen ophelderden?

Antw. Wanneer ik zeg: *Johannes bemint de deugd; de Wysheid der Verstandigen maekt hun vele benyders; en ik vraag, omrent het eerste, Wie bemint?* zoo is klaer te zien dat het *Johannes* is: deze *Johannes* is, in het eerste voorbeeldt, de *Werker*. In het tweede voorbeeldt is de daedt, die verricht wordt, *maken*. *Wie maekt nu?* Niet de *Verstandigen*, maer de *Wysheit*: deze is dus de *Werker*.

Vr. Hoe komt deze eerste Naemval somtyds nog voor?

Antw. Somwyl vindt men dezen eersten Naemval door eene geheele rede uitgedrukt, by voorbeeldt: *dat gy uit Engelandt gelukkig wedergekomen zyt heeft myne gezondheid bevorderd; waerin men ziet, dat niet een enkel naemwoordt, maer de gansche rede, dat gy uit Engelandt gelukkig wedergekomen zyt, de eerste Naemval is.*

Vr. Welke zyn de merkteekens van dezen Naemval?

Antw. De merkteekens van dezen Naemval zyn, in het enkelvoudige, de lid - woorden: *Een, Eene, De, Het*, en de voornaemwoorden *Ik, Gy, Hy*, enz: en in het meervoudige het lidwoordt *De*, en de voornaemwoorden *Wy, Gy* en *Zy*.

Vr.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van?

Antw. Dit blykt uit de volgende voorbeelden: *BEN* man bragt ons tyding; *DE Koning* is gestorven; *DE Kinders* zyn dertel; *IK* schryf eenen brief; *GY* bemint de deugt; *HY* veracht zynen evenmensch; *WY* genieten eenen goeden welstand, *GY* veracht de buitensporigheid; *ZY* werken naerstig.

Vr. Waerom noemt men den tweeden Naemval *Eigenaer* of *Bezitter*?

Antw. De tweede Naemval noemt men den *Eigenaer*, om dat dezelve in vele gevallen, niet dan oneigenlyk de *Teler* kan genoemd worden, en dat hy meest gebruikt wordt om personen of zaken, wien men iet toeëigent, te berekenen.

Vr. Uit welke voorbeelden blykt het, dat men, in geenen eigenlyken zin, dezen tweeden Naemval *Teler* noemen kan?

Antw. Dit blykt wanneer ik zeg: *Des Zoons Vader*, *de Moeder der Dochter*, in welke voorbeelden *Zoon* en *Dochter* de tweede Naemval zyn, en echter geenszins als *Telers* kunnen aengemerkt worden, doch wel als *Eigenaers*, om dat *Zoon* en *Dochter* alleen de *Eigenaers* van *Vader* en *Moeder* zyn.

Vr. Op welke wys vindt men den *Eigenaer* in eene rede?

Antw. Men kan uit dit volgende voorbeeld

leeren, hoe men den *Eigenaer* in eene rede vinden zal. Neem eens als men zegt: *De kloekmoedigheid onzer voorvaderen heeft ons van het Spaensche juk verlost*; zoo is de vraag wie of wat verlost heeft? het antwoordt is natuurlijk: *de kloekmoedigheid*: deze is, gelyk wy geleerd hebben, de *Werker*. Wie is nu *Eigenaer* dezer kloekmoedigheid? niemand anders dan onze *Voorvaderen*; en dus hebben wy den tweeden Naemval of *Eigenaer* gevonden, waerom ook deze Naemval de vragen *wiens*, *van wien* of *van wat* beantwoordt.

Vr. Welke zyn de merkteekens van dezen Naemval?

Antw. In het enkelvoudige, in het mannelijke en onzydige geslacht, heeft hy tot merkteekens de lidwoordjes *Eens* en *Des*, als *eens mans*, *des mans*, *een kinds*, en in het vrouwelyke *eener* en *der*, als *eener vrouwe*, *der dochter*, in het meervoudige in alle geslachten *der*, als *der mannen*, *der vrouwen*, *der kinderen*.

Vr. Gebruikt men somtyds ook niet van *eenen*, *van den*, en *van het*?

Antw. Somtyds bedient men zich van de woorden, *van eenen*, *van den*, *van het*; hebbende dit voornamelyk plaets, wanneer de Naemwoorden van het mannelijke en onzydige

dige geslacht in *E*, *S* of *sch* eindigen, als van den *wille*, van *het huis*, van *het vleesch*; want dan geschiedt het, om het wangeluidt, dat de byvoëging van eene *S* in die woorden geeft, voortekomen.

Vr. Wordt hier door dan niet eenige moeijelykheit veroorzaekt?

Antw. Dit geeft wel eenige moeijelykheit; om dat het woordje *van* ook den zesden Naemval regeert; doch om deze Naemvallen wel te onderscheiden, moet men acht geven, of de persoon of zaek, die door het woordje *van* geregeerd wordt; eenigen eigendom aen den persoon of de zaek, die 'er by gesteld is, heeft; zoo ja, dan is het de *Eigenaer*; zoo neen, dan behoort het tot den zesden of onbepaalden Naemval.

Vr. Laet dit door een Voorbeeldt opgehelderd worden.

Antw. Wanneer ik, by voorbeeldt, zeg; *Ik spreek van het kindt van dien man*; zoo blykt dat het eerste *van* de zesde, en het tweede *van* de tweede Naemval is.

Vr. Kunt gy niet een onfeilbaer teeken, om den tweeden van den zesden Naemval te onderkennen, opgeven?

Antw. Een onfeilbaer teeken om den tweeden Naemval wel te kennen is, wanneer men in het mannelyke geslacht,
voor

voor de woorden *van den* of *van dien*, *des* of *diens*, en in het vrouwelyke, voor *van ae* of *van die*, *der* of *dier* kan zetten, zonder nochtans den zin te krenken; dewyl dit in den zesden Naemval geene plaets kan hebben.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit bevestigt het voorbeeldt, zoo zekertonds gegeven; want in plaetse dat men zeggen kan *het kindt van dien man*, zoo kan men ook zeggen *het kindt diens mans*. Maer als ik zeg, *Ik spreek van het kindt*, zoo kan ik; zonder krenkinge van den zinne, niet *des kinds* zeggen. Dus ziet men dat het eerste; hier opgenoemd, in den tweeden, doch het laetste in den zesden Naemval staet.

Vr. Waerom noemt gy den derden Naemval den *Ontvanger*?

Antw. Om dat de derde Naemval eenen persoon, die iets ontvangt, of wien iets toegebracht wordt, beteekent, wordt hy de *Ontvanger* genoemd.

Vr. Noemen hem sommigen niet anders?

Antw. Sommigen noemen dezen naemval den *Gever*, doch te onrecht, om dat hy niet als gever, maer als ontvanger in de rede vloeit.

Vr. Laet dit met een voorbeeldt bevestigd worden.

Antw. Dit wordt in het volgende voorbeeldt

beëldt bevestigd, te weten, *de deugdt geeft den Jongelingen het grootste sieraedt*. Wie is hier nu de *Gever*? het spreekt van zelfs, de *deugdt*. Deze is nogthans de eerste Naemval of *Werker*, en niet de derde Naemval. Doch vraegt men: wie is hier de *Ontvanger*? aenstonds ziet men dat het de *Jongelingen* zyn, wien het *sieraedt* gegeven wordt: derhalve komt dezen Naemvalle de naem van *Ontvanger*, meer dan die van *Gever*, toe.

Vr. Waer uit kan dat nog meer blyken?

Antw. Dit blykt verder uit de byvoeging van het woordje *Aen*, dat altoos in dezen Naemval geschieden kan. Zoo kan men in het vorige voorbeeldt zeggen: *de deugdt geeft AEN de Jongelingen het grootste sieraedt*.

Vr. Wat heeft men noodig te weten, om dezen Naemval wel te gebruiken?

Antw. Om dezen Naemval wel te gebruiken, heeft men zich slechts te vragen, wie de persoon of zaek is, waer aen iets gegeven of toegebracht wordt; waer uit men dan ziet dat deze Naemval de vragen *wien? wie? aen wie? aen wat? waer aen?* beantwoordt.

Vr. Welke zyn de merkteekens van dezen Naemval?

Antw. De merkteekens van dezen Naemval zyn in het eenvoudige getal *Eenen, Den, Eene,*

Eene, De, Een of Eenen, Het of Den, gelyk blykt in eenen Man, den Meester, eene Vrouw, de Meesteres, een Zwaerd of eenen Zwaerde bet Kindt of den Kinde, en in het meervouwige getal Den, De, als, den Heeren, de Vrouwen, den Kinderen.

Vr. Is deze Naemval nog niet aen sommige woorden te kennen?

Antw. Men kent dezen Naemval nog aen de woorden *Hem, My, U, Hun, Haer*, op deze wys: *Ik heb het HEM gegeven, MY is gezegd, het boek is U vertoond, enz.*

Vr. Hebt gy nog iets omtrent dezen derden Naemval optemerken?

Antw. Men zet, wanneer men geen noodt heeft van voor dezen Naemval den Eigenaer of tweeden Naemval te nemen, somtyds, in plaets van *eene of de, eener en der*; by voorbeeldt, *by is EENER of zyner schole ontvlucht, bet is DER naerstigheit eigen spoedig te vorderen, enz.*

Vr. Hoe noemt gy den vierden Naemval?

Antw. De vierde Naemval wordt van sommigen de *Aenklager*, doch van ons liever de *Lyder* of *Bewerktwordende persoon* genoemd.

Vr. Waerom noemt gy hem de *Bewerktwordende persoon* of *Lyder*?

Antw. Men noemt hem den *Lyder* of *bewerktwordenden persoon*, om dat hy eenen persoon, of eene

eene zaak, die bewerkt wordt, te kennen geeft; want wanneer ik zeg, *de meester bestraft zynen leerling*, zoo blykt dat hier de *leerling* de persoon is, die van den *meester*, wordt bestraft, en dus wezenlyk als *lyder* voorkomt.

Vr. Heeft dit by de lydende werkwoorden ook plaets?

Antw. De personen of zaken, die door een lydend werkwoordt beheerscht worden, stelt men in den eersten Naemval; en dus zyn zy van het vorige uitgezonderd, by voorbeeldt, *de brief wordt geschreven, het papier wordt besmet*, enz: kunnende men dit altoos aen het werkwoordt *worden* kennen.

Vr. Waer uit kan men weten, of men dezen Naemval stellen moet?

Antw. Deze Naemval beantwoordt altoos de vragen *Wien? Wie? Welken? Welke? Wat?* en heeft tot zyne kenteekens, in het eenvoudige getal, *Eenen, Den, Eene, De, Een, Het*, en in het meervouwige *De*. Nog is deze Naemval te kennen aen *Hem, My, U, Hen, Haer*, enz: gelyk deze voorbeelden doen zien; *hy sloeg EENEN of DEN man; ik verliet EENE of DE Vrouw; gy bereedt EEN of HET paerdt; Ik zag DE mannen, vrouwen, kinders; Ik leerde HEM*, enz.

Vr. Hoe wordt de vyfde Naemval genoemd?

Antw.

Antw. Gemeenlyk wordt de vyfde Naemval, by de Nederduitschen, de *Roeper* genoemd. Doch wy zouden hem, volgens zynen aert, veel liever den *Toeboorder* noemen.

Vr. Om welke reden noemt gy hem *Toeboorder*?

Antw. De naam van *Toeboorder* is hem meer, dan die van *Roeper* eigen, om dat hy den persoon of de zaak, die geroepen of aengesproken wordt, te kennen geeft.

Vr. Kunt gy dit door een voorbeeldt ophelderen?

Antw. Men heeft dit voorlang opgemerkt, gelyk uit het volgende voorbeeldt blykt: *Ik hoorde de vrouw tot hare kinders met luider stemme roepen: lieve kinders! wacht U voor de verleiders.* Vraegt men nu, wie is de *Roeper*, of persoon, die roept? zoo moet men zonder bedenking' antwoorden *de Vrouw*: deze is nogthans hier de vierde Naemval, of bewerkwordende persoon. Doch vraegt men, wie de *Toeboorder* is? Natuurlyk is het antwoordt: *de kinders*, die hier in dezen Naemval voorkomen.

Vr. Welk zyn de merkteekens van dezen Naemval?

Antw. Deze vyfde Naemval heeft geene geslachtwoorden tot zyne merkteekens, en komt

komt alleen in het aanspreken van iemand te pas; als by voorbeeldt, *VADER*, hoor my; *BROEDERS*, biedt ons uwen bystandt; *KINDERS*, weest naerstig: doch somtyds wordt 'er de tuschenwerping *O*, met het voornaemwoordt *Gy*, voorgezet; als *o vader? o gy kinders?* enz.

Vr. Hoe noemt men den zesden Naemval?

Antw. De zesde Naemval wordt van sommigen, doch zeer oneigen, de *Nemer* genoemd; dewyl hy veeleer de *Derver* zou moeten geheten worden.

Vr. Waerom zou men dezen Naemval veeleer *Derver* dan *Nemer* kunnen noemen?

Antw. Veeleer kan men dezen Naemval *Derver* dan *Nemer* noemen, om dat hy veeltyds eenen benomen of beroofden persoon of zaak uitbeeldt.

Vr. Laet dit door een voorbeeldt opgehelderd worden.

Antw. Dit blykt, wanneer men dit voorbeeldt voorstelt: *De Leerling neemt eene les van den Meester*; en men vraegt hier omtrent, wie is de *Nemer*? zoo zal men moeten antwoorden, *de Leerling*; deze nogthans is hier de eerste Naemval of *werker*: maer vraegt men, wie is de persoon, van wien de les genomen wordt? het antwoordt vloeit van zelfs, van

B

den

den *Meester*, die ook daerom in den zesden Naemval voorkomt.

Vr. Is dan de naam van *Deroer* dezen Naemval volkomen eigen?

Antw. Dewyl deze Naemval ons op meenigvuldigerlei wyzen voorkomt, en dan eens eene afzondering, dan eene samenvoeging, nu eene rust, dan eenen uitgang, en somtyds eene ontbéring, * enz, te kennen geeft, wordt hy van eenigen met recht den *onbepaalden naemval* genoemd.

Vr. Waer uit kan men dezen Naemval kennen?

Antw. Behalve dat men dezen Naemval kent uit het beantwoorden der vragen *van wien? van welke? van wat?* zoo kent men denzelfven ook uit de merkteekenen, die in het eenvoudige zyn *van eenen, van den, van eene, van de, van een, van het*, en in het meer-vonwige *van de*: by voorbeeldt, *ik heb het van EENEN of DEN man, van EENE of DE vrouw, van EEN of HET kindt* geboord.

Vr. Wordt deze Naemval niet somtyds zonder Lidwoordt gebruikt?

Antw. Somtyds wordt deze Naemval alleen door het wordeken *van* uitgedrukt, by voorbeeldt,

* By het verhandelen der Syntaxis zal 'er gelegenheit zyn, om dit met voorbeelden op te helderen.

beelkt, by is geheel van onrechtvaardigheid
 overtuond; by is afkeerig van denugd', enz.

DERDE HOOFDSTUK.

Aenmerking over de Naemvallen.

Vr. Zyn de Naemvallen tot de kennis
 eener tale niet ten hoogste noodig?

Antw. Tot de rechte kennis eener sprake
 zyn de Naemvallen ten uiterste noodig; zoo
 om dat men daerdoor eene onderscheiden-
 heit der zaken, als duidelykheit in het uit-
 drukken van zyne gedachten verkrygt: ook
 is de onkundigheit van dezelve de oorzaak,
 dat zoo weinige lieden eenen behoorlyken
 styl weten te schryven.

Vr. Is het niet zeer moeielyk eene
 rechte kennis der Naemvallen te verkrygen?

Antw. De Naemvallen zullen gemakkelyk
 gekend worden, wanneer men zich in de
 rede slechts vraegt: 1. Wie de Werker is?
 2. Wie de Eigenaer van eene zaak is? 3. Of
 'er een persoon, wien iets toegebracht
 wordt, in voorkomt? 4. Wie de bewerkt-
 wordende persoon is? 5. Wie de aengespro-
 ken persoon is? 6. Of 'er een persoon is,
 wien iets ontnomen wordt?

B 2

Vr

Vr. Geefeens een voorbeeldt, waarin twee Naemvallen, namelyk, de eerste en vierde gevonden worden,

Antw. Men ontdekt twee Naemvallen, te weten den eersten en vierden, in 't volgende voorbeeldt; *de Meester onderwyst het kindt*: want wanneer ik hier vraeg, wie de *Werker* is, dat is, wie hier iets doet of werkt? natuurlyk valt het antwoordt *de Meester*: vraeg ik of 'er een persoon is, aan wien iets toegebragt wordt, zoo zie ik dat dit in 't eerst wel schynt, doch dat by nader overweging, het kindt de persoon is, waer omtrent de Meester werkt: dus is het kindt de vierde *naemval* of *bewerktwordende persoon*.

Vr. Geef eens een voorbeeldt, waerin alle de Naemvallen voorkomen.

Antw. Om deze Naemvallen nog nader te kennen, stellen wy het volgende voorbeeldt, waerin ons alle de Naemvallen voorkomen: *De vordering van den leerling geeft den meester blydschap; kwyf U dan, o Jongelingen! van uwen pligt*. De eerste Naemval, of de Werker, is hier de *vordering*: de Eigenaar of Bezitter van de *vordering* is hier de *leerling*; dewyl het zyne *vordering* is: dus is dit de tweede Naemval of Eigenaar. Vraegt men nu verder wie iets ontvangt? het antwoordt is niet zwaer, het is de *Meester*; en dit

dit maekt dus den derden Naemval of ontvan-
ger. Vraegt men, wat gegeven wordt? het
antwoordt is *blydschap*; en dit is het bewerkt-
wordende, en dus de vierde Naemval. Vraegt
men, wie hier aengesproken wordt? het zyn
de *Jongelingen*, die dus in den vyfden Naem-
val staen. Eindelyk is *pligt*, door het woordt
van beheerscht, de benomen zaek, en dus
de zesde Naemval. Wanneer men dezen weg
inlaet, zal men ligtelyk de Naemvallen leeren
onderscheiden.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Lid-of Geslachtwoorden.

W *Vr.* at zyn de *Lid- of Geslachtwoor-*
den?

Antw. De *Lid- of Geslachtwoorden* zyn woor-
den, die in onze tale voor de naemwoorden
gesteld worden, om aentewyzen of dezel-
ven van het *mannelyke, vrouwelyke of onzijdige*
Geslacht zyn.

Vr. Dienen zy ook nog ergens toe?

Antw. Ook dienen de *Geslacht- of Lidwoor-*
den, om den netten zin, met betrekking op
de min of meer bepaeldheit van eenig woordt,
aentewyzen.

Vr. Hoe veel *Geflachtwoorden* zyn 'er?

Antw. Men onderscheidt de *Geflachtwoorden* in *bepalende* en *onbepalende*.

Vr. Wat is een *bepalend* *Geflachtwoord*?

Antw. De *bepalende* *Geflachtwoorden* zyn zulke woorden, die het naemwoordt op zekeren persoon of zaak passen; by voorbeeldt, in het enkelvoudige getal *De* en *Het*; want men zegt: *de man, de vrouw* en *het kind*; en in het meervoudige *De*, als *de mannen, de vrouwen, de kinders*.

Vr. Hoe wordt het *bepalende* *Lid*-of *Geflachtwoordt* in 't enkelvoudige getal *gevoegen*?

Antw. In 't enkelvoudige getal *kuigt* men het *bepalende* *Lid* of *Geflachtwoordt* aldus:

<i>Manlyk.</i>	<i>Vrouwelyk.</i>	<i>Onzijdig.</i>
1 de	1 de	1 het
2 des of van den	2 der of van de	2 des of van het
3 den of aen den	3 der of aen de	3 den of aen het
4 den	4 de	4 het
5 -----	5 -----	5 -----
6 van den	6 van de	6 van het of van den

Vr. Wat kan men hier omtrent in acht nemen?

Antw. Dat het mannelijke en vrouwelyke bei-

beiden in den eerste naemval of werker ge-
lyk zyn.

Vr. Wat wordt hier uit afgeleid?

Antw. Hier uit ziet men dat, wanneer men, door middel der Lid- of Geslachtwoorden, de Geslachten wil leeren kennen, men niet op dezen, maer op de andere naemvallen moet acht geven.

Vr. Zou men niet iets, om deze naemval-
len gemakkelyk te maken, kunnen opmerken?

Antw. Gemakshalve zou men de overeen-
komst der naemvallen kunnen aenmerken:
by voorbeeldt, zoo is in het mannelyke som-
tyds de 3de met den 6den, in 't vrouwelyke
de 3de en 4de, ook wel de 3de en 6de, en
in het onzydige de 2de en 4de, en meenig-
werf de 3de en 6de naemval gelyk.

Vr. Hoe wordt het bepalende Geslacht-
woordt in het meervouwige getal gebogen?

Antw. In 't meêrvouwige buigt men het
bepalende Geslachtwoordt aldus:

<i>Mannelyk.</i>	<i>Vrouwelyk.</i>	<i>Onzydig.</i>
1 de	1 de	1 de
2 der of van de	2 der of van de	2 der of van de
3 den of aen den	3 der of aen de	3 den of aen den
4 de	4 de	4 de
5 - - - - -	5 - - - - -	5 - - - - -
6 van de of van den	6 van de	6 van de of van den

B 4

Vr.

Vr. Wat kan men hier op aanmerken?

Antw. Hier uit ziet men weder hoe de 1ste en 4de naemvallen, in alle drie de Geslachten, overëenkomen, en het zelfde zyn.

Vr. Welke zyn de *onbepalende* Geslachtwoorden?

Antw. De *onbepalende* Geslachtwoorden, die slechts enkelvoudig zyn, zyn zulken, die geenen zekeren persoon of zaak uitdrukken; by voorbeeldt, *Een*, *Eene* en *Een*, als *een* man, *eene* vrouw, *een* kindt; kunnende men in deze laetste voorbeelden zien, dat men niet uitdrukt, welke man, of vrouw, of welk kind *bepaeldelyk* bedoeld wordt.

Vr. Hoe wordt het *onbepalende* Geslachtwoord gebogen?

Antw. Het *onbepalende* Geslachtwoordt wordt op de volgende wys gebogen:

<i>Mannelyk.</i>	<i>Vrouwelyk.</i>	<i>Onzydig.</i>
1 een	1 eene	1 een
2 eens of van eenen	2 eener of van eene	2 eens of van een
3 eenen of aen eenen	3 eener of aen eene	3 eenen of aen een
4 eenen	4 eene	4 een
5 -----	5 -----	5 -----
6 van eenen	6 van eene	6 van eenen of van een

Vr.

Vr. Wat kan men hier op aenmerken?

Antw. Hier zou men kunnen aenmerken, dat de 1ste naemval van het mannelyke met die van het onzydige overeenstemt; ook dat de 1ste en 4de naemval van het vrouwelyke het zelfde zyn; eindelyk, dat in het onzydige de 1ste en 4de naemval éénen uitgang hebben.

VYFDE HOOFDSTUK.

Van de Naemwoorden.

Vr. **W**at zyn de *Naemwoorden*?

Antw. De *Naemwoorden*, die tweederlei zyn, te weten, *Zelfstandig* en *Toevoegelyk*, zyn zoodanige woorden, welke zaken, of derzelve hoedanigheden, te kennen geven.

Vr. Wat is dan een *Zelfstandig* Naemwoord?

Antw. Men kan de *Zelfstandige* Naemwoorden niet beter bepalen, dan dat men dezelve noemt woorden, die de zaken zelfs uitdrukken; by voorbeeldt, *Boom, Huis, Tuin, Pieter, Kornelis*, enz.

Vr. Wat is een *Toevoegelyk* Naemwoord?

Antw. De *Toevoegelyke* Naemwoorden zyn woorden, die de hoedanigheid of eigenschap eener zaak aenwyzen; hebbende hunne be-

trekking of op de gedaente en de gestalte, of op de soort en het geslacht, of op de hoegrootheid en hoezwaerheit, of op de waerde en deugd der zaken; by voorbeeldt, *schoon, lang, kort, wit, zwart, dierbaer, heerlyk*, en meer anderen.

Vr. Geef eens eenige Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden te samen.

Antw. Men vindt de Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden te samen in de volgende voorbeelden, een *schoon manspersoon*, een *lang kleedt*, eene *korte rede*, *wit hout*, *zwarte aerde*, een *dierbaer gebedt*, enz.

Vr. Wat is 'er omtrent de Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden in acht te nemen?

Antw. Omtrent de Zelfstandige woorden moet men voornamelyk de onderscheiden *geslachten, getallen en buigingen*, en omtrent de Toevoegelyke de *geslachten, getallen, buigingen* en de *trappen van vergelykinge* waernemen.

Vr. Wat noemt gy het *Geslacht*?

Antw. Wy noemen het *Geslacht* eene aenwyzing, die ons toont van wat *stam* het Naemwoordt is.

Vr. Hoe veel *Geslachten* heeft men in de *Nederduitsche sprake*?

Antw. Men heeft in de *Nederduitsche sprake*

spake drie Geslachten, te weten, het *mannelyke*, het *vrouwelyke*, en het *onzydige* Geslacht; het geen door de *Lidwoorden* duidelyk aengetoond wordt.

Vr. Geef eens een voorbeeldt daervan.

Antw. Voor de Naemwoorden van het mannelijke Geslacht gebruikt men de Lidwoorden *Een* en *De*, als *een man*, *de man*; voor de vrouwelyke *Eene* en *De*, als *eene vrouw*, *de vrouw*; en voor de onzydige *Een* en *Het*, als *een kindt*, *het kind*.

Vr. Hoe kan men weten van welk Geslacht de Naemwoorden zyn?

Antw. Om te weten tot welk Geslacht de Naemwoorden behooren, let men wat kenrepekens de 2de of 4de naemvallen in hunne buigingen hebben; zoo is *des* de 2de, en *den* de 4de naemval van het mannelijke, *der* de 2de, en *de* de 4de naemval van het vrouwelyke, en *het* de 4de naemval van het onzydige Geslacht.*

Vr. Wat noamt gy de *Gerallen*?

Antw. De Gerallen, welke twee zyn, noemt men het *enkelvouwige*, en het *meervouwige* getal.

Vr.

* In het 4de Stukje zullen wy, by de spelling, de geslachten der woorden met eene enkele letter tevens aenwyzen.

Vr. Wanneer bedient men zich van het enkelvoudige Getal?

Antw. Men gebruikt het enkelvoudige Getal, wanneer men van eene zaak alleen spreekt; by voorbeeldt, *een of de Koning, eene Keizerin, de tafel, enz.*

Vr. Wanneer gebruikt men het meervoudige?

Antw. Het meervoudige getal wordt gebruikt, wanneer men van meer dan eene zaak te gelyk spreekt; by voorbeeldt, *de Koningen, de Koninginnen, de tafels, enz.*

Vr. Wat verstaet gy door de *Buigingen*?

Antw. Door de *Buigingen* verstaen wy die veranderingen, welken de Naemwoorden, in hunne verschillende naemvallen, ondergaen.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Buigingen der Zelfstandige Naemwoorden.

Vr. **H**oe vele *Buigingen* zyn de Zelfstandige Naemwoorden onderworpen?

Antw. Gelyk men, in alle talen, onderscheidene *Buigingen* (dat is verschillende wyzen op welke de Naemwoorden veranderen) heeft,

heeft, zoo heeft men in de Nederlandsche sprake, aengaende de Zelfstandige Naemwoorden, ook drierlei Buiging?

Antw. De eerste Buiging doet de woorden zoo wel in het *meervouwige* als in het *enkelvouwige* veranderen, en geschiedt op de volgende wys:

<i>Enkelvouwig.</i>		<i>Meervouwig.</i>	
1 Man.	4 Man.	1 Mans.	4 Mans.
2 Mans.	5 Man.	2 Mannen.	5 Mans.
3 Manne.	6 Manne.	3 Mannen.	6 Mannen.

Vr. Welk is de tweede Buiging?

Antw. De tweede Buiging komt met de eerste in 't enkelvouwige getal overeen, doch is in het meervouwige, waerin de woorden onveranderd blijven, daarvan onderscheiden; gelyk dit voorbeeldt doet zien.

<i>Enkelvouwig.</i>		<i>Meervouwig.</i>	
1 Boom.	4 Boom.	1 Boomen.	4 Boomen.
2 Booms.	5 Boom.	2 Boomen.	5 Boomen.
3 Boome.	6 Boome.	3 Boomen.	6 Boomen.

Vr. Welk is de derde Buiging?

Antw. De derde Buiging verschilt van beide de voorgaende in 't enkelvouwige en meer-

meervouwige, en is in beide getallen door alle Naemvallen eveneens, gelyk dit voorbeeldt aentoont:

Enkelvoudig.

- 1 Feniks. 4 Feniks. { 1 Feniksen. 4 Feniksen,
 2 Feniks. 5 Feniks. < 2 Feniksen. 5 Feniksen.
 3 Feniks. 6 Feniks. } 3 Feniksen. 6 Feniksen.

Meervoudig.

Doch tot deze laetste Buiging behooren weinige woorden.

Vr. Geef eens een voorbeeldt van de buiging der mannelijke Naemwoorden, met de Lidwoorden.

Antw. De buiging der mannelijke Naemwoorden, met het Lidwoordt, geschiedt dus:

Enkelvoudig.

- 1 Een *en* de Man.
 2 Eens *en* des Mans,
of van eenen *en* van
 den Man.
 3 Eenen *en* den Manne,
of aen eenen *en*
 aen den Man.
 4 Eenen *of* den Man.
 5 o Man.
 6 Van eenen *en* van
 den Manne.

Meervoudig.

- 1 DeMans *of* Mannen.
 2 Der *of* van de Mannen.
 3 Den *of* aen de Mannen.
 4 DeMans *of* Mannen.
 5 Mans *of* Mannen.
 6 Van de Mannen.

Vr.

Vr. Waerom schryft gy in de 1ste, 4de en 5de Naemvallen des meervouwige getals *mannen*?

Antw. Op het voorbeeldt van sommige Spraekkunstschryveren, gebruiken wy hier in den 1sten, 4den, en 5den Naemvalle ook *mannen*; doch het is altydt, om de regelmatigheit in het oog te houden, beter *mans* te schryven.

Vr. Hoe geschiedt de eerste Buiging der vrouwelyke Naemwoorden, met de Lidwoorden daerby?

Antw. De eerste Buiging der vrouwelyke Naemwoorden geschiedt op deze wys:

<i>Enkelvoudig.</i>	<i>Meervoudig.</i>
1 De Parel.	1 De Parels.
2 Der Paerle.	2 Der, of, van de Paerlen.
3 Der, de, of aen de Paerle.	3 Der, of, aen de Paerlen.
4 De Parel.	4 De Parels.
5 o Parel.	5 o Parels.
6 Van de Paerle.	6 Van de Paerlen.

Doch dit woordt kan tot alle drie de Buigingen gebragt worden, en in den 1sten Naemval *paerl* en *paerle* zo wel als *parel* geschreven worden.

Vr. Geef een voorbeeldt van de tweede Buiging der vrouwelyke Naemwoorden

Antw. De tweede Buiging der vrouwelyke Naemwoorden wordt dus gedaen:

En-

<i>Enkelvoudig.</i>	}	<i>Meervoudig.</i>
1 De Vrouw.	}	1 De Vrouwen.
2 Der Vrouwe.		2 Der Vrouwen.
3 Der, de of aen de Vrouwe.		3 Der of aen de Vrouwen.
4 De Vrouw.		4 De Vrouwen.
5 o Vrouw.		5 o Vrouwen.
6 Van de Vrouwe.		6 Van de Vrouwen.

Vr. Op welke wys geschiedt de derde Buiging der vrouwelyke Naemwoorden?

Antw. De derde Buiging geschiedt dus;

<i>Enkelvoudig.</i>	}	<i>Meervoudig.</i>
1 De Wysheit.	}	1 De Wysheden.
2 Der Wysheit.		2 Der Wysheden.
3 De of der Wysheit.		3 De of der Wysheden.
4 De Wysheit.		4 De Wysheden.
5 o Wysheit.		5 o Wysheden.
6 Van de Wysheit.		6 Van de Wysheden.

Vr. Welke zyn dan de onzydige Naemwoorden van de eerste Buiging?

Antw. Onder de eerste Buiging begrypen wy de onzydige Naemwoorden, die in beide getallen, in de tweede, derde en zesde Naemvallen gebogen wordende, volkomen met die van de eerste Buigingen van het mannelijke Geslacht overeenkomen, gelyk wy zien in dit voorbeeldt: **En**

<i>Enkelvoudig.</i>	<i>Meervoudig.</i>
1 Het Kindt.	1 De Kinders.
2 Des Kinds <i>of</i> van het Kindt.	2 Der <i>of</i> van de Kinderen.
3 Den Kinde <i>of</i> aen het Kindt.	3 Den <i>of</i> aen de Kinderen.
4 Het Kindt.	4 De Kinders.
5 o Kindt.	5 o Kinders.
6 Van den Kinde <i>of</i> van het Kindt.	6 Van de Kinderen.

Vr. Welke onzijdige Naemwoorden zyn van de tweede Buiging?

Antw. De tweede Buiging begrypt in zich de onzijdige Naemwoorden, die in het Enkelvoudige veranderingen ondergaen, doch in het Meervoudige door alle Naemvallen onveranderlyk blyven: tot een voorbeeldt dient het volgende:

<i>Enkelvoudig.</i>	<i>Meervoudig.</i>
1 Het Paerdt.	1 De Paerden.
2 Des Paerds <i>of</i> van het Paerdt.	2 Der <i>of</i> van de Paerden.
3 Den Paerde <i>of</i> aen het Paerdt.	3 Den <i>of</i> aen de Paerden.
4 Het Paerdt.	4 De Paerden.
5 o Paerdt.	5 o Paerden.
6 Van het Paerdt.	6 Van de Paerden.

Vr. Welk onzijdige Naemwoorden zyn van de derde Buiging?

Antw. Tot de derde Buiging behooren alle de onzijdige Naemwoorden, die, in beide getallen, door de Naemvallen onveranderlyk blyven.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Van deze Buiging zyn de woorden, die dus gebogen worden:

<i>Enkelvoudig.</i>	<i>Meervoudig.</i>
1 Een <i>en</i> het Glas.	1 De Glazen.
2 Van een <i>en</i> van het Glas.	2 Der <i>of</i> van de Glazen.
3 Een <i>of</i> aen een <i>en</i> aen het Glas.	3 Den <i>of</i> aen de Glazen.
4 Een <i>en</i> het Glas.	4 De Glazen.
5 o Glas.	5 o Glazen.
6 Van een <i>en</i> het Glas.	6 Van de Glazen.

Vr. Zyn er veel onzijdige Naemwoorden, die tot deze Buiging betrekking hebben?

Antw. Men vindt slechts weinige woorden die tot deze Buiging volstrekt kunnen gebragt worden; dewyl de meeste woorden, die in *s*, *sch*, *st*, in *chr* uitgaen, schoon zy in den tweeden Naemval van het Benvoudige getal geene *s* achter zich dulden, nogthans in de andere Naemvallen veranderen, als *mes*; *bosch*; *gewest*,

west; enz. die in den 3den en 6den Naemval *messe*, *bosche*, en *geweste* hebben.

Vr. Hebt gy nog iets, aengaende de Buiging der Zelfstandige Naemwoorden, aentemerken?

Antw. Omtrent deze Buiging kan men nog aenmerken, dat sommige woorden, als *mensch*, *hertog*, *graef*, *profeet*, enz. in den 2den Naemval eene geheele andere Buiging ondergaen, en *des menschen*, *bertogen*, *graven*, enz. geschreven worden; terwijl wederom anderen in dien tweeden Naemval in 't geheel geene Buiging velen, als *knecht*, *togt*, *twist*, *disch*, *glas*, en voorts allen, die in *cht*, *gt*, *st*, *sch* en *s* uitgaen.

Vr. Hoe worden dan deze woorden in den 2den Naemval uitgesproken?

Antw. Deze Naemwoorden, die in den 2den Naemval het lidwoord *des* niet wel aennemen, laten zich veel beter door *van den* uitdrukken, als *van den knecht*, *van den togt*, *van den twist*, *van den disch*, *van het glas*, enz.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

*Van de Buiging der Toevoegelyke
Naemwoorden.*

Vr. **W**at moet men, by het Buigen der *Toevoegelyke Naemwoorden*, in acht nemen?

Antw. By het Buigen der *Toevoegelyke Naemwoorden* slaet men gade, van wat *Geslacht* het *Zelfstandige* woordt, waer by het *Toevoegelyke* gevoegd wordt, zy; naerdien de *Buiging* der *Toevoegelyke Naemwoorden* naer die der *Zelfstandigen* geschikt wordt.

Vr. Geef eens de *Buiging* van een *Toevoegelyk Naemwoordt*, met een *Zelfstandig mannelyk Naemwoordt*, en de *Geslachtwoorden Een en De*, op.

Antw. In het mannelyk *Geslacht* geschiedt dit, als volgt:

Enkeloouwig.

- 1 Een goed *en* de goede Man.
- 2 Eens *en* des goeden Mans.
- 3 Eenen *en* den goeden Man *of* Manne.
- 4 Eenen *en* den goeden Man.
- 5 Goede Man.
- 6 Van eenen *en* den goeden Man *of* Manne.

Meer-

Meervouwig.

- 1 De goede Mans *of* Mannen.
- 2 Der goede Mannen.
- 3 Den goeden Mannen.
- 4 De goede Mans *of* Mannen.
- 5 Goede Mans *of* Mannen.
- 6 Van de goede Mannen.

Vr. Geef eens de *Buiging* van een Toevoegelyk Naemwoordt, met een Zelfstandig Vrouwelyk Naemwoordt, en de Geslachtwoorden *Een* en *De*, op.

Antw. In het volgende voorbeeldt heeft men de *Buiging* van een Toevoegelyk Naemwoordt, met een Zelfstandig Vrouwelyk Naemwoordt, en de Geslachtwoorden *Een* en *De*:

Eenvouwig.

- 1 Eene *en* de groote Vrouw.
- 2 Eener *en* der groote Vrouwe.
- 3 Eene *en* der groote Vrouwe.
- 4 Eene *en* de groote Vrouw.
- 5 Groote Vrouw.
- 6 Van eene *of* de groote Vrouwe.

Meervouwig.

- 1 De groote Vrouwen.
- 2 Der groote Vrouwen.
- 3 De *en* aen de groote Vrouwen.

C 3

4 De

4 De groote Vrouwen.

5 Groote Vrouwen.

6 Van de groote Vrouwen.

Vr. Laet eens een voorbeeldt met een Zelfstandig Onzydig Naemwoordt, en de Geslachtwoorden *Een* en *Het*, volgen.

Antw. In het volgende voorbeeldt ziet men de Buiging van een Toevoegelyk Naemwoordt, met een Zelfstandig Onzydig Naemwoordt, en de Geslachtwoorden *Een* en *Het*:

Enkelvouwig.

1 Een jong *en* het jonge Paerdt.

2 Van een jong *en* van het jonge Paerdt.

3 Een jong *en* het jonge Paerdt.

4 Een jong *en* het jonge Paerdt.

5 Jong Paerdt.

6 Van een jong *en* van het jonge Paerdt.

Meervouwig.

1 De jonge Paerden.

2 Der jonge Paerden.

3 Den jongen Paerden.

4 De jonge Paerden.

5 Jonge Paerden.

6 Van de jonge Paerden.

Vr. Wat dient men, by het Buigen der Toevoegelyke Naemwoorden, nog in acht te nemen?

Antw.

Antw. Onze taal slaet, by het Buigen der Toevoegelyke Naemwoorden van het mannelijke geslacht, naeuwkeurig gade, of het Byvoegelyke woordt als een Byvoegelyk, dan of het in de plaets van een Bywoordt gebruikt wordt; by voorbeeldt, *een goed stoffer*, en *een goede stoffer*; *een goed looper*, en *een goede looper*, en meer anderen; zynde het in de eersten als een Bywoordt, en in het laetste als een Toevoegelyk woordt gebruikt.

Vr. Geef eens eene Buiging van het Toevoegelyke woordt op; wanneer het Zelfstandige Naemwoordt eenen Bedryver aenduidt.

Antw. Wanneer het Zelfstandige Naemwoordt eenen Bedryver aentoont, wordt het Byvoegelyke in het mannelijke Geslacht dus gebogen :

Enkelvoudig.

- 1 Een groot Koning.
- 2 Eens grooten Konings.
- 3 Eenen grooten Koning.
- 4 Eenen grooten Koning.
- 5 o Groote Koning.
- 6 Van eenen grooten Koning.

Meervoudig.

- 1 De groote Koningen.
- 2 Der groote Koningen.
- 3 Den grooten Koningen.
- 4 De groote Koningen.
- 5 o Groote Koningen.
- 6 Van de groote Koningen.

C 4

Vr.

Vr. Hoe geschiedt de Buiging, wanneer het Zelfstandige Naemwoordt geen Bedryver te kennen geeft?

Antw. Wanneer het Zelfstandige Naemwoordt geen Bedryver te kennen geeft, geschiedt de Buiging op deze wys.

1 Een hooge Berg.	}	4 Eenen hoogen Berg.
2 Eens hoogen Bergs.		5 o Hooge Berg.
3 Eenen hoogen Berge.		6 Van eenen hoogen Berge.

Vr. Wat dient men nog op te merken?

Antw. Noodzakelyk is het op te merken, dat de Vrouwelyke en Onzydige Byvoegelyke Naemwoorden in 't geheel geene verandering lyden.

AGTSTE HOOFDSTUK.

Van de Trappen van Vergelykinge.

Vr. **W**at zyn de Trappen van Vergelykinge?

Antw. De Trappen van Vergelykinge zyn de veranderingen, die de toevoegelyke Naemwoorden, door het vergelyken van het eene zelfstandige Naemwoordt met het andere, moeten ondergaen.

Vr.

Vr. Hoe veele Trappen van Vergelykinge zyn 'er, en hoe worden die genoemd?

Antw. Men vindt drie Trappen van Vergelykinge, die men de *Stellende*, *Vergelykende* en *Overtreffende Trap* noemt.

Vr. Wat is de *Stellende Trap*?

Antw. De *Stellende Trap* is, wanneer de zaak, zonder eene bepaelde vergelyking' met eene andere, zoo als zy waerlyk is, beschouwd wordt; terwyl het toevoegelyke Naemwoordt onveranderlyk blyft.

Vr. Geef hier eens duidelyke voorbeelden van.

Antw. Dit blykt duidelyk uit de volgende voorbeelden: *Een groot man, eene kleene tafel, een gehoorzaam kindt*; in welke voorbeelden de zelfstandige woorden *man, tafel* en *kindt*, zonder eene bepaelde vergelyking' met eenen anderen *man*, eene andere *tafel* of een ander *kindt* beschouwd, en de toevoegelyken *groot, kleene* en *gehoorzaam* niet veranderd worden.

Vr. Wat is de *Vergelykende Trap*?

Antw. De *Vergelykende Trap* is, wanneer eene zaak dadelyk met eene andere vergeleken, en door deze vergelyking hare meerder of minderheit aengetoond wordt.

Vr. Hoe bevestigt gy dit door voorbeelden?

Antw. De volgende voorbeelden toonen dit ten klaerste: Een *grooter man*, eene *kleener tafel*, een *gehoorzamer kindt*, waeruit men ziet dat *man*, *tafel* en *kindt*, met eenen *anderen man*, eene *andere tafel*, of een *ander kindt* vergeleken worden; en dat door deze vergelyking, de toevoegelyke woorden *groot*, *kleene*, en *gehoorzaem* eene verandering ondergaen.

Vr. Wat is de *Overtreffende Trap*?

Antw. De *Overtreffende Trap* is, wanneer eene zaak, in vergelyking van eene of meer andere zaken, op het uitmuntendste of geringste geschat wordt.

Vr. Geef hier ook eenige voorbeelden van.

Antw. Dit blykt in de *grootste man*, de *kleenste tafel*, het *bevalligste kindt*; ziende men, door deze voorbeelden, dat de zelfstandige woorden, *man*, *tafel* en *kindt*, door de buiging van de toevoeglyken, iets uitnemends boven anderen in zich bevatten.

Vr. Geef eens eenige voorbeelden, waer door men deze Trappen duidelyk met elkanderen vergelyken kan.

Antw. Door de volgende voorbeelden kan men deze Trappen met elkanderen vergelyken:

Stel-

Stellende Trap.

Groot.
Kleên.
Hoog.
Laeg.
Ryk.
Arm.

Vergrootende Trap.

Grooter.
Kleener.
Hooger.
Lager.
Ryker.
Armer.

Overtreffende Trap.

Grootst.	Grootste.	Allergrootst.
Kleênst.	Kleênste.	Allerkleênst.
Hoogst.	Hoogste.	Allerhoogst.
Laegst.	Laegste.	Allerlaegst.
Rykst.	Rykste.	Allerrykst.
Armst.	Armste.	Allerarmst.

Vr. Zyn 'er niet eenige voorbeelden, die van den gemeenen regel afwyken?

Antw. De volgende voorbeelden wyken van den gemeenen regel.

Goed.	{ Beter.	{ Best.	Allerbest.
Veel.	{ Meer.	{ Meest.	Allermeest.
Weinig.	{ Minder.	{ Minst.	Allerminst.

NE-

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de Voornaemwoorden.

W*Vr.* Elk is het derde *veranderlyke* woordt?

Antw. Op de Naemwoorden volgen, als een derde Spraekdeel, de *Voornaemwoorden*, die mede veranderlyk zyn.

Vr. Wat zyn de *Voornaemwoorden*?

Antw. De *Voornaemwoorden* zyn woorden, die men voor of in plaets van de namen der personen of zaken stelt; strekkende als byteekens, of bekende omstandigheden, ook wel om de onaengenaemheit van de herhaling' der eerstgenoemde namen te vermyden.

Vr. Geef hier voorbeelden van?

Antw. Dit zien wy in de *Voornaemwoorden*, *ik*, *gy*, *by*, *zy*, *die*, *dees*, *dezelve*, *wie*, *welke*, *myn*, *uw*, *zyn*, *bun*, *haer*, *zelf*, enz:

Vr. Geef eens, tot nadere onderscheiding, eenige voorbeelden waerin de *Voornaemwoorden*, in plaets van de *Naemwoorden*, zelve komen.

Antw. De *Voornaemwoorden* nemen de plaets der *Naemwoorden* in, in de volgende
voor-

voorbeelden: DEES heeft hem geslagen; het MYNE heeft den prys bebaeld; de UWE is geprezen; de ZYNEN zyn geslagen; waeruit men ziet dat onder DEES verstaen wordt *Man, Vrouw of Knecht*, enz; dat men onder MYNE moet begrypen *Schrift* of iets anders, onder UWE *Dochter*, enz, onder ZYNEN *Benden* enz.

Vr. Geef eens een voorbeeldt, op welke wyze, door de Voornaemwoorden, de onaengenaemheit der herhaling' vermydt wordt.

Antw. Door het volgende voorbeeldt ziet men, hoe, door de Voornaemwoorden, de onaengenaemheit der herhalinge vermydt wordt: *Filippus de 2de, Koning van Spanje, van zyne Zuster, de Hertogin van Parma, gehoord hebbende dat Nederlandt in rep en roer stond, besloot derwaerds te keeren; doch, uit vreeze voor de zee, daer HY eens byna zyn leven geëindigd had, zond MY, schoon HY hier in van alle zyne vrienden tegen gesproken wierd, den Hertog van Alba, welken wreedaert HY eenen onbepaelden last gaf, om zyne wraek ter uitvoer te brengen; waer in men ziet dat door het Voornaemwoordje MY de gedurige herhaling van Filippus vermydt wordt.*

Vr. Hoe vele soorten van Voornaemwoorden zyn 'er?

Antw.

: *Antw.* Men telt gemeenlyk vyf onderscheidene soorten van Voornaemwoorden, 1 *Aenwyzende*. 2 *Bezittende*. 3 *Betrekkelijke*. 4 *Wederkeerende*. 5 *Vragende* Voornaemwoorden.

Vr. Wat zyn de *Aenwyzende* Voornaemwoorden?

Antw. De *Aenwyzende* Voornaemwoorden zyn zulken, die ons aenstonds op eenen persoon, die het eene of andere verricht, wyzen; by voorbeeldt, *Ik, gy, hy, die, dees.*

Vr. Welke zyn de *Bezittende* Voornaemwoorden?

Antw. De Voornaemwoorden, die ons de *Bezitters* of *Eigemaers* van het eene of andere vertoonen, worden *Bezittende* Voornaemwoorden genoemd: deze zyn, *Myn, uw, ons, zyn, haer, hun.*

Vr. Wat zyn de *Betrekkelijke* Voornaemwoorden?

Antw. De Voornaemwoorden, die hunne *betrekking* op iets, waer van voorheen gesproken is, hebben, worden *Betrekkelijke* Voornaemwoorden genoemd; en deze zyn, *Die, dat, wie, welke;* by voorbeeldt, *Hy, DIE elk tot vroomheit aanmaende, is zelf in zonden gevallen; het kindt, DAT zynen Ouderen gehoorzaamde, is gelukkig gestorven; de vrouw, WIE ik myne achting betoonde; enz.*

Vr.

Vr.

Vr. Wat zyn de *Wederkeerige Voornaemwoorden*?

Antw. De *Wederkeerige Voornaemwoorden* zyn die woorden, welke op meer dan eenen persoon passen; als daer is, *zyn*, *ban*, *haer*: dit ziet men in het volgende voorbeeld, *Petrus sloeg met zyn kwaerd Malchus oor af; de dwazen banen, in HUNNEN vorder spoedt, den weg tot droevige rampen, enz.*

Vr. Wat zyn de *Vragende Voornaemwoorden*?

Antw. De *Vragende Voornaemwoorden*, als *wie*, *wat*, worden gemaklyk onderscheiden; gelyk blykt uit deze voorbeelden: *wie heeft U leed toegebracht? wat is de oorzaak zynner rampen?* enz.

Vr. Op welk eene wyze veranderen de *Voornaemwoorden*?

Antw. De *Voornaemwoorden* zyn, gelyk de zelfstandige en toevoegelyke naemwoorden, eenige buigingen onderworpen.

Vr. Hoe buigt men de *Aenwyzende Voornaemwoorden*?

Antw. De *Aenwyzende Voornaemwoorden* worden dus gebogen: *

Een-

* Wy zullen, om niet te wydloopig te zyn, slechts eenige weinige voorbeelden, en wel byzonder van het mannelyke geslacht, opgeven.

Eenvouwig.

1 Ik.	1 Gy.	1 Die.
2 Myns of van my.	2 Uws of van u.	2 Diens of van dien.
3 My of aen my.	3 U of aen u.	3 Dien of aen dien.
4 My:	4 U.	4 Dien.
5 o My.	5 o Gy.	5 *
6 Van my.	6 Van u.	6 Van die.

Meervouwig.

1 Wy.	1 Gy.	1 Die.
2 Onzer of van ons.	2 Uwen of van u.	2 Dier of van die.
3 Ons of aen ons.	3 U of aen u.	3 Dien of aen dien.
4 Ons.	4 U.	4 Die.
5 o Wy.	5 o Gy.	5 *
6 Van ons.	6 Van u.	6 Van die.

Vr. Hoe worden de Bezittende Voornaemwoorden gebogen?

Antw. Men buigt de Bezittende Voornaemwoorden op de volgende wys:

Een-

Eenvouwig.

1 Myn.	}	1 Uw.
2 Myns of van mynen.		2 Uws.
3 Mynen of aen mynen.		3 Uwen of aen uwen.
4 Mynen.		4 Uwen.
5 Myn.		5 *
6 Van Mynen.		6 Uwen.

Meervouwig.

1 Myne.	}	1 Uwe.
2 Myner of van mynen.		2 Uwer.
3 Mynen of aen mynen.		3 Uwen of aen uwen.
4 Myne.		4 Uwe.
5 o Myne.		5 *
6 Van Mynen.		6 Uwe.

Vr. Hoe buigt men de Betrekkelyke Voornaemwoorden?

Antw. De Betrekkelyke Voornaemwoorden buigt men dus:

Eenvouwig.

1 Die.	}	1 Dat.
2 Diens of van dien.		2 Van dat.
3 Dien of aen dien.		3 Dat of aen dat.
4 Dien.		4 Dat.
5 *		5 *
6 Van dien.		6 Van dat.

D

Meer-

Meervoutig.

1 Dier.	}	1 Die.
2 Dier of van die.		2 Dier of van die.
3 Dien of aen dien.		3 Dien of aen dien.
4 Die.		4 Die.
5 *		5 *
6 Van die.		6 Van die.

Vr. Hoe geschiedt de Buiging der Wederkeerige Voornaemwoorden?

Antw. De Wederkeerige Voornaemwoorden worden op deze wys gebogen:

Eenvoutig.

1 Zyn.	}	1 Hun.
2 Zyns.		2 Huns.
3 Zynen.		3 Hunnen.
4 Zynen of aen zynen.		4 Hunnen of aen hunnen.
5 Zynen.		5 *
6 Van zynen.		6 Van hunnen.

Meervoutig.

1 Zyne.	}	1 Hunne.
2 Zyner of van zyne.		2 Hunner of van hunner.
3 Zynen of aen zynen.		3 Hunnen of aen hunnen.
4 Zyne.		4 Hunne.
5 *		5 *
6 Van zyne.		6 Van hunne.

Vr.

Vr. Hoe buigt men de Vragende Voornaemwoorden?

Antw. De Vragende Voornaemwoorden buigt men dus:

<i>Eenvouwig.</i>					
1	Wie?	1	Wie?	1	Wat.
2	Wiens of van wien.	2	Wier of van wie.	2	Van wat.
3	Wien of aen wien.	3	Wier of aen wie.	3	Aen wat.
4	Wien.	4	Wie.	4	Wat.
5	*	5	*	5	*
6	Van wien.	6	Van wie.	6	Van wat.

<i>Meervouwig.</i>					
1	Wie.	1	Wie.	1	Wie.
2	Wier of van wie.	2	Wier of van wie.	2	Wier of van wie.
3	Wien of aen wien.	3	Wier of aen wie.	3	Wien of aen wien.
4	Wien.	5	Wie.	4	Wie.
5	*	4	*	5	*
6	Van wie.	6	Van wie.	6	Van wie.

TIENDE HOOFDSTUK:

Van de Werkwoorden.

Wat zyn *Werkwoorden*?

Antw. De *Werkwoorden* zyn veranderlyke woorden, die een *doen*, *lyden* of *zyn* beteekenen, dienende dus om aen te toonen wat iemand doet, of wat aen hem gedaen wordt: by voorbeeldt, *slaen* is een *Werkwoordt*, dat eene daedt veronderstelt, name-lyk, van hem, die slaet; doch *geslagen worden* beteekent eene lyding te ondergaan.

Vr. Hoe worden de *Werkwoorden* verdeeld?

Antw. Men onderscheidt de *Werkwoorden* gemeenlyk in *Persoonlyke* en *Onpersoonlyke*.

Vr. Wat zyn de *Persoonlyke Werkwoorden*?

Antw. Men noemt een *Persoonlyk Werkwoord* zoodanig een, daer de *Persoonlyke* voornaemwoorden *Ik*, *Gy*, *Hy*, en in 't meervouwige *Wy*, *Gyliden* en *Zy*, voorstaen; waeruit iemand, die niet genoegzaam mogt begrypen wat een *Werkwoord* ware, alle de *persoonlyke Werkwoorden* kennen kan.

Vr. Op wat wyze kent men de *Persoonlyke Werkwoorden* aen de *Voornaemwoorden* *Ik*, *Gy*, *Hy*, enz?

Antw.

Antw. Dit geschiedt met zich te onderyragen, of men, voor die woorden, de Voornaemwoorden *Ik, Gy, Hy* enz. plaetsen kan. Dus bevindt men, dat ik kan zeggen: *ik ga, loop, speel, schryf*, enz; en tevens dat ik deze woorden *Ik, Gy, Hy*, enz, voor geene zelfstandige of toevoegelyke of andere woorden, maer alleen voor Werkwoorden plaetsen kan.

Vr. Wat zyn de *Onpersoonlyke Werkwoorden*?

Antw. Men noemt *Onpersoonlyke Werkwoorden*, die de *Persoonlyke Voornaemwoorden Ik, Gy* of *Hy* niet voor zich hebben, en alleen door de voorzetting van 't wordeken *het* gekend worden, by voorbeeldt, *vriezen, berouwen, verdrieten, spyten, blyken, lusten*, enz: want men zegt niet; *ik vries, ik berouw*, enz; maer men zegt: *het vriest, het berouwt my*, enz; *het spyt my*, enz. dus worden ook etlyke *Persoonlyke Werkwoorden*, door het wordeken *men*, in *Onpersoonlyke* veranderd.

Vr. Zoudt gy niet eenige voorbeelden daer van kunnen geven?

Antw. Men gebruikt het wordeken *men*, voor de *Werkwoorden zeggen, walgen, schryven* en anderen. Dus zegt men: *MEN zegt dat P de rykste van zyn geslacht is: MEN walgt ligtelyk van kwalyk toegemaekte spys; MEN schynt dikwerf te zyn dat men niet is;*

waer door zy dan in Onpersoonlyke Werkwoorden veranderd worden, schoon zye eigentlyk Persoonlyke zyn; want men kan zeggen: *ik zeg dat enz. ik walg, ik, gy, by of zy schyns een goet vriendt van deze of die te zyn.*

Vr. Verdeelt men de Werkwoorden ook nog anders dan in Persoonlyke en Onpersoonlyke?

Antw. Men verdeelt ook de Werkwoorden nog met betrekking tot de *dadens* zelf; en dan heeft men vier onderscheidene soorten, als 1 *Bedryvende*, 2 *Lydende*, 3 *Onzydige*, en ten 4 *Wederkeerige Werkwoorden*.

Vr. Wat zyn de *Bedryvende* Werkwoorden?

Antw. De *Bedryvende* Werkwoorden zyn, die het bedryf eener daed' aentoonen, by voorbeeldt, *schryven, slooten, slash, dragen, loopen* en meer anderen.

Vr. Wat zyn de *Lydende* Werkwoorden?

Antw. *Lydende* Werkwoorden zyn, wanneer de bedreven daed' aen ons zelve geschiedt; waerom die Werkwoorden altoos het helpwoord *worden* by zich hebben, by voorbeeldt, *gestooten, geslagen, gedragen worden*, en meer anderen.

Vr. Wat zyn de *Onzydige* Werkwoorden?

Antw. Wanneer de Werkwoorden geene overgaende daed' berekenen, noemt men die

de Onzydigen, by voorbeeldt, *blyven*, *zitten*, *staen*, en meer anderen.

Vr. Wat zynde *Wederkeerige* Werkwoorden?

Antw. Men noemt het Werkwoordt wederkeurig, wanneer de daedt tot den persoon, die ze verricht, wederkeert; by voorbeeldt, *zich kleeden*, *zich bedienen*, *zich bedriegen*, enz; zynde deze trit hier wordeken *zich*, dat zy altoos by zich hebben, genoeg bekend.

Vr. Kunnen deze Werkwoorden, door zich zelfs, in hunne tydvoegingen, gehogen worden?

Antw. Wanneer wy de Werkwoorden, in hunne tydvoegingen, buigen moeten, hebben wy in onze taal, gelyk in meest alle anderen, de hulp van eenige anderen Werkwoorden, die daerom *Hulpwoorden*, genoemd worden, van nooden.

Vr. Welke zyn deze *Hulpwoorden*?

Antw. De Nederduitsche taal heeft vier Hulpwoorden, te weten, *Zyn*, *Hebben*, *Werden* en *Zullen*.

Vr. Hoedanig is de hulp dezer Hulpwoorden, met betrekking tot de Werkwoorden?

Antw. Men kan het rechte gebruik dezer Hulpwoorden in de Werkwoorden niet wel begrypen, ten zy men alvorens kennis van de *Wyzen* en *Tyden*, benevens de *Personen* en *Catalien* der Werkwoorden, heeft.

Vr. Wat noemt gy de *Wyzen* der Werkwoorden?

Antw. Men noemt de *Wyzen* der Werkwoorden de verscheidenheden, op welken men van eene zaak' spreken kan.

Vr. Hoe veelerlei *Wyzen* zyn 'er?

Antw. Deze *Wyzen* worden tot vier onderscheideue gebragt, en de *Aentoonende*, de *Gebiedende*, *Aenvoegende*, en *Eindigende* of *Onbepaalde Wys* genoemd.

Vr. Wat is de *Aentoonende Wys*?

Antw. De *Aentoonende Wys* is, wanneer men iets eenvoudigs, naer de verscheidenheit der tyden, aentoot of verklaert; by voorbeeldt, *Ik loop, liep, heb geloopt, had geloopt, of zal loopen*, waer in men eenvoudig de daedt, die verricht wordt, naer de omstandigheid des tyds, aentoot.

Vr. Wat is de *Gebiedende Wys*?

Antw. De *Gebiedende Wys* is, wanneer men iemand eene daedt gebiedt te verrichten, of ook biddenderwys verzoekt; by voorbeeldt, *Loop, ga, geef*; en in 't meervouwige *Loopt, gaet, geeft*, enz.

Vr. Wat is de *Aenvoegende Wys*?

Antw. De *Aenvoegende Wys*, die men ook de *Toplatende* zou kunnen noemen, wordt gebruikt om iets, op zekere voorwaarden, tot eenig einde te stellen, en moet zich derhalve

eenig-

eenigzins schikken naer de By- en Voorwoorden zoo , als , dat , opdat ; by voorbeeldt , zoo ik liege , als ik spreke , dat zy boorden , op dat wy spelen , enz ; en toelatende , laet zy be- mind worden , laet ons uwe gunst verwerven , enz.

Vr. Wat noemt men de Eindigende of Onbepaelde Wys?

Antw. Men noemt de Eindigende of Onbepaelde wys , wanneer de daedt zoo gebruikt wordt , dat 'er noch Persoon , noch Getal , noch Wyze , noch Tydt , zeker bepaeld wordt , waer van zy Onbepaelde heet ; by voorbeeldt , booren , spreken , leeren , nemen , zingen , enz.

Vr. Wat noemt gy de Tyden der Werkwoorden?

Antw. De Tydt , wanneer de daedt ; die het Werkwoordt uitdrukt , voorvalt , noemt men den Tydt van het Werkwoordt.

Vr. Hoe vele Tyden zyn 'er in elk Werkwoordt?

Antw. Men heeft in elk Werkwoordt vyf onderscheiden Tyden , die men den Tegenwoordigen , den Onvolmaekten voorleden , den Volmaekten voorleden , den Meer dan volmaekten voorleden , en den Toekomenden Tydt noemt.

Vr. Wat is de Tegenwoordige Tydt?

Antw. De Tegenwoordige Tydt beteekent dat eene zaek in het zelfde oogenblik , waer

in men spreekt, geschiedt; by voorbeeldt, *ik spreek, ik lees, enz.*

Vr. Wat is de *Onvolmaekte voorleden Tydt?*

Antw. De Onvolmaekte voorleden Tydt toont aen, dat eene zaak wel begonnen, maer niet geëindigd is; by voorbeeldt, *ik sprak, ik las, gy liept, by zat, enz.*

Vr. Wat is de *Volmaekte voorleden Tydt?*

Antw. Door den Volmaekten voorleden Tydt drukt men uit dat eene zaak geheel volbragt is; by voorbeeldt, *ik heb gediend, gy hebt bemind, wy hebben geloofd, enz.*

Vr. Wat is de *Meer dan volmaekte voorleden Tydt?*

Antw. De Meer dan volmaekte voorleden Tydt duidt aen, dat eene zaak geheel volbragt is, eer eene andere is geëindigd; by voorbeeldt, *ik had bemind, gy hadt geloven, enz.*

Vr. Wat beteekent de *Toekomende Tydt?*

Antw. De Toekomende Tydt wysst ons eene zaak als toekomende aen; by voorbeeldt, *ik zal beminnen, wy zullen waezen, enz.*

Vr. Hebben deze Tyden in alle de Wyzen der Werkwoorden plaets?

Antw. In de *Gebiedende* en *Onbepaalde* of *Eindigende* Wys, hebben deze Tyden geens plaets; en in de *Aenvoegende* Wys heeft men nog eenen tweeden Volmaekten en Meer dan volmaekten Tydt.

Vr.

Vr. Wat moet men, met betrekking' tót de *Personen* en *Getallen*, opmerken?

Antw. In de *Werkwoorden* dient men gade te slaen, de drie onderscheiden *Personen* en de twee *Getallen*.

Vr. Wat zyn de drie *Personen*?

Antw. De *eerste Persoon* is die van zich zelve spreekt, *Ik*, als *ik geef*, *loop*, enz. de *tweede* is tot wien men spreekt, *Gy*, als *gy loopt*, *gy spreekt*, enz. de *derde* is van wien men, als van eenen afwezenden, spreekt, *Hy*, als *hy spreekt* enz.

Vr. Wat zyn de *Getallen*?

Antw. De *Getallen* zyn *enkel-* en *meervouwig*; *enkelvoudig* is als men van eenen, *meervoudig* als men van meer dan eenen persoon spreekt; zynde in het *meervoudige* de drie personen *Wy*, *Gy* en *Zy*, *wy spreken*, *gy spreekt*, *zy spreken*.

ELFDE HOOFDSTUK.

Hoe de Hulpwoorden, in de Tydvoegingen, den Werkwoorden hulp byzetten.

Vr. **K**omen ook de *Hulpwoorden* in de *Werkwoorden* te pas?

Antw. Naedien de *Werkwoorden* door hun-

hunne veranderingen , niet in staet zyn de onderscheiden *wyzen* en *tyden* aentetoonen, hebben zy, om dit te verrichten, de hulp der *Hulpwoorden* noodig.

Vr. Op welk eene wys geschiedt dit?

Antw. Men kan in 't gemeen opmerken, dat de Bedryvende Werkwoorden het Hulpwoordt hebben, de *lydende* Werkwoorden de Hulpwoorden *zyn* en *worden*, en alle Werkwoorden het Hulpwoordt *zullen* noodig hebben.

Vr. In welke Tyden komt het Hulpwoordt hebben in de Bedryvende Werkwoorden?

Antw. Men heeft het Hulpwoordt *hebben* alleen in de Volmaekte en Meer dan volmaekte Tyden van de Aentoonende en Aenvoegende Wyzen noodig; zoo zegt men: *Ik heb bemind, ik had bemind, dat ik hebbe bemind, dat ik hadde bemind*, enz.

Vr. In welke Tyden komen de Hulpwoorden *zyn* en *worden* in de Lydende Werkwoorden?

Antw. Door het Hulpwoordt *zyn* worden alle Volmaekte en Meer dan volmaekte Tyden, in de Aentoonende en Aenvoegende Wyzen, gemaakt; by voorbeeldt, *Ik ben bemind geweest, ik was bemind geweest, dat ik bemind geweest zy, dat ik bemind geweest ware*, enz. en het Hulpwoordt *worden* dient, om den

Te-

Tegenwoordigen en Onvolmaekten-voorleden Tydt der Aentoonende en Aenvoegende Wyzen te maken; by voorbeeldt, *Ik word bemind, ik werd bemind, dat ik worde bemind, dat ik wierde bemind* enz.

Vr. Waer toe dient het Hulpwoordt *zullen*?

Antw. Het Hulpwoordt *zullen* dient om in alle Werkwoorden den toekomenden Tydt te maken; by voorbeeldt, *Ik zal beminnen*, enz.

Vr. Door welk Hulpwoordt worden de onzydige Werkwoorden samengesteld?

Antw. Sommigen der onzydige Werkwoorden worden door het Hulpwoordt *hebben*, andere door *zyn* samengesteld; by voorbeeldt, *rusten* door *hebben*, *Ik heb gerust*, en *sterven* door *zyn*, *Zy zyn gestorven*.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Van de Buiging der Hulpwoorden.

Vr. **H**oe wordt het Hulpwoordt *zyn* gebogen?

Antw. Het Hulpwoordt *zyn* buigt men op de volgende wys:

AEN-

AENTOONENDE WYS.*Tegenwoordige tydt.*

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ben.	{ Wy zyn.
Gy zyt.	{ Gylieden zyt.
Hy, zy, het is.	{ Zy zyn.

Oorpolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik was.	{ Wy waren.
Gy waart.	{ Gylieden waert.
Hy, zy, het was.	{ Zy waren.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ben geweest.	{ Wy zyn geweest.
Gy zyt geweest.	{ Gylieden zyt geweest.
Hy, zy, het is geweest.	{ Zy zyn geweest.

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik was geweest.	{ Wy waren geweest.
Gy waart geweest.	{ Gylieden waert ge- weest.
Hy, zy, het was ge- weest.	{ Zy waren geweest.

Toe-

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal zyn.	{ Wy zullen zyn.
Gy zult zyn.	{ Gylieden zult zyn.
Hy, zy, het zal zyn.	{ Zy zullen zyn.

GEBIEDENDE WYS.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Wees gy.	{ Zyt, of weest gylie-
	{ den.

AANVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.*Tegenwoordige tydt.*

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zy.	{ Wy zyn.
Gy zyt.	{ Gylieden zyt.
Hy, zy, het zy.	{ Zy zyn.

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ware of zoude zyn.	{ Gylieden waert of
	{ zoudt zyn.
Gy waert of zoudt zyn.	{ Wy waren of zouden
	{ zyn.

Hy

Hy, zy, het ware of } Zy waren, of zouden
zoude zyn. } zyn.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i> Ik zy geweest. Gy zyt geweest. Hy, zy, het zy ge- weest.	}	<i>Meervouwig.</i> Wy zyn geweest. Gylieden zyt geweest. Zy zyn geweest.
--	---	---

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i> Ik ware of zoude ge- weest zyn. Gy waert of zoudt geweest zyn. Hy, zy, het ware of zoude geweest zyn.	}	<i>Meervouwig.</i> Wy waren of zouden geweest zyn. Gylieden waert of zoudt geweest zyn. Zy waren of zouden geweest zyn.
---	---	---

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i> Ik zal zyn of geweest zyn. Gy zult zyn of ge- weest zyn. Hy, zy, het zal zyn of geweest zyn.	}	<i>Meervouwig.</i> Wy zullen zyn of ge- weest zyn. Gylieden zult zyn of geweest zyn. Zy zullen zyn of ge- weest zyn.
--	---	--

EIN-

EINDIGENDE WYSE.

Tegenwoordige tydt.

Wezen of zyn.

Voorleden tydt.

Geweest zyn.

Toekomende tydt.

Zullen zyn.

DEELWOORDEN.

Tegenwoordige tydt.

Zynde of wezende.

Voorleden tydt.

Geweest.

Toekomende tydt.

Zullende zyn.

Vr. Hoe wordt het Hulpwoordt *Hebben*, gebogen?

Antw. Men buigt het Hulpwoordt *Hebben*, op de volgende wys:

A E N T O O N E N D E W Y S S E

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.

Ik heb.
Gy hebt.
Hy, zy, het heeft.

Meervouwig.

{ Wy hebben.
{ Gylieden hebt.
{ Zy hebben.

Onvolmaekte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Ik had.
Gy hadt.
Hy had.

Meervouwig.

{ Wy hadden.
{ Gylieden hadt.
{ Zy hadden.

Volmaekte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Ik heb gehad.
Gy hebt gehad.
Hy heeft gehad.

Meervouwig.

{ Wy hebben gehad.
{ Gylieden hebt gehad.
{ Zy hebben gehad.

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

Enkelvouwig.

Ik had gehad.
Gy hadt gehad.
Hy had gehad.

Meervouwig.

{ Wy hadden gehad.
{ Gylieden hadt gehad.
{ Zy hadden gehad.

Toe.

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal hebben.	{ Wy zullen hebben.
Gy zult hebben.	{ Gylieden zult hebben.
Hy zal hebben.	{ Zy zullen hebben.

GEBIEDENDE WYS.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Heb gy.	{ Hebt gylieden.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik hebbe.	{ Wy hebben.
Gy hebt.	{ Gylieden hebt.
Hy, zy, het hebbe.	{ Zy hebben.

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik hadde of zoude hebben.	{ Wy hadden of zouden hebben.
Gy hadt of zoudt hebben.	{ Gylieden hadt of zoudt hebben.
Hy hadde of zoude hebben.	{ Zy hadden of zouden hebben.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik hebbe gehad.	{ Wy hebben gehad. { Gylieden hebt gehad. { Zy hebben gehad.
Gy hebt gehad.	
Hy hebbe gehad.	

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik hadde of zoude hebben gehad.	{ Wy hadden of zouden hebben gehad. { Gylieden hadt of zoudt hebben gehad. { Zy hadden of zouden hebben gehad.
Gy hadt of zoudt hebben gehad.	
Hy hadde of zoude hebben gehad.	

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal hebben gehad.	{ Wy zullen hebben gehad. { Gylieden zult hebben gehad. { Zy zullen hebben gehad.
Gy zult hebben gehad.	
Hy zal hebben gehad.	

EIN.

EINDIGENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

Hebben.

Voorleden tydt.

Gehad hebben.

Toekomende tydt.

Zullen hebben.

D E E L W O O R D E N .

Tegenwoordige tydt.

Hebbende,

Voorleden tydt.

Hebbende gehad.

Toekomende tydt.

Zullende hebben.

Vr. Hoe buigt men het Hulpwoordt *Worden*:

Antw. Het Hulpwoordt *Worden* buigt men aldus:

A E N T O O N E N D E W Y S.

Tegenwoordige tyds.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik word.	{ Wy worden.
Gy wordt.	{ Gylieden worde.
Hy, zy, het word.	{ Zy worden.

Onvolmaekte voorleden tyds.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik werd.	{ Wy werden.
Gy werdt.	{ Gylieden werdt.
Hy, zy, het werd.	{ Zy werden.

Volmaekte voorleden tyds.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ben geworden.	{ Wy zyn geworden.
Gy zyt geworden.	{ Gylieden zyt gewor-
Hy, zy, het is gewor-	{ den.
den.	{ Zy zyn geworden.

Meer dan volmaekte voorleden tyds.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik was geworden.	{ Wy waren geworden.
	Gy

Gy waert geworden.	{ Gylieden waert ge- worden. } Zy waren geworden.
Hy, zy, het was ge- worden.	

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Hk zal worden.	{ Wy zullen worden. } Gylieden zult worden. } Zy zullen worden.
Gy zult worden.	
Hy, zy, het zal wor- den.	

GEBIEDENDE WYS.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Word gy.	↓ Wordt gylieden.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik worde.	{ Wy worden. } Gylieden wordt. } Zy worden.
Gy wordt.	
Hy, zy, het worde.	

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik wierd <i>of</i> zoude worden.	Wy wierden <i>of</i> zouden worden.
Gy wierdt <i>of</i> zoudt worden.	Gylieden wierdt <i>of</i> zoudt worden.
Hy, zy, het wierde <i>of</i> zoude worden.	Zy wierden <i>of</i> zouden worden.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zy geworden.	Wy zyn geworden.
Gy zyt geworden.	Gylieden zyt geworden.
Hy, zy, het zy geworden.	Zy zyn geworden.

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ware <i>of</i> zoude geworden zyn.	Wy waren <i>of</i> zouden geworden zyn.
Gy waert <i>of</i> zoudt geworden zyn.	Gylieden waert <i>of</i> zoudt geworden zyn.
Hy, zy, het ware <i>of</i> zoude geworden zyn.	Zy waren <i>of</i> zouden geworden zyn.

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal geworden zyn.	Wy zullen geworden zyn.
Gy zult geworden zyn.	Gylieden zult geworden zyn.
Hy, zy, het zal geworden zyn.	Zy zullen geworden zyn.

E I N D I G E N D E W Y S.

Tegenwoordige tydt.

Worden.

Voorleden tydt.

Geworden zyn.

Toekomende tydt.

Zullen worden.

D E E L W O O R D E N.

Tegenwoordige tydt.

Wordende.

Voorleden tydt.

Geworden.

Toekomende tydt.

Zullende worden.

Vr. Hoe wordt het Hulpwoordt *zullen* gebogen?

Antw. Het Hulpwoordt *zullen* is in vele Wyzen en Tyden gebrèkkelyk, en wordt dus gebogen:

A E N T O O N E N D E W Y S .

Eenvouwig.

Ik zal.
Gy zult.
Hy, zy, het zal.

Meervouwig.

{ Wy zullen.
< Gylieden zult.
{ Zy zullen.

A E N V O E G E N D E W Y S .

Eenvouwig.

Ik zoude.
Gy zoudt.
Hy, zy, het zoude.

Meervouwig.

{ Wy zouden.
< Gylieden zoudt.
{ Zy zouden.

E I N D I G E N D E W Y S .

Zullen.

D E E L W O O R D T .

Zullende.

DER.

DE TIENDE HOOFDSTUK:

Van de Buiging der Werkwoorden met de Hulpwoorden.

Vr. **O**p welk eene wys wordt het persoonlyk bedryvend Werkwoord *Beminnen* gebogen?

Antw. Men buigt het persoonlyk bedryvend Werkwoord *Beminnen* op de volgende wys:

A E N T O O N E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.

Ik bemint.

Gy bemint.

Hy, zy, het bemint.

Meervouwig.

{ Wy beminnen.

{ Gylieden bemint.

{ Zy beminnen.

Onvolmaekte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Ik beminde.

Gy beminde.

Hy, zy, het beminde.

Meervouwig.

{ Wy beminden.

{ Gylieden bemindet of
beminden.

{ Zy beminden.

Vol-

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik heb bemind.	{ Wy hebben bemind. Gylieden hebtbemind. Zy hebben bemind.
Gy hebt bemind.	
Hy, zy, het heeft be- mind.	

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik had bemind.	{ Wy hadden bemind. Gylieden hadt bemind. Zy hadden bemind.
Gy hadt bemind.	
Hy, zy, het had be- mind.	

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal beminnen.	{ Wy zullen beminnen. Gylieden zult bemina- nen. Zy zullen beminnen.
Gy zult beminnen.	
Hy, zy, het zal be- minnen.	

G E B I E D E N D E . W Y S .

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Bemin.	{ Bemint.

A E N-

AENVOGENDE OF WENSCHENDE WYS,

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik beminne.	{ Wy beminnen.
Gy bemint.	{ Gylieden bemint.
Hy, zy, het beminne.	{ Zy beminnen.

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik beminde <i>of</i> zoude beminnen.	{ Wy beminnen <i>of</i> zouden beminnen.
Gy beminde <i>of</i> zoudt beminnen.	{ Gylieden bemindet <i>of</i> beminden, <i>of</i> zoudt beminnen.
Hy, zy, het beminde <i>of</i> zoude beminnen.	{ Zy beminden <i>of</i> zouden beminnen.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik hebbe bemind.	{ Wy hebben bemind.
Gy hebt bemind.	{ Gylieden hebt bemind.
Hy, zy, het hebbe bemind.	{ Zy hebben bemind.

Meer

Mter dan volmaakte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Ik hadde *of* zoude be-
mind hebben.

Gy hadt *of* zoudt be-
mind hebben.

Hy, zy, het hadde *of*
zoude bemind heb-
ben.

Meerrouwig.

Wy hadden *of* zouden
bemind hebben.

Gylieden hadt *of* zoudt
bemind hebben.

Zy hadden *of* zoude
bemind hebben.

Toekomende tydt.

Eenvouwig.

Ik zal bemind heb-
ben.

Gy zult bemind heb-
ben.

Hy, zy, het zal be-
mind.

Meerrouwig.

Wy zullen bemind heb-
ben.

Gylieden zult bemind
hebben.

Zy zullen bemind heb-
ben.

E I N D I G E N D E W Y S.

Tegenwoordige tydt.

Beminnen.

Voorleden tydt.

Bemind hebben.

Toe.

Toekomende tydt.

Te zullen beminnen.

D E E L W O O R D E N.

Tegenwoordige tydt.

Beminnende.

Voorleden tydt.

Hebbende bemind.

Toekomende tydt.

Zullende beminnen.

Vr. Hoe buigt men het lydende Werkwoordt *Bemind worden?*

Antw. Men buigt het lydende Werkwoordt *Bemind worden* aldus:

A E N T O O N E N D E W Y S.

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.

Ik word bemind.

Gy wordt bemind.

Hy, zy, het wordt bemind.

Meervouwig.

{ Wy worden bemind.

{ Gylieden wordt bemind.

{ Zy worden bemind.

OR-

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik werd bemind.	} Wy werden bemind. } Gylieden werdt be- } mind, } Zy werden bemind.
Gy werdt bemind.	
Hy, zy, het werd be- mind.	

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ben bemind <i>of</i> be- mind geweest.	} Wy zyn bemind <i>of</i> be- } mind geweest. } Gylieden zyt bemind } <i>of</i> bemind geweest. } Zy zyn bemind <i>of</i> be- } mind geweest.
Gy zyt bemind <i>of</i> be- mind geweest.	
Hy, zy, het is bemind <i>of</i> bemind geweest.	

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik was bemind <i>of</i> be- mind geweest.	} Wy waren bemind <i>of</i> } bemind geweest. } Gylieden waertbemind } <i>of</i> bemind geweest. } Zy waren bemind <i>of</i> } bemind geweest.
Gy waert bemind <i>of</i> bemind geweest.	
Hy, zy, het was be- mind <i>of</i> bemind ge- weest.	

Toe-

Toekomende tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Ik zal bemind worden.

Wy zullen bemind worden.

Gy zult bemind worden.

Gylieden zult bemind worden.

Hy, zy, het zal bemind worden.

Zy zullen bemind worden.

GEBIEDENDE WYS.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Word gy bemind.

Wordt gylieden bemind.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Ik worde bemind.

Wy worden bemind.

Gy wordt bemind.

Gylieden wordt bemind.

Hy, zy, het worde bemind.

Zy worden bemind.

*Onvolmaakte voorleden tydt.**Eenvouwig.*Ik wierde *of* zoude
bemind worden.Gy wierdt *of* zoudt
bemind worden.Hy, zy, het wierde
of zoude bemind
worden.*Meervouwig.*Wy wierden *of* zou-
den bemind worden.Gylieden wierdt *of*
zoudt bemind wor-
den.Zy wierden *of* zonden
bemind worden.*Volmaakte voorleden tydt.**Eenvouwig.*Ik zy bemind *of* be-
mind geweest.Gy zyt bemind *of* be-
mind geweest.Hy, zy, het zy be-
mind *of* bemind ge-
weest.*Meervouwig.*Wy zyn bemind *of* be-
mind geweest.Gylieden zyt bemind
of bemind geweest.Zy zyn bemind *of* be-
mind geweest.*Meer dan volmaakte voorleden tydt.**Eenvouwig.*Ik waer *of* zoude be-
mind geweest zyn.Gy waert *of* zoudt be-
mind geweest zyn.*Meervouwig.*Wy waren *of* zonden
bemind geweest zyn.Gylieden waert *of*
zoudt bemind ge-
weest zyn.

Hy,

Hy, zy, het ware of	}	Zy waren of zouden
zoude bemind ge-		bemind geweest zyn.
weest zyn.		

Toekomende tyd.

<i>Eenvoudig.</i>	}	<i>Meervoudig.</i>
Ik zal bemind of ge-		Wy zullen bemind of
weest zyn.		geweest zyn.
Gy zult bemind of ge-	}	Gylieden zult bemind
weest zyn.		of geweest zyn.
Hy, zy, het zal be-	}	Zy zullen bemind of
mind of geweest zyn.		geweest zyn.

E I N D I G E N D E W Y S :

Tegenwoordige tyd.

Bemind worden.

Voorleden tyd.

Bemind zyn.

Toekomende tyd.

Bemind zullen worden.

D E E L W O O R D E N .

Tegenwoordige tyd.

Bemind wordende.

Voorleden tydt.

Bemind zynde.

Toekomende tydt.

Bemind zullende worden.

Vr. Hoe wordt het persoonlyke onzydige Werkwoord *Steroen* gebogen?

Antw. Men buigt het persoonlyke onzydige Werkwoord *Sterven* aldus:

A E N T O O N E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Ik sterf.

Wy sterven.

Gy sterft.

Gylieden sterft.

Hy, zy, het sterft.

Zy sterven.

Onvolmaekte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Ik storf of stierf.

Wy storven of stierven.

Gy storft of stierft.

Gylieden storft of stierft.

Hy, zy, het storf of stierf.

Zy storven of stierven.

Vol-

Volmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ben gestorven.	{ Wy zyn gestorven. Gylieden zyt gestorven. }
Gy zyt gestorven.	
Hy, zy, het is gestorven.	

Meer dan volmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik was gestorven.	{ Wy waren gestorven. Gylieden waert gestorven. }
Gy waert gestorven.	
Hy, zy, het was gestorven.	

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal sterven.	{ Wy zullen sterven. Gylieden zult sterven. }
Gy zult sterven.	
Hy, zy, het zal sterven.	

GEBIEDENDE WYS.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Sterf.	{ Sterft.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

*Tegenwoordige tydt.**Eenvouwig.*

Ik sterve.
 Gy sterft.
 Hy, zy, het sterve.

Meervouwig.

Wy sterven.
 Gylieden sterft.
 Zy sterven.

*Onvolmaekte voorleden tydt.**Eenvouwig.*

Ik storve, stierve of
 zoude sterven.
 Gy storft, stierft of
 zoudt sterven.
 Hy, zy, het storve,
 stierve of zoude ster-
 ven.

Meervouwig.

Wy storven, stierven
 of zouden sterven.
 Gylieden storft, stierft
 of zoudt sterven.
 Zy storven, stierven
 of zouden sterven.

*Volmaekte voorleden tydt.**Eenvouwig.*

Ik zy gestorven.
 Gy zyt gestorven.
 Hy, zy, het zy ge-
 storven.

Meervouwig.

Wy zyn gestorven.
 Gylieden zyt gestor-
 ven.
 Zy zyn gestorven.

Meer

Meer dan volmaakte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Ik ware of zoude gestorven geweest zyn.

Gy waert of zoudt gestorven geweest zyn.

Hy, zy, het ware of zoude gestorven geweest zyn.

Wy waren of zoudengestorven geweest zyn.

Gylieden waert of zoudt gestorven geweest zyn.

Zy waren of zouden gestorven geweest zyn.

Toekomende tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Ik zal gestorven of geweest zyn.

Gy zult gestorven of geweest zyn.

Hy, zy, het zal gestorven of geweest zyn.

Wy zullen gestorven of geweest zyn.

Gylieden zult gestorven of geweest zyn.

Zy zullen gestorven of geweest zyn.

E I N D I G E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.

Sterven.

Voorleden tydt.
Gestorven zyn.

Toekomende tydt.
Te zullen sterven.

DEELWOORDEN.

Tegenwoordige tydt.
Stervende.

Voorleden tydt.
Zynde gestorven.

Toekomende tydt.
Zullende sterven.

Vr. Hoe wordt het wederkeerige Werk-
woordt *zich vleiën* gebogen?

Antw. Men buigt het wederkeerige Werk-
woordt *zich vleiën* aldus:

A E N T O O N E N D E W Y S.

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.
Ik vlei my
Gy vleit u.
Hy vleit zich

Meervouwig.
{ Wy vleiën ons.
{ Gylieden vleit u.
{ Zy vleiën zich.

On-

Ik vleide my.
Gy vleide u.
Hy vleide zich.

{ Wy vleiden ons.
} Gylieden vleiden u.
{ Zy vleiden zich.

Onvolmaekte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Ik heb my gevleid.

Gy hebt u gevleid.

Hy heeft zich gevleid.

Meervouwig.

{ Wy hebben ons ge-
vleid.
} Gylieden hebt u ge-
vleid.
{ Zy hebben zich ge-
vleid.

Volmaekte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Ik heb my gevleid.

Gy hebt u gevleid.

Hy heeft zich gevleid.

Meervouwig.

{ Wy hebben ons ge-
vleid.
} Gylieden hebt u ge-
vleid.
{ Zy hebben zich ge-
vleid.

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Ik had my gevleid.

Meervouwig.

{ Wy hadden ons ge-
vleid.

Gy hadt u gevleid.	{ Gylieden hadt u ge- vleid. } Zy hadden zich ge- vleid.
Hy had zich gevleid.	

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal my vleiën.	{ Wy zullen ons vleiën. } Gylieden zult u vleiën. { Zy zullen zich vleiën.
Gy zult u vleiën.	
Hy zal zich vleiën.	

GEBIEDENDE WYS.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Vlei u.	{ Vleiën wy ons.

ARNOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.*Tegenwoordige tydt.*

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Dat ik my vleië.	{ Dat wy ons vleiën. } Dat gylieden u vleit. { Dat zy zich vleiën.
Dat gy u vleit.	
Dat hy zich vleië.	

Onvolmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zou my vleiën.	[Wy zouden ons vleiën. Gylieden zoudt u vlei- en. Zy zouden zich vleiën.
Gy zoudt u vleiën.	
Hy zou zich vleiën.	

Volmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Dat ik my geveleid heb- be.	[Dat wy ons geveleid hebben. Dat gylieden u geveleid hebt. Dat zy zich geveleid hebben.
Dat gy u geveleid hebt.	
Dat hy zich geveleid hebbe.	

Meer dan volmaakten voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zou my geveleid heb- ben.	[Wy zouden ons ge- veleid hebben. Gylieden zoudt u ge- veleid hebben. Zy zouden zich ge- veleid hebben.
Gy zoudt u geveleid hebben.	
Hy zou zich geveleid hebben.	

Fog.

Toekomende tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Ik zal my geveleid hebben.

Wy zullen ons geveleid hebben.

Gy zult u geveleid hebben.

Gylieden zult u geveleid hebben.

Hy zal zich geveleid hebben.

Zy zullen zich geveleid hebben.

E I N D I G E N D E W Y S.

Tegenwoordige tydt.

Zich vleiën.

Voorleden tydt.

Zich geveleid hebben.

Toekomende tydt.

Zich te zullen vleiën.

D E E L W O O R D E N.

Tegenwoordige tydt.

Zich vleiënde.

Voorleden tydt.

Zich geveleid hebbende.

Toe-

Toekomende tydt.

Zich zullende vleiën.

Vr. Hoe wordt het onpersoonlyke Werkwoord *Waeien* gebogen?

Antw. Men buigt het onpersoonlyke Werkwoord *Waeiën* aldus:

AENTOONENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

Het waeit.

Onvolmaakte voorleden tydt.

Het woei.

Volmaakte voorleden tydt.

Het heeft gewaeld.

Meer dan volmaakte voorleden tydt.

Het had gewaeld.

Toekomende tydt.

Het zal waeiën.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

Het waeie.

On-

Onvolmaakte voorleden tydt.
Het woeie of zoude waeien.

Volmaakte voorleden tydt.
Het hebbe gewaeid.

Meer dan volmaakte voorleden tydt.
Het hadde gewaeid of zoude gewaeid hebbeti.

Toekomende tydt.
Het zal gewaeid hebben.

E I N D I G E N D E W Y S :

Tegenwoordige tydt.
Waeien.

Voorleden tydt.
Gewaeid hebben.

Toekomende tydt.
Te zullen waeien.

D E E L W O O R D E N .

Tegenwoordige tydt.
Waeiende.

Voor

Voorleden tydt.

Hebbende gewaeid.

Toekomende tydt.

Zullende waeien.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

*Van de Deelwoorden.**Vr.* **W**at zyn de *Deelwoorden*?*Antw.* De *Deelwoorden* zyn woorden, die, evengelyk de *Werkwoorden*, te kennet geven wat een perfoon doet of lydt.*Vr.* Waerom worden zy dan *Deelwoorden* genoemd?*Antw.* Men noemt ze *Deelwoorden*, omdat zy van de *Werkwoorden* afgeleid, en gelyk de *Naemwoorden* gebogen worden, en dus aan beiden deel nemen.*Vr.* Hoe vele foorten van *Deelwoorden* zyn 'er?*Antw.* Men onderscheidt de *Deelwoorden* in *bedryvende* en *lydende*.*Vr.* Wat zyn de *bedryvende Deelwoorden*?*Antw.* De *Deelwoorden*, die het bedryf eener daed' aentoonen, noemt men *bedryven-*

vende ; by voorbeeld , *hoorende , loopende , roepende , zingende , enz.*

Vr. Wat zyn de *lydende* Deelwoorden ?

Antw. De *lydende* Deelwoorden zyn zulken , die ons eenen perfoon , die iets lydt , voorstellen , als *gehoord , bemind , gelezen , gezongen , enz.*

Vr. Wanneer worden de Deelwoorden als *Toevoegelyke Naemwoorden* gebruikt ?

Antw. Wanneer de Deelwoorden de eigenschap of hoedanigheid eener zaak' uitdrukken , worden zy als *toevoegelyke Naemwoorden* beschouwd , zynde dan ook aen derzelver buigingen onderworpen ; by voorbeeldt , *een roepend man , eene boorende vrouw , een geslagen kindt . (*)*

Vr. Wanneer zyn de Deelwoorden *onveranderlyk* , dat is , geene buiging onderworpen ?

Antw. Wanneer de Deelwoorden by de drie personen in beide de getallen der *Werkwoorden* gevoegd worden , zyn zy *onveranderlyk* ; by voorbeeld , *Ik vertrek sprekende , gy loopt zingende , by droomt schreeuwende , gy leunt*

(*) *Wy* zullen , om niet al te lang te zyn , de buiging der Deelwoorden niet opgeven , naerdien dezelve met die der *Toevoegelyke Naemwoorden* , by *Zelfstandigen* gevoegd zynde , *genoegzaam* overeenkomt .

houwt staende, zy roepen schreiende; zynde in deze gevallen in het enkel- en meervouwig beide onveranderlyk,

VYFTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Onveranderlyke en in 't byzonder van de Bywoorden.

Vr. **W**elk is het eerste Onveranderlyke Woordt?

Antw. Het eerste Onveranderlyke Woordt noemt men het *Bywoordt*.

Vr. Wat is het *Bywoordt*?

Antw. Het *Bywoordt* is een Woordt, dat in de rede by de Naem- Werk- of Deelwoorden gevoegd wordt, en geen werk, bedryf, lyden, naem of persoon aantoonst, maer alleen dient om de toevallige omstandigheden en hoedanigheden der dingen uitte drukken.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Dit blykt uit alle de *Bywoorden*; doch om 'er slechts één tot voorbeeldt te stellen, zoo nemen wy het *Bywoordt Wysfelyk*: wanneer ik nu zeg, *dat deze of die wysfelyk handelt*, zoo druk ik met dat *Bywoordt* geen persoon of bedryf, enz. uit, maar alleen de wys of hoedanigheid van zyn bedryf; en zoo is 't met alle de overigen.

G

Vr.

Vr. Zyn de Bywoorden geen de minste veranderingen onderworpen?

Antw. Hoewel men de Bywoorden onder de onveranderlyke woorden telt, nogthans zyn zy aen de verandering, dié de Trappen der vergelyking ondergaen, onderworpen: want men zegt, *wysfelyk, wysfelyker en wysfelykst.*

Vr. Wat moet men in de Bywoorden in acht nemen?

Antw. In de Bywoorden moet men aertmerken, 1 derzelve *Beteekenis*, ten 2de *Gedaente*, en ten 3de *Gestalte*.

Vr. Hoe veelerlei is de Beteekenis der Bywoorden?

Antw. De Beteekenis der Bywoorden is zeer verschillende: sommigen beteekenen eene *hoegrootheid*, anderen eene *plaets*, *tydt*, *orde*, *getal*, *hoedanigheid*, enz.

Vr. Welke zyn de Bywoorden der *Hoegrootheid*?

Antw. De Bywoorden van Hoegrootheid zyn die op de vraeg, *hoe veel?* antwoorden; als *weinig*, *lustel*, *veel*, *matiglyk*, *al te*, *al te veel*, *zeer veel*, *genoeg*, *overvloedig*, enz.

Vr. Welke noemt gy de Bywoorden der *plaetsen*?

Antw. De plaetsfelyke Bywoorden zyn *waer*, *hier*, *daer*, *ginsch*, *ergens*, *elders*, *naby*, *verre*

te , werwaert , herwaert , ginschwaert , hier naer toe , van boven , van achter , van elders , waer door , hier door , en meer anderen ; zynde dezelve onderscheiden in zulken , die in , tot , van of door eene plaetse zyn.

Vr. Welke zyn de Bywoorden van Tydt ?

Antw. De Bywoorden van Tydt drukken den tegenwoordigen , voorleden , toekomenden , en onbepaalden Tydt uit.

Vr. Geef my van allen eens eenige voorbeelden.

Antw. De Bywoorden van den tegenwoordigen Tydt zyn *beden* , *bedendaegsch* , *nu* ; die van den voorledenen Tydt , *gisteren* , *eergisteren* , *onlangs* , *voorbene* , *zoo even* , *voortyds* , *voormaels* , *te voren* , *nooit* , *eertyds* , *al overlang* ; die van den toekomenden Tydt , *morgen* , *overmorgen* , *straks* , *flus* , *terstondt* , *nimmer* , *eerstdaegs* ; die van den onbepaalden Tydt , *toen* , *somtyds* , *altydt* , *somwylen* , *onderwylen* , *vast* , *daeglykch* , *vroeg* , *spade* , *laet* , *'s morgens* , *'s uchtens* , *des zomers* , *des winters* , enz.

Vr. Wat zyn Bywoorden van Hoedanigheid ?

Antw. De Bywoorden van Hoedanigheid zyn , *wel* , *kwalyk* , *euvel* , *slim* , *beuschelyk* , *wysfelyk* , *prysfelyk* , *zaliglyk* , *gevaerlyk* , *armelyk* , *langzaam* , *rasch* , *traeg* , *stip* , en meer anderen.

Vr. Kan men niet nog een grooter getal van Bywoorden oprekenen?

Antw. Men kan by deze Bywoorden nog tellen die van *befestiging*, *loochening*, *aenwyzing*, *aenporring*, *verzameling*, *afzondering*, *gelykenis*, *twyfeling*, *verkiezing*, *vergrooting*, *ondervinding*, *toegeving*, en *vermeerdering*.

Vr. Geef van elk eenige voorbeelden op.

Antw. De Bywoorden van *befestiging* zyn *ja*, *waarlyk*, *zeker*, *immers*; van *loochening*, *neen*, *niet*, *geenszins*; van *aenwyzing*, *zic*, *hier*, *daer*, *namelyk*, *te weten*; van *aenporring*, *welaen*, *lustig*, *wakker*; van *verzameling*, *te gelyk*, *teffens*, *te famen*; van *afzondering*, *byzonderlyk*, *inzonderbets*, *alleen*, *fochtis*; van *gelykenis*, *als*, *gelyk*, *gelykerwys*, *byna*, *bykans*, *vraegswyze*, *spitswyze*; van *twyfeling*, *mogelyk*, *mifchien*, *hoofelyk*, *veelligt*; van *verkiezing*, *eer*, *meer*, *liever*, *veelver*, *veelmeer*, *voornamelyk*, *vooral*; van *vergrooting*, *zoer*, *gansch*, *geheellyk*, *geweldig*, *oekenzins*, *eenemaal*; van *ondervraging*, *of*, *hoe*, *wanneer*, *waerom*, *op wat wyze*; van *toevoeging*, *genomen*, *gesteld*, *het zy zoo*; van *vermindering*, *nauwelyks*, *bezwaerlyk*, *fchier* (*).

(*) Wy zouden hier de byzondere afleidningen der Bywoorden kunnen byvoegen; doch wy zouden dan eensdeels te ver uitweiden, en ook de eenvoudigheid van ons bellek te buiten gaen.

Z E S.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Voegwoorden.

Vr. Wat zyn *Voegwoorden*?

Antw. De *Voegwoorden* zyn onbuigzame *Woorden*, dienende om eene rede te samen te voegen en aenēen te schakelen; by voorbeeldt, *en*, *mitsgaders*, enz.

Vr. Wat moet men omtrent de *Voegwoorden* in acht nemen?

Antw. By de *Voegwoorden* laet men de *Beteekenis* en *Orde* gade.

Vr. Hoe onderscheidt men de *Voegwoorden*, met betrekking tot hunne *Beteekenis*?

Antw. Ten aanzien der *Beteekenis* worden de *Voegwoorden* in eenige byzondere soorten onderscheiden, te weten in, 1 *samenbindende*, 2 *verhalende*, 3 *redenschiepende*, 4 *toegevende*, 5 *wederstrebende*, 6 *besluitende*, 7 *redenerende*, 8 *voorwaardelyke*, 9 *voorzakelyke*.

Vr. Geef van elk eens eenige *Voorbeelden*.

Antw. De *samenvoegende Voegwoorden* zyn *en*, *ook*, *noch*, *daer en boven*, *mede*, enz; de *verhalende dat*, *hoe*, de *toegevende of*, *schoon*, *het zy*, *het zy dat*, de *wederstrebende nogthans*, *niettemin*, *echter*, *evenwel*,

maer, doch, toch, de besluitende want, om dat dewyl, mits, doordien, naerdemael, aen-gezien, naerdien, enz. de redenerende dan, daarom, waerom, weshalve, derhalve, de voorwaerdelyke indien, zoo, by aldien, by zoo verre, ten zy, ten ware, is 't dat, de oorzakelyken dat, op dat, ten einde dat, enz.

Vr. Hoe onderscheidt men de Orde der Voegwoorden?

Antw. De Spraekkunsteners onderscheiden de Orde der Voegwoorden in drie, te weten in *voorgaende, navolgende en onverschillige Voegwoorden.*

Vr. Geef van elk weder eenige voorbeelden.

Antw. De voorgaende zyn, die voor eene rede komen, als *want, waerom, en, noch, maer, zoo, indien, by aldien, hoewel, schoon, dewyl, om dat, doordien, naerdien, vermits, nademaal, dat, op dat, ten einde;* de navolgende zyn, die het begin eener rede volgen, als *dan, doch, mede, eindelyk;* de onverschilligen zyn, die voor en achter den aenvang eener rede gesteld kunnen worden; by voorbeeldt, *ook, daarom, derhalve, nogthans, echter, evenwel, niettemin, wel, enz.*

ZE-

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Voorzetselen.

Vr. **W**at zyn de *Voorzetsels*?

Antw. De *Voorzetsels* zyn onbuigelyke woorden, die dus genoemd worden, om dat zy voor andere woorden, die zy in hunne Naemvallen beheerschen, geplaatst dienen, om verscheidene omstandigheden van personen of zaken uitte drukken.

Vr. Hoe zou men deze voorzetsels kunnen onderscheiden?

Antw. Men onderscheidt deze *Voorzetsels* 1 in zulken, die betrekking op, in en tot eene plaets hebben, 2 in zulken, die eene oorzaak te kennen geven, ten 3 in zulken, die eene ontbering of uitsluiting aanduiden, ten 4 in zoodanigen, die den tydt aenwyzen; en eindelijk het samenvoegende voorzetsel *Met*.

Vr. Geef van de vier eersten de voorbeelden op.

Antw. Van de eerste soort zyn *in*, *aen*, *op*, *digthby*, *uit*, *by*, *voor*, *boven*, *beneden*, *binnen*, *omtrent*, *onder*, *over*, *tegen*, *tot*, *rondom*, *door*, *tusfchen*, *echter*, *voorby*; van de tweede soort zyn *om*, *volgens*, *wegens*, *maer*, *uit*; van de derde zyn *behalve*, *zonder*,

der ; en van de laetsten zyn *sedert* , *sint* ,
omtrent , *voor* , *naer* , *tusfchen* .

AGTTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Tusfchenwerpingen.

Vr. **W**at noemt men *Tusfchenwerpin-*
gin?

Antw. Men noemt eene *Tusfchenwerping* een onbuigzaam woordt , dat uit zich zelve eenen zin uitmaekt , en zoo genoemd wordt , om dat men het tusfchen de rede inwerpt , om door het zelve eene hartstocht uitte drukken .

Vr. Hoe worden dezelve onderscheiden ?

Antw. Men brengt deze *Tusfchenwerpingen* tot verscheiden foorten , noemende hen *Tusfchenwerpingen* van *smeekingen* , als , *ei* , *eilieve* ; van *wenschingen* , *ach* , *ach dat* , *ach of* ; van *redekaveling* , *toch* ; van *bedreiging* , *wie* ; van *droefeniste* , *och* , *belaes* , *eilaes* , *eilaesi* , *och arm* , *ei my* ; van *blydschap* , *heisa* ; van *belpotting* , *jou* ; van *gelach* , *ha ha* ; van *goedkeuring* , *braef* ; van *verfmading* , *fy* , *foei* , *o schande* ; van *geroep* , *bem* ; van *beklag* , *och* , *o my* ; *gebiedende* , *stil* , *fus* .

NEDERDUITSCHÉ
SPRAEKKUNST,
VOOR DE
J E U G D T.

*Uit verscheidene onzer voornaemste
Spraeckkunstschryveren opgesteld,*

DOOR

KORNELIS VANDER PALM,

*Fransch en Duitsch Kostschoolhouder,
te Rotterdam.*

DERDE STUKJE.

Tweede Druk.

TE ROTTERDAM,
By REINIER ARRENBURG,
Boekverkooper op het Westnieuwland, 1776.

NEDERDUITSCH SPRAEKKUNST,

VOOR DE

J E U G D T.

DERDE AFDEELING.

EERSTE HOOFDSTUK

Van de Woordvoeging.

Vr. **W**at is de *Woordvoeging*?

Antw. De *Woordvoeging* is eene schikking der woorden, om door dezelve eene goede rede pittenmaken.

Vr. Wat moet men, tot dat einde, in acht nemen?

Antw. Om deze *Woordvoeging* wel te verrichten, geeft men acht dat de woorden in hunne natuurlyke overeenkomst, rechtmatige beheersching, en behoorlyke plaets gesteld worden.

Vr. Op welk eene wys geschiedt dat?

Antw. Tot verrichting hiervan, neemt men

men alle de Spraekdeelen , en beschouwe hoe dezelve of met elkanderen , of met andere Spraekdeelen gevoegd moeten worden , en of niet het eene woordt door het andere beheerscht wordt ; en men stelt dus elk woordt op deszelfs behoorlyke plaets.

Vr. Is deze naeuwkeurige schikking ten niterste noodzakelyk?

Antw. Door de naeuwkeurigheid dezer schikkinge , bekomt men niet alleen eene zuiverheit van styl en rechtmatige uitdrukking , overeenkomstig den aert der zaken ; maer men verkrygt ook eene zoetvloeiëndheit in het schryven , waer door het geschreven met aendacht en vermaek gelezen wordt.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Aenmerkingen over de Geslachtwoorden.

Vr. **W**at moet men van de *Geslachtwoorden* , met betrekkinge tot het *getal* , *geslacht* en de *Naemvallen* , opmerken ?

Antw. De bepalende *Geslachtwoorden* *de* en *het* , en de nietbepalende *een* , *eene* , *een* moeten met hunne navolgende *Naemwoorden*

den in Getal, Geslacht, en Naemval overeenstemmen; by voorbeeldt, *de man, de vrouw, het kindt*, en *een man, eene vrouw, een kindt*.

Vr. Hoe komen de bepalende Geslachtwoorden *de* en *het* met hunne volgende Naemwoorden, in *getal, geslacht* en *naemval*, in het vorige voorbeeldt, overeen?

Antw. Uit het vorige voorbeeldt ziet men dat de bepalende Geslachtwoorden *de* en *het*, zoo wel als de Naemwoorden, *man, vrouw, en kindt*, in het enkelvoudige *getal* staen; dat *de* voor het mannelyke, en *het* voor het onzydige geplaatst is; eindelyk dat Geslacht- en Naemwoorden in den eersten Naemval gezet zyn,

Vr. Hoe bewyst gy deze overeenkomst van de niet bepalende Geslachtwoorden *een, eene* en *een*?

Antw. De nietbepalende Geslachtwoorden *een, eene*, en *een* zyn ook van het zelfde *getal*, als *man, vrouw* en *kindt*. *Een* van het mannelyk en onzydige met *man* en *kindt*, *eene* van het vrouwelyke gelyk *vrouw*; en *zy* staen met de Naemwoorden in den eersten Naemval.

Vr. Wat neemt men van de *Geslachtwoorden*, met betrekking' tot de zellstandtge woorden, waer?

Antw. Als van twee zelfstandige Naemwoorden het laerste eene *hoedanigheid* of eenen *eernaem* beteekent, wordt het Geslachtwoordt alleen voor het eerste zelfstandige Naemwoord geplaeft; en dus schryft men *de Heer Burgemeester, de Vrouw Schoutin*, en niet *de Heer de Burgemeester, de Vrouw de Schoutin*; ook niet *Heer de Burgemeester, Vrouw de Schoutin*.

Vr. Zou men niet eenige uitzondering hier van kunnen maken?

Antw. Hiervan zou men kunnen uitzonderen, dat men, iemand aansprekende, zou mogen zeggen *Mevrouw de Landgravin*, enz. wanneer men iemand een byzonder teeken van eerbied' geven wil, of by onderscheiding van anderen spreekt; by voorbeeldt, *myn Heer de Schout bemint de gerechtigheit; myn Broeder de Predikant beschermt deugd en godvrucht*.

Vr. Wat neemt men waer, wanneer 'er ettelyke zelfstandige woorden op elkanderen volgen?

Antw. Wanneer eenige zelfstandige Naemwoorden van het zelve geslacht elkanderen volgen, zoo wordt het Geslachtwoordt niet herhaeld; maer men zet voor het laerste zelfstandige woordt het bindende wordeken *en*, dat de plaets van de herhaling' vervult; by

voor-

voorbeeldt, *de zorg, bekommering, gramfchap en woede mengden zich onder een.*

Vr. Waerom zegt gy van het zelfde geflacht?

Antw. Wanneer de zelfftandige woorden niet van het zelfde geflacht zyn, moet hun **Geflachtwoordt** noodzakelyk herhaald worden; by voorbeeldt, *de man en de vrouw treuren, de moeder en het kindt verliezen veel.*

Vr. Worden de Geflachtwoorden nadrukshalve niet fomtyds herhaeld?

Antw. Somtyds herhaelt men nadrukshalve de Geflachtwoorden, en men fchryft: *zoude ik myn ampt, myn goedt, myn hoofdt, om luttel belangs, in de waegfchael zetten?* Men verzwylt, in tegendeel, dezelve, wanneer men van vele zelfftandige woorden dezelfde zaak getuigt; by voorbeeldt, *vader en moeder, vrouw en kinders om Gods wil verlaten.*

Vr. Hoe moet men, wanneer de Geflachtwoorden *het* en *een* voor de Werkwoorden, in de onbepaalde of eindigende wys ftan, die Werkwoorden aenmerken?

Antw. Wanneer de Geflachtwoorden *het* en *een* voor Werkwoorden, in derzelve eindigende wys, gefield worden, merkt men die Werkwoorden als zelfftandige Naemwoorden

den van het onzydige geslacht aen; by voorbeeldt, *het welspreken vordert eene goede kennis van de taal; het dansen eischt eene vlotte lichaemsgesteltheit.*

Vr. Wat moet men nog, met betrekking tot de Geslachtwoorden, opmerken?

Antw. Wanneer de Geslachtwoorden *de, aene, het en een,* wier eerste en vierde naemval in de buiging overeenkomt, in eene reed kort na elkander volgen, by voorbeeldt, *Iy den beginne heeft de Heer den Hemel en de Aerde gemaakt,* is het beter den eersten Naemval voor het Werkwoordt te plaetsen en te schryven, *De Heer heeft, in den beginne, den Hemel en de aerde gemaakt.*

Vr. Wat merkt gy nog aen?

Antw. Men kan hier byvoegen, dat een eigen naem en een zelfstandig woordt, het zy met of zonder Geslachtwoordt, by elkander komende, in éenen Naemval moeten gesteld worden; by voorbeeldt, *Godt de Vader, de Engel Gabriël, Maria de Moedermaegdt, Isaïas de Profeet, Koning David,* enz.

Vr. Moeten dezelve ook in Getal en Naemval overeen komen?

Antw. Schoon vele zelfstandige Naemwoorden, by een geplaetst zynde, in naemval overeen komen, kunnen zy in geslacht en

en geral verschillen, by voorbeeldt, *het spel en myne boeken vermaken my veel.*

DERDE HOOFDSTUK.

Van de samenvoeginge der Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden.

Vr. **W**elk is de eerste en gemeenste regel van de *samenvoeginge der Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden?*

Antw. De eerste en voornaemste regel van de *samenvoeginge der Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden* is, dat een *Zelfstandig en Byvoegelyk Naemwoordt*, by elkanderen geplaatst zynde, in geslacht, getal, en naemval moet overeen komen: dus schryft men *een wys vorst, eene goedaertige vrouw, een beminnellyk kindt.*

Vr. Hoe komen, in de gegeven voorbeelden, de *Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden*, in geslacht, getal, en naemval, overeen.

Antw. Uit deze voorbeelden ziet men dat de *Toevoegelyke Naemwoorden wys, goedaertig en beminnellyk* met het geslacht *hunner Zelfstandige Naemwoorden, vorst, vrouw, en kindt* overeenstemmen, dat de *Toevoege-*
ge-

lyke en Zelfstandige Naemwoorden, in het enkelvoudige getal staen, en ons hier in den eersten naemval voorkomen.

Vr. Wat kan men hier uit opmerken?

Antw. Uit deze en diergelyke voorbeelden ziet men, dat de Toevoegelyke Naemwoorden meestentysds voor de Zelfstandige geplacet worden, waerom men niet schryven mag: *een Vorst wys, eene vrouw goedaertige, een kind beminnelek.*

Vr. Wanneer mag men het Zelfstandige Naemwoordt achter het Toevoegelyke plaetsen?

Antw. Wanneer de Byvoegelyke Naemwoorden één of meer andere Byvoegelyke woorden by zich hebben, plaetst men die wel achter de Zelfstandige Naemwoorden; by voorbeeldt, *Ik ken eenen man, ryk, vroom en goedaertig, eene jonge vrouw, schoon, kuisch en deugzaam*, in welke gevallen de Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden in geslacht, getal, en naemval niet overeenkomen.

Vr. Heldert dit met een voorbeeld' op.

Antw. Dit blykt uit het volgende voorbeeld', *de Broeders, vroom en eendragtig*, waer in het Zelfstandige *Broeders* in het meervoudige, doch het Toevoegelyke *vroom en eendragtig* in het enkelvoudige staet; doch
by

by deze voorbeelden moet men de uiterste omzigtigheid doen blyken.

Vr. Wat moet men, by de samenvoeging der Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden, nog aenmerken?

Antw. Wanneer twee of meer Byvoegelyke Naemwoorden, door het voegwoorden *en* te samengebonden, of door uitlating van het zelve, gescheiden zyn, komen zulke Toevoegelyke Naemwoorden met het Zelfstandige, in geslacht, getal, en naemval overeen.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. By voorbeeldt, *de wakkere en rustige Krygsknechten, de weleerwaardige geleerde Heeren*, enz. waer in de Toevoegelyke en Zelfstandige Naemwoorden in het manelyk geslacht, in het meervouwige getal, en in den eersten naemval staen.

Vr. Wat hebt gy omtrent de Deelwoorden aentemerken?

Antw. Naerdien de Deelwoorden somtyds de hoedanigheid van Byvoegelyke Naemwoorden aennemen, heeft de overeenkomst, die 'er tusschen de Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden is, ook by dezelve plaats; by voorbeeldt, *een wakend krygsknecht, eene slapende vrouw, een spelend kindt.*

Vr. Wat moet men hier by opmerken?

Antw.

Antw. Hierby dient opgemerkt, dat het Deelwoordt somwyl achter geplaetst wordt; by voorbeeldt, *ik vond het kindt spelende, de boomen bloeiënde*; somtyds ook met het Werkwoordt tuschen beiden; by voorbeeldt, *de menschen groeten malkanderen al lagchende*.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van het plaetsen der Voornaemwoorden.

Vr. **W**aer plaetst men de Zelfstandige Voornaemwoorden?

Antw. De Zelfstandige Voornaemwoorden, *ik, gy, hy, zy, wy, gylieden*, worden gemeenlyk voor de eigene Namen of zelfstandige Naemwoorden geplaetst, en moeten met dezelve in geslacht, getal, en naemval overeenkomen.

Vr. Laet dit door voorbeelden blyken.

Antw. Dit wordt door de volgende voorbeelden bevestigd: *Ik Johannes schreef, gy Pieter leest, hy Willem loopt, zy Johanna zingt, wy Roelof en Arnoldus lezen, gylieden Jakob en Bernardus loopt, enz.*

Vr. Waer omtrent grypt dit meer plaets?

Antw.

Antw. Dit heeft ook plaets in de byvoegelyke Voornaemwoorden ; by voorbeeldt: *myn oom, uw moeder, zyn zoon, onze dochters, uwe nakomelingen, hun bedryf, haer ongeluk*: dus mag men niet zeggen, *Vader onze, Pieter ik*, enz.

Vr. Welke Voornaemwoorden worden van dezen regel uitgezonderd?

Antw. Hier van zondert men uit de Voornaemwoorden, die eene betrekking in zich besluiten; als *die, de, dat*, komende deze Voornaemwoorden met hunne voorstaende Zelfstandige Naemwoorden in geslacht, en getal wel overëen; doch vereischen, wanneer het volgende Werkwoordt eenen anderen naemval beheerscht; ook eenen anderen naemval.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit dit voorbeeldt: *de knecht, die gisteren nog werkte, is heden gestorven*; waer uit men ziet dat het betrekkelijke Voornaemwoordt *die* in geslacht, getal, en naemval overeenkomt met het zelfstandige woordt *knecht*; doch als men zegt, *de knecht, dien ik gisteren zag, is gestorven*, staet het betrekkelijk Voornaemwoordt *dien* in den vierden naemval, om dat het werkwoord *zien* dien naemval beheerscht.

Vr.

Vr. Geef nog eens eenige voorbeelden, waer uit het gezegde meer blykt.

Antw. Uit deze volgende voorbeelden blykt ook, dat de betrekkelijke Voornaemwoorden alleen in geslacht en getal overeenkomen: *De man, WIENS vrouw dood is; de vrouw, WELKE ik bemin; een Leeraer, WIEN de welvaert der Gemeente ter harte gaet; de Dichters, WIER roem groot is, zyn zeldzaem.*

Vr. Waer plaetst men de andere Voornaemwoorden?

Antw. Men plaetst de bezittende en byvoegelyke Voornaemwoorden *myn, uw, zyn, haer, hun*, als ook de aenwyzende van 't onzydige geslacht *dit en dat* voor de werkwoorden; by voorbeeldt, *myn smeeken is vruchteloos, uw klagen helpt niet, zyn roepen is gestadig, haer knorren is onverdragelyk, hun segenspreken is zonder einde, beschouw dit woulen, hoor dat lezen*; plaetsende men dan de werkwoorden in de onbepalende wyze.

VYFDE HOOFDSTUK

*Van de schikkinge der Naem- en
Werkwoorden.*

Vr. **W**at moet men eerst omtrent de schikking der *Naem- en Werkwoorden* opmerken?

Antw. Alle persoonlyke onbepaelde *Werkwoorden* hebben voor zich eenen werkenden persoon of zaek, die in getal met elkanderen moeten overeenkomen; by voorbeeldt, *Pieter schryft, de deugds wordt beloont, de verdeeldheden zyn te haten.*

Vr. Wat moet men hier echter by opmerken?

Antw. Men moet hier van uitzonderen de merkteekens van de *Werkwoorden*, als, *ik, gy, hy, zy, het, wy, gylieden, zy*, wanneer die, of de voorledkens *men* of *het*, voor dezelve staen; by voorbeeldt, *ik loop, gy spreekt, hy schryft, zy lacht, het vee graest, wy spelen, gylieden loopt, zy gaen, men schreit, het hagelt.*

Vr. Wat moet men in acht nemen, om de *Woordvoeging* zuiver en eenvoudig te maken?

Antw.

Antw. Om eene zuivere Woordvoeging te maken, neemt men in acht, dat de werkende persoon of zaek, als zynde de eerste naemval, voor het Werkwoordt staet. Dus is het beter dat men zegge, *uw naem worde gebelligd*, dan *geheiligd worde uw Naem*.

Vr. Waer omtrent heeft dit meer plaets?

Antw. Dit grypt ook plaets, wanneer de Werkwoorden in stede van zelfstandige woorden gebruikt worden, en in den eersten naemval gesteld zyn; by voorbeeldt, *spelen verwekt somtyds onlust*; waer in het Werkwoordt *spelen* in den eersten naemval staet, en de plaets van het zelfstandige woordt *spel* vervult.

Vr. Welke uitzondering maekt men op den vorigen regel?

Antw. Wanneer eene rede vraegswyze voorgesteld wordt, zondert men dezen regel uit, en stelt den eersten naemval achter het Werkwoordt; by voorbeeldt, *roept gy in uwen nood' Godt wel aen?* daer gy, de eerste naemval, achter het Werkwoordt *roepen* geplacet is.

Vr. Wat zondert gy meer uit?

Antw. Hier zondert men ook van uit den eersten naemval, wanneer hy achter de bywoorden, *hoe*, *waer*, *wanneer*, *toen*, en meer anderen gesteld wordt; by voorbeeldt, *hoe kan*

kan men zich zoo onverschillig aenstellen? *Waer gaet gy? Wanneer liegt men onschuldig? Toet sprak ik hem; waerin de eerste naemval len men, gy en ik achter de Werkwoor den kunnen, gaen, liegen en spreken geplaetst zyn.*

Vr. Wat moet men verder in acht nemen, om eene goede woordvoeging te ma ken?

Antw. Men neemt verders in acht, dat somtyds, wanneer het Werkwoordt tuschen twee zelfstandige Naemwoorden staet, de eerste naemval zoo wel voor als achter het zelve geplaetst wordt; by voorbeeldt, *Pie ter wordt soldaet, ik heet Kornelis, Roelof is Meester, ik blyf uw Vriendt; waerin Pieter en soldaet, ik en Kornelis, Roelaf en Mee ster, ik en vriendt in den eersten naemvall staen.*

Vr. Waerom staen deze woorden in den eersten naemvall?

Antw. De reden, waerom men deze woor den in den eersten naemval plaetst, is om dat de Werkwoorden *zyn* en *worden* geene bedryvende Werkwoorden, maer slechts hulpwoorden zyn, en dat *blyven* een onzydig Werkwoordt is, dat altoos den eersten naem val beheerscht.

Vr. Waerom heeft dan het Werkwoordt

B

he-

Beten, dat een bedryvend Werkwoordt is, den eersten naemval na zich?

Antw. Schoon het Werkwoord *beten* een bedryvend Werkwoordt is, komt het hier als lydend voor; als of 'er stond, *ik word Kornelis gebeten.*

Vr. Wat merkt gy verder aen?

Antw. Somtyds gebeurt het, dat een Werkwoordt tuschen een Zelfstandigen Toevoegelyk Naemwoordt geplaatst wordt, wanneer het Zelfstandige en Toevoegelyke in den naemval moeten overeenkomen; by voorbeeldt, *het kindt hoort spelende den meester roepen, niemant dansst nuchter*, enz.

Vr. Waerom zegt gy alleen in den naemval?

Antw. Vele Byvoegelyke Naemwoorden zyn 'er, die in deze gevallen met hunne Zelfstandige woorden in getal niet overeenkomen, en veel meer de plaets van Bywoorden beslaen; by voorbeeldt, *speelzieke kinders zyn aktydt zorgeloos, wraekgierige menschen zyn listig*, en meer anderen, daer *zorgeloos en listig* in het enkelvoudige getal, doch *kinders en menschen* in het meervoudige staen.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van het plaetsen der Bywoorden.

Vr. **W**aer plaetst men de Bywoorden?

Antw. Wanneer de Werkwoorden door de Bywoorden, in een enkel zinslot vergezeld worden, plaetst men de Bywoorden doorgaens achter de Werkwoorden; *by handelt wysfelyk, zy loopen rasch, de maen schynt helder.*

Vr. Hoe plaetst men het Bywoordt, wanneer het vragende of verwonderende Bywoordt *wat* voor gaet?

Antw. Wanneer het vragende of verwonderende Bywoordt *wat* voorgaet, zet men de Bywoorden achter de Zelfstandige Naemwoorden; by voorbeeldt, *wat loopt die man rasch! wat schynt de maen helder!* enz.

Vr. Hoe plaetst men het Bywoordt, wanneer de zin met één der Voegwoorden begint?

Antw. Wanneer de zin met één der Voegwoorden *hoewel, naerdien, dewyl,* enz, begint, plaetst men meestentyds de Bywoorden voor het Werkwoordt; by voorbeeldt, *hoewel ik*

aachtkens spreek, naerdien de maen belder schynt, dewyl by rasch loopt, enz.

Vr. Hoe geschiedt dit, wanneer het vragend woordeken *hoe* de rede voorgaet?

Antw. Wanneer, door het vragende woordeken *hoe*, eene rede vraegswyze voorgesteld wordt, gaen de Bywoorden de Naemen Werkwoorden voor; by voorbeeldt, *hoe schielyk verandert de windt, hoe rasch wordt vreugdt tot droefheit, enz.*

Vr. Wat hebt gy aengaende de Bywoorden nog aentemerken?

Antw. De Bywoorden bekleeden somtyds de plaets van een Byvoegelyk woordt; by voorbeeldt, *wel schryven, eerlyk te werk gaen, kwalyk hooren*: somtyds worden zy geplaeetst voor de Zelfstandige dan weder voor de Byvoegelyke en Deelwoorden; by voorbeeldt, *een gansch oud gebruik, versch ontloken bloemen*.

Vrag. Hoe handelt men met het Bywoord *genoeg*?

Antw. Men plaetst het Bywoordt *genoeg* achter de Byvoegelyke en Zelfstandige Naemwoorden; by voorbeeldt, *een mensch is nooit wys genoeg, een kindt dat dertel, genoeg is, hy heeft roems genoeg verkregen, in welk laet-*

laetste geval het Bywoord *genoeg* den tweeden naemval beheerft.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van het plaetsen der Voegwoorden.

Vr. **W**at dient men, by het plaetsen der Voegwoorden, vooral onder het oog te houden?

Antw. By het plaetsen der *Voegwoorden* moet men vooral onder het oog houden, dat de Voegwoorden voornamelyk dienen, om de zelfftandige met hunne toevoegelyke, in eene rede, te famen te voegen.

Vr. Wat moet daer uit volgen?

Antw. Hier uit moet volgen, dat de bygevoegde woorden in den zelfden naemval met de voorgaende zelfftandige woorden ftaan moeten; by voorbeeldt, *ik beinin den vader en den zoon, ik zag het kindt en zyne moeder fchreiën, ik hoorde eenen vernuftigen dochter te gelyk nederigen leeraer prediken.*

Vr. Hoe moet men met het byvoegelyke Naemwoordt, handelen, wanneer twee in geflacht verfchillende zelfftandige Naemwoorden by elkander gevoegd worden?

Antw. Wanneer men by twee zelfftandige

Naemwoorden, die in geslacht verschillen, een toevoegelyk Naemwoordt plaetsen moet, buigt men het toevoegelyke naer dat zelfstandige woordt, dat het dichtst by het zelve geplaetst is; by voorbeeldt, *de Algoedheit komt den grootsten lof en eer toe, ik roem de verbeven deugd en moedt van dien man.*

Vr. Zou men echter, om de vloeibaarheit van den styl te behartigen, niet eenige verandering hier in kunnen maken?

Antw. Om echter den styl zoo veel mogelijk is vloeibaer te houden, zou men, onzes oordeels, wegens het onderscheid des geslachts, de geslachtwoorden best herhalen, en voor het tweede Naemwoordt een gelyk beduidend toevoegelyk woordt plaetsen, op deze wys: *ik prys zyne verbeven zangkunst en zynen onvermoeiden arbeit; of zyne verbeven zangkunst en zyn onvermoeide arbeit worden van my geprezen; de Vader en het kind zyn beide angelukkig.*

Vr. Wat hebt gy meer aen te merken?

Antw. De zelfstandige woorden worden somtyds met hunne byvoegelyke, door de Voegwoorden, aeneengebonden, met overeenkomst van hunne naemvallen, doch niet altoos van getal; by voorbeeldt, *ik vond den man en drie kinders schreiende, daer was een man en twee vrouwen.*

Vr.

Vr. Wanneer heeft dit meer plaets?

Antw. Dit vindt ook fomtyds alleen by de byvoegelyke Naemwoorden plaets, als men ziet 'er eene oude en vele jonge vrouwen, daer zyn groote en kleine kinders.

Vr. Wat geschiedt 'er meer door de Voegwoorden?

Antw. Op de zelfde wys als de zelfstandige en toevoegelyke Naemwoorden, door de Voegwoorden, aeneen gehecht worden, zoo hechten deze ook de Werkwoorden in hunne tyden en wyzen aen elkanderen.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt in deze voorbeelden, *ik zag en vond hem troosteloos, de kinders spelen en verzuimen de goede gelegenheit*, waeruit men ziet dat *zag en vond* beiden in den voorleden tydt der aentoonende wyze staen, insgelyks *spelen en verzuimen* in den tegenwoordigen tydt der aentoonende wyze.

Vr. Moet men niet iets in acht nemen, als de samengevoegde Werkwoorden Hulpwoorden by zich hebben?

Antw. Wanneer de Hulpwoorden, tot meet aendrang, by de Werkwoorden gevonden, en deze door de Voegwoorden aeneengebonden worden; zoo wordt het Hulpwoordt in het begin of einde van den zin fomtyds uitgelaten.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit ziet men in de volgende voorbeelden, *te vergeefsch vleiën zy zich geëerd en geacht te zullen worden, ik heb hem geacht en geprezen*, blykende uit het eerste voorbeeld, dat het Hulpwoord *zullen* alleen achter het Deelwoordt *geacht* komt; en in het laetste komt het Hulpwoordt *hebben* alleen voor het eerste Deelwoordt.

Vr. Waer omtrent heeft deze regel meer plaets?

Antw. Op dezelfde wys voegt men de woorden in eene rede, wanneer dezelve begint met de vragen *hoe, waer, wanneer*; by voorbeeldt, *hoe dikwerf wordt de deugd gelasterd en geschonden? waer is zyne dapperheit verstoven en gebleven? wanneer zyn de kinders berispt en gestraft?*

Vr. Vereischen de Voegwoorden, in de overeenkomst met de Werkwoorden, niet somtyds verscheiden wyzen der Werkwoorden?

Antw. De Voegwoorden vereischen, in hunne overeenkomst met de Werkwoorden, somtyds eene aentoonende, dan weder eene byvoegende wys, hoewel men hier omzichtigheit gebruiken moet.

Vr. Welke Voegwoorden vereischen eene aentoonende wys?

Antw.

Antw. De Voegwoorden want, omdat, dewyl, vermits, nademaal, naerdien, aengzien, alzoo, nog, daerenboven, maer, doch, waerom, schoon, weshalve, hoewel, evenwel, hierom, of, indien, zoo ver, niettemin, nogthans, echter, daerom, des, ook, het zy, enz. vereischen eene aentoonende wys.

Vr. Wat moet men hier echter opmerken?

Antw. Noodzakelyk neemt men hier in acht, dat sommige dezer Voegwoorden ook somtyds eene aenvoegende wys vereischen, te weten, wanneer men voor het Werkwoord het woordt *zoude* of *mogte*, zonder den zin te veranderen, plaetsen kan.

Vr. Laet dit door voorbeelden getoond worden.

Antw. Dit ziet men in de volgende voorbeelden; *durft hy voor zyne onschuld pleiten, schoon ik zeker weet dat de misdaedt meer dan eens door hem begaen is?* daer het Voegwoord *schoon* de aenvoegende wys beheerscht, om dat men, zonder krenking van den zin, zou kunnen zeggen, *schoon men het van meer dan een gehoord hebbe, dat is mogte gehoord hebben.*

Vr. Geef nog een voorbeeldt.

Antw. Het zelfde heeft plaets by het Voegwoordt *hoewel*, in dezen zin; *hoewel het zyne schulds*

schuldte erkende, dat is zoo veel als *mogte erkennen*, *hoewel by voorgave godvruchtig te zyn*, dat is zoo veel als *mogte voorgeven*, *ik zou hem niet gelooven*, om dat elk zyne *schynheiligheit genoeg bekend is*, en andere voorbeelden.

Vr. Welke Voegwoorden beheerschen eene aenvoegende wys?

Antw. De Voegwoorden *op dat*, *zoo dat*, *zulks*, *dat*, *toen*, *ten einde*, *ten zy*, *och dat*, beheerschen eene aenvoegende wys.

Vr. Op welken dezer woorden moet men hier acht geven?

Antw. Men moet naeuwkeurig acht geven op de Voegwoordekens *dat* en *toen*, waer van vooral het laetste veeltyds eene aentoonende wys beheerscht.

Vr. Geef eens een voorbeeldt, wanneer het wordeken *toen* eene aenvoegende, en wanneer het eene aentoonende wys beheerscht.

Antw. Wanneer het woordje *toen* geene juiste aentooning van tyd beteekent, en in den zin van *zoo dra* voorkomt, beheerscht het eene aenvoegende wys; by voorbeeldt, *toen ik van de reizze thuis kwame, vond ik vele zaken verwaerloosd*; daer *toen* in de plaets van *zoo dra* voorkomt: doch wanneer het den tyd juist bepaelt, en men voor het zelve geen *zoo dra* plaetsen kan, beheerscht het eene aentoonende wys; by voorbeeldt,

toets

toen werd de Godtsdienst begonnen, enz. komende dan gemeenlyk het Hulpwoordt *werden* te pas.

AGTSTE HOOFDSTUK.

Van de Beheersching' der woorden in 't algemeen.

Wat noemt men de Beheersching der woorden?

Antw. Wanneer het eene woordt door het andere genoodzaekt wordt, om in dezen of geenén naemval geplaetst te worden, zegt men, dat het eene door het andere beheerscht wordt.

Vr. In hoe vele soorten kan men de Beheersching der woorden onderscheiden?

Antw. Deze Beheersching der woorden kan men in drie soorten onderscheiden, 1 de Beheersching der zelfstandige woorden, 2 der bedryvende werkwoorden, 3 der voorzelen.

Vr. Wat is dan de Beheersching der Zelfstandige woorden?

Antw. De Beheersching der zelfstandige woorden is, wanneer het eene zelfstandige woordt het andere in één der zes naemvallen doet staen.

Vr.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Dit blykt wanneer ik zeg, *het sieraedt der jeugdt is het verstandt*, wanneer het zelfstandige woordt *sieraedt* het andere zelfstandige woordt *jeugdt* in den tweeden naemval doet staen.

Vr. Wat is de Beheersching der bedryvende werkwoorden?

Antw. Wanneer het bedryvende werkwoordt het volgende zelfstandige woordt, waer op het betrekking heeft, in één der zes naemvallen doet staen, zegt men dat het zelfstandige woordt door het werkwoordt beheerscht wordt.

Vr. Bewys dit door een voorbeeldt.

Antw. Dit blykt duidelyk, wanneer men zegt, *de vader bemint zynen zoon*, zynde het zelfstandige woordt *zoon*, door het bedryvende werkwoordt *beminnen*, in den vierden naemval geplaetst.

Vr. Wat noemt gy de Beheersching der voorzetselen.

Antw. Men zegt dat de zelfstandige woorden door de voorzetsels beheerscht worden, wanneer het zelfstandige woordt in één der zes naemvallen, door het voorzettende woordt, geplaetst wordt.

Vr. Geef hier ook een voorbeeldt van.

Antw.

Antw. Dit blykt uit het volgende voorbeeld, *benefens den stoel*, waer in het zelfstandige woord *stoel* door het voorzetsel *benefens* in den vierden naemval geplaets wordt.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de Beheersching' der Zelfstandige Naemwoorden in 't byzonder.

Vr. **W**elke regels moet men, by het Beheerschen der Zelfstandige Naemwoorden, in acht nemen?

Antw. De eerste en voornaemste regel, by de Zelfstandige Naemwoorden in acht te nemen, is, dat het Zelfstandige, met zyn lid- of geslachtwoord gepaerd, den tweeden naemval van zyn volgend Zelfstandig woordt beheerscht; by voorbeeldt, *de deugd des Vaders, de zorg der moeder, de gehoorzaamheit van het kindt.*

Vr. Wat merkt men hier by aen?

Antw. Hier by dient men in acht te nemen, dat men somtyds, in plaets van het geslachtwoordt des beheerschten Naemwoords, de

de bezittende of aenwyzende voornaemwoorden gebruikt.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit deze voorbeelden; *de liefde myner kinderen, de blydschap zyner dochter, de ongebondenheit dier jongelingen, enz.*

Vr. Wat merkt men by de eigen Naemwoorden op?

Antw. Wanneer een eigen Naemwoord door een Zelfstandig Naemwoordt beheerscht wordt, nemen zy geen geslachtwoordt by zich, maer plaetten het eigen Naemwoordt in den tweeden naemval.

Vr. Welke voorbeelden bevestigen dit?

Antw. Dit bevestigen de volgende voorbeelden, *Ciceroos brieven, Davids gezangen, Abrahams geloof*, waer uit men ziet, dat de eigen namen *Cicero, David en Abraham*, in den tweeden naemval geplaetst zyn.

Vr. Wat merken de Taelkenners aengaende de namen der steden op.

Antw. De Taelkenners merken hier nog aen, dat het beter zy te schryven, *het Hof van Holland, het Stadhuis van Amsterdam*, dan *Hollands Hof, Amsterdams Stadhuis*, schoon men, wanneer 'er één of meer toevoegelyke Naemwoorden tuschen beide komen, zeer wel kan schryven, *Amsterdams wydberoemd*

Roemd Stadhuis, Rotterdams wyde en aengename grachten, enz.

Vr. Wat merkt men tot verbetering van den styl nog op?

Antw. Tot bevordering van de zoetvloei-jendheit des styls, merkt men op, dat het, wanneer twee of meer woorden in den tweeden naemval geplaetst worden, beter is het geslachtwoordt *des* of *der* te vervangen met *van den* of *van de*.

Vr. Laet dit door een voorbeeldt blyken.

Antw. Deze hardheid van styl vindt men in dit voorbeeldt, *de wet des goestes der levens heeft my vry gemackt*: deze ongenaemheit van klank nu wordt verbeterd met te zeggen of te schryven, *de wet van den geest des levens heeft my vry gemackt*, enz.

Vr. Omtrent welke woorden heeft deze Beheersching van den tweeden naemval nog plaets?

Antw. De Beheersching van den tweeden naemval heeft nog plaets omtrent de verza-melde Naemwoorden, of omtrent de Naemwoorden van plaets of tydt; by voorbeeldt, *eene meenigte kinders, twintig duizend gewapende krygsknechten, een dronk wyns, twee uren vertoevens.*

Vr.

Vr. Welke woorden beheerschen verder den tweeden naemval?

Antw. Men merkt vervolgens op, dat de byvoegelyke Naemwoorden van hoeveelheit den tweeden naemval beheerschen; by voorbeeldt, *weinig gelds, min gevaers, veel verlusts.*

Vr. Zyn 'er nog eenige woorden?

Antw. Ook beheerscht het woòrdt *genoeg* den tweeden naemval; by voorbeeldt, *moeds genoeg, gelds genoeg*: ook zegt men *van vaders zyde, van Adams wege, enz.*

TIENDE HOOFDSTUK.

Van de Beheersching' der Werk- en Deelwoorden in 't byzonder.

Vr. **W**elke regels neemt men by de Beheersching der Werkwoorden in acht.

Antw. By de Beheersching der Werkwoorden moet men voornamelyk in acht nemen, 1 de beheersching zelf, ten 2 de plaetsing van de beheerschte woorden.

Vr. Wat is de voornaemste regel van de Beheersching der Werkwoorden?

Antw. De voornaemste regel van de Beheer-

heersching der Werkwoorden is, dat alle de bedryvende Werkwoorden, het zy bepaelde of onbepaalde, den vierden naemval van de zelfstandige woorden beheerschen.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit de volgende voorbeelden, *Pieter schryft eenen brief, Arnoldus eert zynen Meester, het oorlog aenzeggen, den stryd vernieuwen*: dit heeft ook plaets in de wederkeertige Werkwoorden; by voorbeeldt, *de man bemint zich, hy verontwaardigt zich*.

Vr. Waer plaetst men het beheerschte zelfstandige woordt?

Antw. Men plaetst den vierden of beheerschten naemval achter het Werkwoordt in den Tegenwoordigen en Onvolmaekten voorleden tydt, zoo der Aentoönende, Byvoegende, Wenschende als Toelatende wyzen, doch zonder een By- of Voegwoordt voor zich te hebben.

Vr. Op welk eene wys geschiedt dit?

Antw. De volgende voorbeelden toonen dit, als, *ik veracht den luiaert, gy bemint den koophandel, hoorden en verstonden wy den leerling*; waer in de zelfstandige woorden *luiaert, koophandel en leerling* achter de Werkwoorden geplacet zyn.

Vr. Heeft dit in alle de tyden plaets?

Antw. In den Volmaekten voorleden en in den

den Toekomenden tydt der Aentoonende wyze wordt de vierde naemval, achter de hulpwoorden, voor het beheerschende Werkwoordt geplaesst.

Vr. Geef hier voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit deze voorbeelden, *Ik heb den strydt begonnen, gy zult den loon verkrygen; of ook ondervragende, zal ik het spel winnen?* Waer uit men weder ziet dat de zelfstandige woorden *strydt, loon en spel,* achter de hulpwoorden *hebben en zullen,* doch voor de beheerschende Werkwoorden *beginnen, verkrygen en winnen* geplaeft zyn.

Vr. Hoe voegt men de Woorden, wanneer de rede met eenige der Bywoorden begint?

Antw. Als de rede met eenige der Bywoorden van tydt, gelykenisse, plaetsse en twyfelinge begint, by voorbeeldt de Voegwoorden *wanneer, toen, eer; eer dan, gelyk, waer* en diergelyken; dan wordt de vierde naemval in den Tegenwoordigen en Onvolmaekten voorleden tydt, zoo der Aentoonende als Aenvoegende wyzen, voor het heerfchende Werkwoordt geplaeft.

Vr. Hoe bevestigt gy dit door voorbeelden?

Antw. Zoo vindt gy het in de volgende voorbeelden: *wanneer ik uwe deugdt beschouw of beschouwde; toen gy het juk van uwen hals wierpt; gelyk, zoo lang, zoo rasch gy de deugdt bemint;*

berint; waer de naerftige leerlingen de wēzenfchappen leeren; ziende men uit dit laetste voorbeeld, dat de regel omtrent de betrekke-lyke voornaemwoorden ook standt grypt.

Vr. Omtrent welke woorden heeft dit meer plaets?

Antw. Nog zet men den vierden naemval voor het Werkwoordt, dat hem beheerscht, wanneer in den Tegenwoordigen en Onvolmaekten voorleden tydt één der wenshende bywoorden of rūschenwerpfelen voorkomt, of ook de rede met *dat* én *hoe* begint.

Vr. Hoe bewyst gy dit met voorbeelden?

Antw. Zoo blykt het in de volgende voorbeelden, *dat de bleitry u niet verleide, och of gy de rust des gemoeds eens kende! zie eens hoe liefderyk hy zyne lesfen uitdeelt; ik twyfel of dit wel gelukken zal; ik weet niet voor wien hy zoo veel zorgen aanwendt.*

Vr. Wat merkt gy eindelyk, aengaende de woordvoeging van den beheerschten vierden naemval; nog aan?

Antw. Eindelyk vindt men den vierden naemval, voor het beheerschende werkwoordt en zyn hulpwoordt gesteld, in den Onvolmaekten, en Meer dan volmaekten voorleden tydt der Aenvoegende wyze; wanneer de rede begint met *dat*, *opdat*, *als*, *zoo*, *intien*, *zoo dra*, *zoo lang*, en dergelyke Voeg-

en Bywoorden: ook gaer de vierde naamval somtyds in de Eindigende wys voor de Werkwoorden.

Vr. Met welke voorbeelden bevestigt men dit?

Antw. Zoo blykt het in de volgende voorbeelden, dat ik uwe goedheid zoude verhandigen, op dat by den moed niet zoude laten vallen, als ik hem zou eeren, enz. zynen pligt doen, de onlusten vlieden, enz.

Vr. Beheerscht het eene Werkwoordt niet somtyds het andere?

Antw. De Werkwoorden beheerschen elkanderen somtyds in de Eindigende wyze; dikwerf met voorzetting van het woordken *te*; by voorbeeldt, ik wenschte hem te zien, ik denk te winnen, ik heb besloten uittegaen, ik heb hem zingen, enz.

Vr. Omtrent welke Werkwoorden heeft dit meer plaats?

Antw. Zoo vindt het ook plaats omtrent zulke Werkwoorden, die als bedryvende onzijdige en hulpwoorden gebruikt worden, als kunnen, mogen, willen en meer andere; by voorbeeldt, ik kan gaen, ik mag my verlustigen, ik wil spelen.

Vr. Zyn'er geene Werkwoorden, die tweeërlei Woordvoeging dulden?

Antw. Sommige onpersoonlyke Werkwoorden.

WOOR-

woorden dulden eene tweederlei Woordvoering.

Vr. Geef hier voorbeelden van.

Antw. Dit blykt in het onpersoonlyke Werkwoordt *lusten*, als men zegt, *het lust my den naerstigen leerlingen eene uitspanning te geven*; waer voor men ook zeggen kan: *het lust my dat ik den naerstigen leerlingen eene uitspanning gewo*, en met meer andere onpersoonlyke Werkwoorden.

Vr. Worden de Zelfstandige Naemwoorden ook niet somtyds door de Deelwoorden beheerscht?

Antw. De Deelwoorden van eene bedrijvende beteekenisfe beheerschen ook den vierden naemval; by voorbeeldt, *de leerlingen de naeuwkeurigheid van den meester kennende, de wyze goedheit het gebrek der menschen ziende*, enz.

Vr. Worden de Werkwoorden niet somtyds door de Deelwoorden beheerscht?

Antw. De bedrijvende Deelwoorden beheerschen somtyds, zoo wel in den Tegenwoordigen als in den Toekomenden Tydt, een ander Werkwoordt in de Eindigende wys, by voorbeeldt, *bobrende roepen, trachtende roem te verkrygen, zullende lyden*.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van de beheersching' der Voorzetselen.

Vr. **W**at dient 'er verder opgemerkt, om eene goede Woordvoeging te maken?

Antw. Om eene goede Woordvoeging te maken is verder ten uiterste noodig, dat men lette op welk eene wys de zelfstandige woorden door de Voorzetselen beheerscht worden.

Vr. Waerop moet men acht geven, als men dit wel verrichten zal?

Antw. Om dit wel te verrichten, moet men niet alleen op de Voorzetsels, maer ook op de byzondere beteekenissen der rede acht geven.

Vr. Welke Voorzetsels beheerschen den vierden naemval?

Antw. De volgende Voorzetsels beheerschen den vierden naemval, *Achter, behalve, beneden, beneffens, binnen, boven, buiten, by, door, langs, na, naer, neffens, omtrent, onder, op, over* en vele anderen.

Vr. Geef eens een voorbeeldt, op welk eene wys men de beheersching dezer Voorzetselen toetsen moet.

Antw.

Antw. Wanneer ik dus schryf *beheffens den stoel, langs den weg*, enz. zoo zie ik dat, naerdien de zelfstandige woorden *stoel* en *weg* in den vierden naemval staen, de Voorzetsels *beheffens* en *langs* den vierden naemval beheerschen.

Vr. Welke Voorzetsels beheerschen eenen zesden naemval?

Antw. De Voorzetsels *met, uit* en *zonder* beheerschen den zesden naemval; by voorbeeldt, *met open monde, uit den buize, zonder liefde*, enz.

Vr. Wat kan men van het Voorzetsel *van* opmerken?

Antw. Wanneer het Voorzetsel *van* eene ontneming beteekent, beheerscht het den zesden, doch wanneer het een eigendom te kennen geeft, den tweeden naemval, waerop men naeuwkeurig acht moet geven.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Zoo zegt men, *de ontrouwe voogdt heeft het geldt van de kinderen van zynen overleden vriendt genomen, en 'er zyn eigen kroost mede verrykt*; waer uit men ziet dat *van de kinderen*, beteekenende de personen van wien iets ontnomen is, den zesden naemval beheerscht, doch *van zynen vriendt* beteekent

den tweeden naemval , om dat de vriendt de eigenaer van de kinderen is. (*)

Vr. Wat beheerscht het Voorzetsel *in*?

Antw. Wanneer het Voorzetsel *in* eene beweging naer eene plaets beteekent , zoo beheerscht het den vierden naemval. Doch wanneer het eene rust in eene plaets te kennen geeft , dan beheerscht het den zesden naemval.

Vr. Hoe toont men dit door voorbeelden?

Antw. De volgende voorbeelden leeren dit , *by gaet den ganschen rustdag in de kerk , men komt onvoorziens in bekoring* ; uit welke twee voorbeelden men ziet dat het woordje *in* de beweging ergens naer toe beteekent , waerom men het ook meest in *naer* of *tot* kan veranderen. Doch als ik zeg , *by zit in de kerk* , dan regeert het Voorzetsel *in* den zesden naemval , waerom men daer het Voorzetsel *in* niet in *naer* of *tot* kan veranderen.

Vr. Hoe stelt men het met het Voorzetsel *voor*?

Antw. Wanneer *voor* eene eerderheit van tydt te kennen geeft , dan beheerscht het den vierden naemval ; *by voorbeeldt , voor dien middag* : doch wanneer men daer door te kennen geeft dat men ten gevalle van iemand iets

(*) In het 2de Stukje by de Verhandeling der Naemvallen , is dit nader aangewezen.

iets gedaen heeft, zoo beheerscht het den *zenden* naemval; by voorbeeldt, *hy heeft zich voor zynen vriend' in de waegschael gesteld.*

Vr. Wat merkt gy nog op?

Antw. Wanneer de Voorzetsels *door, in langs, over, tegen, uit, voorby en aen,* in de rede, achter de zelfstandige naemwoorden geplaatst worden, beheerschen zy de zelfstandige woorden op dezelfde wys als of zy'er voor gesteld waren.

Vr. Hoe bevestigt men dit door voorbeelden?

Antw. Dit bevestigen de volgende voorbeelden, *hy reedt den ingang door, hy kwam de school in, hy loopt de haven langs, zy zwemmen de Maes over,* en zoo de overigen.

Vr. Wat merkt men van het woordeken *halve aen?*

Antw. Het woordt *halve*, beteekenende zoo veel als *om*, beheerscht den tweeden naemval van het eenvoudige getal; by voorbeeldt, *amts halve, vriendschaps halve, ouderdoms halve, mitshalve,* enz. ook wordt dit woordt, door aenneming van eene *t*, aen de persoonlyke Voornaemwoorden gekoppeld, en men schryft *mynent halve, uwent halve, onsent halve,* enz.

Vr. Hoe stelt men het, wanneer twee Voorzetsels van verschillende beheersching

by één zelfstandig woordt geplaetst zyn?

Antw. Wanneer twee Voorzetsels, van verschillende beheersching', voor één zelfstandig woordt gesteld zyn, plaetst men het zelfstandige woordt in dien naemval, welke beheerscht wordt, door het Voorzetsel, dat naest by hetzelfde geplaetst is; by voorbeeldt, *onder in den afgronde, voor aen de poorte, onder uit den grave, enz.*

Vr. Zyn 'er geene Voorzetsels, die somtyds eene verandering ondergaan?

Antw. Sommige Voorzetsels, als *aen, by, naar, op, tot,* worden, wanneer zy zelfstandige Naemwoorden achter zich hebben, in het mannelyke verandert in *ten*, en in het vrouwelyke in *ter*: dus zegt men, *ten dage, ten dienste, ten nadeele, ter bede, ter aerde, ter vrouwe, enz.*

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Van de beheersching' van sommige Naem- en Werkwoorden.

Vr. **W**at moet men, met betrekking' tot de beheersching van sommige Naem- en Werkwoorden, nog aenmerken?

Antw.

Antw. Men dient nog noodzakelyk opte-
merken, dat sommige Naem- en Werkwoor-
den, naer den aert hunner beteekenisf, eenę
byzondere beheersching over de volgende
woorden hebben.

Vr. Welke zyn deze Woorden?

Antw. Deze zou men, met voorname
Schryveren, op deze wys kunnen opgeven:
de Byvoegelyke woorden *ryk, magtig, be-
wust en beroofd*, beheerschen den zesden naem-
val; *behoefstig en zat*, den tweeden; *gedach-
tig, schuldig en onschuldig*, den derden
naemval.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit vindt men in deze voorbeelden:
*ryk in deugden, van het geval bewust, van zy-
nen goeden naem' berooft, der dagen zat, niets
behoefstig, aen den dood gedachtig, schuldig of
onschuldig aen eene misdaedt, enz.*

Vr. Zyn 'er nog niet eenige Byvoegelyke
Naemwoorden, die eenen byzondere naem-
val beheerschen?

Antw. De Byvoegelyke Naemwoorden van
gelegenheit, nuttigheit, eigendom, gelyk-
heit, voor- en nadeel, beheerschen den der-
den naemval; insgelyks de volgende by-
woorden, als, *aengenaem, moeielyk, ver-
drietig, mogelyk, onmogelyk, enz.* kunnende
men deze toetsen, wanneer men voor de
vol-

volgende zelfstandige woorden het woordje *aen*, als een kenmerk van den derden naemval, plaetst.

Vr. Hoe bevestigt gy dit met voorbeelden?

Antw. De volgende voorbeelden bevestigen dit; want men zegt, *het komt den meester gelegen of niet gelegen, de goede onderwijzing is den kinderen nuttig, de welgepaste vermaningen zyn den vruchtbaren regen gelyk*, enz. Ook zegt men, *het is den meester aengenaem naerstige, doch onaengenaem trage leerlingen te hebben; het is my of aen my mogelyk, onmogelyk, verdrietig*, en dus met meer anderen.

Vr. Zyn 'er geene Werkwoorden, die eene andere beheersching van de personen en eene andere van de zaken, die beheerscht worden, hebben?

Antw. Sommige Werkwoorden beheerschen den derden naemval, met betrekking tot de personen, en den vierden in opzicht tot de zaken, die beheerscht worden; als *geven, beloven, bewyzen*, en meer anderen.

Vr. Laet dit door eenige voorbeelden bevestigd worden?

Antw. Zoo ziet men het in de volgende gevallen: *ik geef mynen zoon een geschenk, hy betooft hem eene belooning, hy bewyst hem zyne liefde*; waer uit men ziet, dat de personen, hier door *zoon* en *hem* uitgedrukt, in den der-

derden, doch de zaken, *geschenk, belooning en liefde*, in den vierden naemval staen.

Vr. Waer aen kan men deze Werkwoorden toetsen?

Antw. Om deze Werkwoorden te toetsen, heeft men alleen acht te geven, of men voor de beheerschte personen het woordje *aen*, als een kenmerk van den derden naemval, plaetsen kan: dus kan men zeggen, *geven, bevelen, beloven aen iemand*; maar men moet zeggen, *iemand slaen, dragen, roepen*, enz. waerom deze laetste Werkwoorden den vierden naemval der personen, doch de eersten den derden beheerschen.

Vr. Zyn er geene Werkwoorden, die alleen den derden naemval beheerschen?

Antw. De Werkwoorden *dienen en gehoorzamen*, naendien zy zoo wel omtrent de zaken als personen, die beheerscht worden, herontvangen van eenen dienst of eene gehoorzaamheit veronderstelt, beheerschen dus van beide den derden naemval.

Vr. Wat hebt gy nog aen te merken?

Antw. Nog merkt men op dat de onpersoonlyke Werkwoorden *lusten, verdrieten, spyten, betamen, passen, beugen, en voortgalyken*, den derden naemval beheerschen.

Vr. Geef hier voorbeelden van

Antw.

Antw. Dus zegt men, *het leert my, het verdriet hem, enz. zoo ook de spreekwysen, het valt my te houre, dit is hem ten deele gevallen, het gaet hem ter harte of aen het bart, enz.*

DE TIENDE HOOFDSTUK.

Noodige waernemingen in de Woordvoeging.

Vr. **Z**yn 'er in de Woordvoeging' nog niet eenige waernemingen, die zoo zeer niet tot vaste regels kunnen gebragt worden?

Antw. Tot het vorige kan men brengen eenige byzonderheden, die tot sieraed van den styl noodzakelyk zyn, en echter onder geene vaste regels mogen gebragt worden.

Vr. Waer omtrent gaen deze byzonderheden?

Antw. Deze byzonderheden grypen stande omtrent de plaetsing der Werkwoorden, wanneer zy door één of meer personen of zelfstandige Naemwoorden voorgegaen worden, als mede omtrent het uithaten der zelfstandige Naemwoorden, Geslacht- en Deelwoorden, enz.

Vr.

Vr. Wat merkt gy eerst op?

Antw. Vooreerst merkt men dan aen, dat, wanneer een zelfstandig woordt, verscheidene byvoegelyke Naemwoorden by zich heeft, het zelfstandige Naemwoordt voor aen den zin geplaetst, en niet telkens moet herhaeld worden.

Vr. Heldert dit met een voorbeeld' op.

Antw. Zoo ziet gy het in dit voorbeeld', een naerstig leerling wordt door edelmoedigheid tot zynen pligt gebragt, maer de trage is door geene vermaningen ergens toe te krygen; daer het zelfstandige woordt leerling voor aen den zin geplaetst is, en by het tweede Toevoegelyke Naemwoordt traeg niet herhaeld wordt.

Vr. Hoe moet men verder handelen?

Antw. Wanneer twee of meer zelfstandige of eenige Naemwoorden, schoon van het enkelvoudige getal, door het koppelwoordje *en* te samen gevoegd zyn; zoo moet het persoonlyke Werkwoordt, dat zy by zich hebben, in het meervoudige geplaetst worden.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dus zegt men, *Jan, Pieter, Antoni en Kornelis gingen te samen, de deugde en waekzaamheit gaen te samen, enz.*

Vr.

Vr. Hoe komt de uitlating, met betrekking tot de Werkwoorden, te pas?

Antw. De uitlating grypt somwyl omtrent de Werkwoorden, zoo wel als omtrent de zelfstandige woorden, plaetst; by voorbeeldt, *de deugd behaegt den goeden, maer den godloozen de ondeugd*, waer uit men ziet dat het Werkwoordt *behaegen* voor de tweedemaal uitgelaten is.

Vr. Geef eens voorbeelden, waer het geslachtwoordt uitgelaten is.

Antw. Men vindt somtyds woordvoegingen, waerin eene uitlating van het geslachtwoordt bespeurd wordt; by voorbeeldt, *de geleerden werken met onvermoeiden yver, uit yver voor den Godsdienst werken*, zynde het geslachtwoordt *een* uit beide de voorbeelden uitgelaten.

Vr. Worden de geslachtwoorden *de en het* ook niet somtyds uitgelaten?

Antw. In de volgende voorbeelden, zyn de geslachtwoorden *de en het* uitgelaten; *de broeders waren in twist, in zonneshyn is 't vermakelyk naer huis te gaen*; want deze uitdrukkingen willen zoo veel zeggen, als *de broeders waren in DEN twist, in DEN zonneshyn is 't vermakelyk naer HET huis te gaen*.

Vr. In welke spreekwyzen vindt men nog de uitlating der zelfstandige Naemwoorden?

Antw.

Antw. In deze spreekwyzen vindt men ook de zelfstandige Naemwoorden uitgelaten, in 't groen wandelen, in het uiterste iemand hulp bewyzen, waer onder men in het eerste geval loof en in het tweede gevaer verstaen moet.

Vr. Vindt men de uitlating der zelfstandige woorden in meer spreekwyzen?

Antw. Nog vindt men de zelfstandige Naemwoorden in de volgende spreekwyzen uitgelaten; by voorbeeldt, *de vyanden drongen met geweld binnen, hy toog de wapenen aen, de schepen zyn uitgelopen*, enz. zynde hier de zelfstandige woorden, *de stadt, het lyf, en de haven* uitgelaten.

Vr. Worden de Deelwoorden ook niet somtyds uitgelaten?

Antw. In de volgende spreekwyzen ziet men de Deelwoorden uitgelaten; by voorbeeldt, *de donkere wolk is voorby, de kaers is uit, het jaer is om*, in plaets van *de donkere wolk is voorbygegaen, de kaers is uitgegaen, het jaer is omgeloopen*.

Vr. Wanneer vindt men de uitlating der Voornaemwoorden?

Antw. Wanneer twee byzondere dingen van eenen persoon geruigd worden, wordt het persoonlyke Voornaemwoordt somtyds uitgelaten; by voorbeeldt, *ik zing en spring,*

D

gy

gy zult mynen wensch doen en eene uitspanning nemen, hy verlaet de ondeugds en keert zich tot de deugds, enz. waer in men ziet, dat de persoonlyke Voornaemwoorden, ik, gy, hy, in de tweede plaets uitgelaten zyn.

Vr. Wat Voegwoorden worden somtyds ook uitgelaten?

Antw. In de volgende spreekwyzen ziet men het voegwoordje en uitgelaten; by voorbeeld, span uwe krachten aen, uwe vermogens, die gy van den Hemel ontvangen hebt. Deze vrouw, deze bedrukte kinders schreiën om het verlies van één hunner beste vrienden.

Vr. Wat kan men tot slot van het geene van de Woordvoeging' gezegd is nog opmerken?

Antw. Tot slot der Woordvoeging' kan men aenmerken, dat men in alle de spreekwyzen, waerin men eene uitlating of byzondere beheersching gewaer wordt, alleen te letten heeft op den aert der uitdrukkinge en de beheersching der woorden, waer door men de welvoegelykheit of het wangeluidt aenstonds zal hooren, en de reden der beheerschinge opmerken.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Schriftscheidingen.

Vr. **W**at dient men verder in acht te nemen?

Antw. Om in allen opzichte de duidelijkheit gade te slaen, dient men ook eene juiste kennis van het plaetsen van sommige teekenen te hebben; wordende dit gemeenlyk de *Schriftscheiding* genoemd.

Vr. Waer toe dient de *Schriftscheiding*?

Antw. De *Schriftscheiding* dient derhalve om de samengeschikte woorden van elkander te scheiden, en als tot byzondere deelen te brengen, om dat de lezers of toehoorders de rede gemakkelyker lezen en begrypen zouden.

Vr. Hoe veel teekens gebruikt men in de *Schriftscheiding*?

Antw. Om eene rede naer behooren te scheiden, gebruikt men gemeenlyk tien teekens.

Vr. Hoe worden deze teekens genoemd?

Antw. Deze teekens noemt men ten 1ste een *punt*, ten 2de eene *zinsnede*, ten 3^{de}

een zinsnydingpunt, ten 4de een *roeppunt*, ten 5de een *vraagteeken*, ten 6de een *verwonderingsteeken*, ten 7de een *tusfchenftellingsteeken*, ten 8ste een *fcheyteeken*, ten 9de een *wegnemingsteeken*, en ten 10de een *samenbindingsteeken*.

VYFTIENDE HOOFDSTUK.

Van het Punt en de Zinsnede.

Vr. **W**at is het Punt?

Antw. Het Punt is een enkel ftip, dat dus (.) geteekend wordt.

Vr. Wanneer gebruikt men dit Punt?

Antw. Dit Punt fteft men, wanneer eene rede geheel uitgefchreven is; zynde het zelve altoos van eene hoofdletter gevolgd (*).

Vr. Geef eens een blyk hoe dit Punt achter de rede, en de hoofdletter voor dezelve geplaeft wordt.

Antw. Dus zegt men: *De roemryke Nederlanders hebben hunne vryheit met hun bloed ge-*

(*) Dit hebben wy in het eerste Stukje in het 2de Hoofdstuk behandeld.

gekost. De trage kinders zyn in gevaer om schandolekken hunner ouderen te worden.

Vr. Hoe blykt dit uit de vorige voorbeelden?

Antw. Uit deze voorbeelden ziet men dat hun Punt achter de woorden *gekost* en *worden*, als zynde het einde van elke rede, geplacetst wordt; ook dat het begin der rede met eene hoofdletter geopend is.

Vr. Wat moet men, wanneer men in het lezen een Punt ziet, in acht nemen?

Antw. Om dat dit teeken het einde der rede aentoont, zoo blykt, dat men in het lezen eene behoorlyke rust, om van de eene tot de andere rede overtegaen, moet in acht nemen; waerom ook dit teeken de langste rust vereischt.

Vr. Wat is eene Zinsnede?

Antw. De Zinsnede, gemeenlyk *Comma* genoemd, wordt dus (,) geschreven.

Vr. Wanneer wordt de Zinsnede gebruikt?

Antw. Men gebruikt dit teeken op verscheiden plaetsen; voor eerst tuschen naemwoorden, het zy eigen of gemeene, wanneer het voegwoordt *en* by uilating verzwegen wordt; doch wanneer dit voegwoordt

het laetste aen de vorigen bindt, wordt het teeken 'er uigelaten.

Vr. Helder dit met een voorbeeld' op.

Antw. Dit blykt uit dit voorbeeld'; *Johannes, Pieter, Antoni en Korneelis hebben bunne vriendschap door geene lasterende praet-zucht, tydverkwistend spelen en onnutte gasteryen, maar door eene nutte samenverkeering gevestigd.*

Vr. Hoe blykt dit, uit het vorige voorbeeld'?

Antw. Uit het vorige voorbeeld' ziet men dat de Zinsnede, achter *Johannes, Pieter en praetzucht* gesteld, in plaats van de herhaling van het voegwoordt *en* komt, doch dat zy wordt uigelaten, wanneer het laetste naemwoordt door het zelys aen de vorigen gebonden wordt.

Vr. Wanneer vindt dit meer plaats?

Antw. Dit vindt ook plaats tuschen byzondere byvoegelyke naemwoorden; by voorbeeldt, *den wyzen, magtigen en goeden, Godt zy lof, prys en dankzegging toegebracht;* insgelyks by alle de spraekdeelen.

Vr. Wanneer wordt dit teeken meest gebruikt?

Antw. Men gebruikt nog dit teeken in alle redenen, die niet volkomen geëindigd zyn, wanneer de woorden evenwel, tot be-

ter

ter verstandt van den lezer, eene geschikte deeling vereischen.

Vr. Geef hier eens een voorbeeldt van.

Antw. Dit blykt uit dit voorbeeld^o; *in dien een Jongeling zynen tydt naerstig wilde waarnemen, en van alle gelegenheden gebruik maken, zulks dat hy nimmer van traegheit te beschuldigen ware, en een voorbeeldt voor anderen kon verstrekken; gewis hy zou elks achtig waerdig zyn, en een verstandig man in de waereldt worden.*

Vr. Zou men nog niet iets, waer deze Zinsnede noodzakelyk moet gebruikt worden, kunnen opgeven?

Antw. Wanneer men in eene rede een betrekkellyk woordje vindt, moet het zelve altoos op het zelfstandige woordt volgen, komende by die gelegenheit de zaak, die, door het betrekkellyke woordt, tot het vorige gevoegd wordt, als eene tuschenrede in, waerom men voor het betrekkellyke woordt, en achter de tuschengevoegde zaak, eene Zinsnede zet.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Dit blykt uit dit voorbeeld^o; *de Vrouw, die onlangs haren man verloren heeft, is gestorven; waer in men ziet, dat de woorden die onlangs haren man verloren heeft by*

wyze van eene tusfchenrede gesteld is, waer om zy eene Zinsnede voor en achter zich hebben.

Vr. Wat moet men, wanneer men eene Zinsnede in het lezen ontmoet, in acht nemen.

Antw. Om dat de Zinsnede de rede in verscheiden deelen splitst, zoo moet men, wanneer men die in het lezen ontmoet, de stem een weinig ophouden: deze rust moet echter zoo lang niet wezen als by het Punt, daer de rede geheel uit is,

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

*Van het Zinsnydingpunt en het
Twcepunt.*

Vr. **W**at is het Zinsnydingpunt, gemeenlyk *Commapunt* genoemd?

Antw. Het Zinsnydingpunt is een enkel Punt, daer eene Zinsnede onder gesteld is, en wordt dus (;) geteekend.

Vr. Wanneer wordt dit teeken geplaatst?

Antw. Men plaetst dit teeken, wanneer de volgende rede aen eene vorige gehecht wordt, daer zy eenigzins van dezelve zou kunnen afblyven; waerom in de vorige rede het Werkwoordt ook volkomen moet geplaatst worden.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Dit volgende voorbeeldt zal het ophelderden; *Philippus de 2de, Koning van Spanje, was een bygeloovig mensch, die zeer vele ondeugden bezat; maer hy heeft nogtbans, door zyne wreedheit, den Nederlanderen gelegenheit gegeven, om hunne vryheit te verkrygen; hoewel hun dit veel bloeds gekost heeft.*

Vr. Hoe blykt dit, uit het vorige voorbeeld'?

Antw. Uit dit voorbeeld' ziet men, dat by het woordt *bezat*, daer het teeken eerst geplaeft is, de zin kon gesloten geworden zyn, insgelyks by het woordt *verkrygen*, doch dat 'er telkens eene volgende rede bygevoegd is.

Vr. Wat volgt hier uit?

Antw. Hier uit ziet men, dat dit teeken gemeenlyk voor de woorden, die eene tegenstelling te kennen geven, geplaeft wordt, te weten, *maer*, *hoewel*, *desniettsgegenstaende*, *schon*, enz.

Vr. Wat moet men, in het lezen, by dit teeken in acht nemen?

Antw. Dewyl dit teeken eene tuschengevoegde rede aentoont, zoo vereischt het langer rust dan de enkele Zinsnede, die slechts eene verdeling van de rede aentoont; doch dewyl de rede zelfs nog niet dadelyk gesloten is, zoo vereischt het een minder rust dan by het Punt.

Vr. Wat is het Tweepunt?

Antw. Het Tweepunt is een teeken, dat uit twee stippen bestaet, en dus (:) getee-kend wordt.

Vr. Waer is de rechte plaats van dit teeken?

Antw.

Antw. Men gebruikt dit teeken op drie-derlei wyze; voor eerst, wanneer de zin geheel uit is, doch tot nadruk van den zelve 'er nog het een en ander by gevoegd wordt; ten tweede, wanneer men de reden van eene rede opgeeft (*); eindelyk by het aenhalen der voorbeelden tot bewys eener zaak en voor de tuschengevoegde redenen.

Vr. Geef eens een voorbeeldt van het eerste geval.

Antw. Het eerste geval ziet men in dit voorbeeld'; *De heilige Schrift is tot zaligheit noodzakelyk: zy is een licht op een donker padt: zy is eene troosteres in tegenbeden: ja, zy is eene bron, waer uit de wateren des levens vlieten; waeruit men ziet, dat telkens, waer dit teeken geplaeft is, de rede zou kunnen gesloten worden, doch dat de daer op volgende rede gedurig tot bevestiging der vorige dient.*

Vr. Hoe bewyst men het tweede geval?

Antw. Het tweede geval ziet men in het volgende voorbeeld'; *zoo gy uwe gezondheid ter harte neemt, moet gy minder lezen, maer meer slapen: want eene onophoudelyke oefening is voor het ligchaem en den geest.*
na:

(*) Dit is echter niet algemeen, alzoo sommin- gen hier alleen een (;) gebruiken.

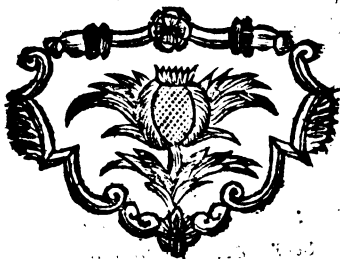
nadeelig; waeruit men weder ziet, dat de redengeving van de vorige rede achter dit teeken geplaetst is.

Vr. Hoe toont men het derde geval?

Antw. Het derde geval ziet men uit dit voorbeeld; *Hy sprak: waerom doet gy my geweld aen? hy verontschuldigde zich, zeggende: myne makkers hebben my bedrogen; zynde hier wederom het teeken geplaetst voor het aenhalen der woorden en voorbeelden.*

Vr. Wat moet men, in het lezen, by dit teeken opmerken?

Antw. Dit teeken vereischt, in het lezen, een weinig langer ademhaling dan het Zinsnydingpunt, doch een weinig korter dan het enkele Punt.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK

Van het Vraagteeken, Verwonderingsteeken en Tusfschenstellingsteeken.

Vr. **W**at is een Vraagteeken?

Antw. Een Vraagteeken is een punt met een gebogen strik boven hetzelfde, en wordt dus (?) geteekend.

Vr. Wanneer gebruikt men dit Vraagteeken?

Antw. Men gebruikt een Vraagteeken telkens als 'er iets, zonder uitroeping of verwonderinge, gevraagd wordt.

Vr. Geef hier eens een voorbeeldt van.

Antw. Zoo vindt men het in de volgende voorbeelden: *waer is Pieter? wat is de mensch?* zynde hier achter elke vraag een teekengefeld. Doch wanneer het laetste eene verwondering beteekent, moet het geen Vraagmaer een Verwonderingsteeken achter zich hebben. Dit Vraagteeken toont aen, dat men de vraag zelve met nadruk lezen moet.

Vr. Wat is een Verwonderingsteeken?

Antw. Een Verwonderingsteeken is een punt

punt met eene streep boven het zelve, en wordt dus geteekend (!).

Vr. Wanneer stelt men dit teeken?

Antw. Dit teeken stelt men zoo dikwils men zich verwondert, het zy dit door vreugde of droefheit veroorzaekt wordt; en men stelt het Verwonderingsteeken achter de woorden, waer door onze verwondering uitgedrukt wordt.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit de volgende voorbeelden; *Ach! hoe vertroostende zyn uwv redenen! hoe ongelukkig is zyn lot! wat is uw staet gelukkig!* enz. moetende men, zoo meenigmael men, in het lezen, dit teeken ontmoet, de stem naer den aert der vreugd' of droefheit buigen.

Vr. Wat volgt uit dit gezegde?

Antw. Uit dit gezegde blykt, dat dit teeken zich meest al vergezeld vindt van die woorden, die eene verwondering aentoonen! als, *ach! oeb! wee! vi!* en diergelyken.

Vr. Wat is het Tusschenstellingsteeken?

Antw. Een Tusschenstellingsteeken bestaet uit twee rondgebogen strepen, die op tweederlei wyzen aldus () [] geteekend worden.

Vr. Wanneer gebruikt men het Tusschenstellingsteeken?

Antw.

Antw. Wanneer men in de rede eene zaak, die met de rede geene gemeenschap heeft, vermengt, zet men voor en achter de ingevoegde rede elk de helft van het teeken.

Vr. Geef eens een voorbeeldt daer van op.

Antw. Dit teeken ziet men in de volgende rede gebruikt: *na dat hy vele merkwaerdige dingen gezien hadt, gaf hy (want hy is van de waerdys der dingen onkundig) aen de geringste zaken den voorrang.*

Vr. Wat moet men in het lezen der Tuschentrede in acht nemen?

Antw. Dewyl de Tuschentrede met de zaak, waer men van spreekt, geene gemeenschap heeft, zoo moet men dezelve, door eene buiging van de stem, zoodanig als zy is doen opmerken, en niet met de rede verwarren.

AGTTIENDE HOOFDSTUK.

*Van het Scheiteeken, het Wegnemings-
teeken en het Samenbindingteeken.*

Vr. **W**at is het Scheiteeken?

Antw. Het Scheiteeken bestaat uit een klein

klein dwarsch streepken, dat dus (-) geschreven wordt.

Vr. Wat merkt gy aengaende dit teeken aen?

Antw. Men moet by dit en de twee volgende teekens opmerken, dat zy niet zoó zeer als zinscheiding-, maer als woordscheidingsteekenen moeten aengemerkt worden; naerdien zy, niet tot scheiding van de rede, maer tot deeling der woorden gebruikt worden.

Vr. Wanneer gebruikt men dit teeken?

Antw. Men gebruikt dit teeken altoos aen het einde van den regel, wanneer van een woordt nog één of meer lettergrepen volgen.

Vr. Wat dient men hier onder het oog te houden?

Antw. Hier dient men nogthans zorg te dragen, dat men dit teeken niet tot scheiding der rede, maer alleen tot deeling der woorden, die op den regel niet staen kunnen, gebruikt, waerom het geene verandering in het lezen maekt.

Vr. Wat is een Wegnemingsteeken?

Antw. Het Wegnemingsteeken is eene enkele streek, die men boven aen dus (´) schryft.

Vr.

Vr. Wat dient men noodzakelyk by het Wegnemingteeken op te merken?

Antw. Dit teeken plagt men eertyds zeer gemeen achter verscheiden letters, om de uitlating van andere letteren te toonen, te gebruiken; doch men schryft thans de meeste woorden, zoo wel in de dichtstukken als in andere geschriften geheel uit; zoo dat dit teeken voor het grootste gedeelte afgeschaft is.

Vr. Wanneer gebruikt men nog dit teeken?

Antw. Dit teeken gebruikt men echter in de dichtstukken nog op drierlei wyzen.

Vr. Geef dezelve eens op.

Antw. Vooreerst gebruikt men dit teeken, als men, tot verkorting der lettergrepen, eenen medeklinker wegneemt, als *da'en* voor *dadén*, *pa'en* voor *padén*, *zalighe'en* voor *zaligheden*; schoon men thans meestal gewoon is deze woorden in een te trekken, en *paên*, *daên*, enz. te schryven.

Vr. Welk is de tweede wys?

Antw. Ten tweede gebruikt men dit teeken in de betrekkelyke voornaemwoorden *myn*, *uw* en *zyn*, wanneer deze van het mannelyke geslacht zyn, en in den derden of vierden naemval voorkomen, schryvende *myn'* voor *mynen*, *uw'* voor *uwen*, *zyn'* voor *zynen*.

E

Vr.

Vr. Op welk eene wys geschiedt dit nog?

Antw. Dit geschiedt eindelyk , wanneer men voor *het* eene 't of voor *des* eene 's schryft, of wanneer men voor *te* 't zet; by voorbeeldt, 't *falet* voor *het falet*, 's *menschen* voor *des menschen*, t' *buis* voor *te buis*, moettende men hier in acht nemen dat het Wegnemingteeken gesteld worde aen die zyde, daer de letters uitgelaten zyn.

Vr. Wat is het Samenbindingteeken?

Antw. Het Samenbindingteeken is een dwarsche streep, die men dus teekent (-).

Vr. Wanneer gebruikt men dit teeken?

Antw. Men gebruikte eertyds dit teeken vry gemeen, in woorden, die uit twee zelfstandige woorden waren samengesteld; by voorbeeldt, men schreef *storm-windt*, *oorlogs-vuur*, *zon-dag* enz; doch deze gewoonte heeft geheel opgehouden.

Vr. Waer gebruikt men dit teeken nu dan nog?

Antw. Men gebruikt het zelve echter in zulke woorden, daer eene herhaling derzelfde woorden gebezigd wordt, schryvende by voorbeeldt, voor *zeelieden en landlieden*, *krygsknechten en dienstknechten*, *zee- en landlieden*, *krygs- en dienstknechten*; zynde dit teeken voor de herhaling van *lieden en knechten* gesteld.

NE-

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Byzondere aenmerkingen over de verandering in eenige woorden.

Vr. Maken de Spraakkunstschryvers nog geene aenmerkingen over de veranderingen, die eenige woorden ondergaen?

Antw. Men vindt by de Spraakkunstschryvers nog in acht genomen eenige veranderingen, die de woorden, door byvoeging, afslating of tusfschenzetting ondergaen.

Vr. Welke zyn deze veranderingen?

Antw. Tot deze veranderingen kan men nog brengen, ten 1ste *de voorzetting*, ten 2de *de inzetting*, ten 3de *de nazetting*, ten 4de *de afkorting*, ten 5de *de uitneming*, ten 6de *de wegneming*.

Vr. Wat is de voorzetting?

Antw. De Voorzetting is, wanneer eene lettergreep voor een woordt gesteld wordt; by voorbeeldt, *gebroeders*, *gezusters*, voor *broeders* en *zusters*.

Vr. Wat is de inzetting?

Antw. De Inzetting is, wanneer men wel-luidendheitshalve eene letter of lettergreep in het midden van een woordt voegt; by

voorbeeldt, *gestarrente*, voor *gestarnte*, *arbeidt* voor *arbeidt*, enz.

Vr. Wat is de *nazetting*?

Antw. De *Nazetting* is, wanneer aen het einde van een woordt eene letter of lettergreep gesteld wordt; by voorbeeldt, *eere* voor *aer*, *stemme* voor *stem*, enz.

Vr. Wat is de *afkorting*?

Antw. De *Afkorting* is, wanneer eene letter of lettergreep voor een woordt weggenomen wordt; by voorbeeldt, *lukken* voor *gelukken*.

Vr. Wat is de *uitneming*?

Antw. De *Uitneming* is als eene letter of lettergreep uit het midden van een woordt weggenomen wordt; by voorbeeldt, *boogaerd* voor *boomgaerd*, *elbogen* voor *ellebogen*, enz.

Vr. Wat is de *wegneming*?

Antw. De *Wegneming* is, wanneer eene letter of lettergreep, van het einde eens woords wordt afgesneden; by voorbeeldt, *hy zei* voor *by zeide*, *ik kon* voor *ik konde*, *onze zus* voor *onze zuster*, enz.

NEDERDUITSCH
SPRAEKKUNST,
VOOR DE
J E U G D T.

*Uit verscheidene onzer voornaemste
Spraeckkunstschryveren opgesteld,*

DOOR
KORNELIS VANDER PALM,

*Fransch en Duitsch Kostschoolhouder
te Rotterdam.*

VIERDE STUKJE.

Tweede Druk.

TE ROTTERDAM,
By REINIER ARRENBURG,
Boekverkooper op het Westnieuwland, 1774.

NEDERDUITSCHÈ SPRAEKKUNST,

VOOR DE

J E U G D T.

VIERDE AFDEELING.

EERSTE HOOFDSTUK.

Woorden van eenen Lettergreep.

Vr. **I**s de Spelkunst zeer noodig?

Antw Niets is noodiger, dan de kunst om alle woorden wel te kunnen boekstaven of spellen; naerdien men hier door niet alleen de kort- en zuiverheit in het schryven betracht, maer ook te gelyk een bewys geeft, dat men met oordeel werkt, en de eerste gronden eener goede opvoeding' niet verzuimt heeft.

Vr. Waer in bestaet eigenlyk eene goede spelling?

Antw. Tot eene goede spelling behoort; dat men, in het schryven der woorden, noch

min noch meer letters , dan met den aeft en de uitspraek van elk woordt overeenkomt, gebruike.

Vr. Wat is hier toe noodig?

Antw. Hier toe is noodig , dat men de uitspraek der letteren wel kenne , en het onderscheidt der lettergrepen in acht neme. (*).

Vr. Geef eens eenige voorbeelden van ééne Lettergreep , met eene A beginnende.

Antw. De volgende zelfstandige woorden zyn van ééne Lettergreep , en beginnen met eene A. (†).

Abt. M.

Air. V.

Aek. V.

Ampt. O.

Ael. M.

Angst. M.

Aem. O.

Ark. V.

Aep. M.

Arm. M.

Aerd'. V. (*van aerde*)

Arts. M.

Aert. M. (*of inborst*)

As.M. (*van een wagen*)

Aes. O.

Afch. V. (*van asfche.*)

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden van ééne Lettergreep met de B. *Antw.*

(*) Het eerste is in het eerste Stukje geleert , en het laetste moet in dit Stuk , waerin wy van het Spellen handelen , beschouwt worden.

(†) Zynde tevens met eene enkele letter aengetoont , of zy van het mannelyke , vrouwelyke of onzydige geslacht zyn.

Antw. De volgende zelfstandige woorden zyn van ééne Lettergreep, en beginnen met eene B.

Badt. O.	Beet. M.
Baei. O. (<i>voor wolle</i>)	Bef. V.
Baei. V. (<i>een inbgin</i>)	Bek. M.
Baek. V.	Bel. V.
Bael. V.	Ben. V.
Baen. V.	Berg. M.
Baer. V.	Bes. V.
Baerdt. M.	Beuk. M.
Baes. M.	Beul. M.
Baet. V.	Beurs. V.
Bag. M.	Beurt. V.
Bak. M.	Biegt. V.
Bal. M.	Bier. O.
Balg. M.	Bint. O.
Balk. M.	Bladt. O.
Ban. M.	Blaem. V.
Bandt. M.	Blaer. V.
Bank. V.	Blaes. V.
Bas. M.	Bliek. M.
Bast. M.	Blik. O. (<i>werkstof</i>)
Bedt. O.	Blik. M. (<i>oogwenk</i>)
Beek. V.	Bloedt. O.
Beeldt. O.	Bloei. M.
Beemdt. M.	Bloem. V.
Been. O.	Blok. O.
Beer. M.	Blos. M.
Beest. O.	Blyk. O.

Bödt.	O.	Brein.	α
Boeg.	M.	Bres.	V.
Boei.	O.	Breuk.	V.
Boek.	O.	Brief.	M.
Boel.	M.	Bril.	M.
Boer.	M.	Broek.	M. en V.
Bogt.	V.	Brok.	M.
Bok.	M.	Bron.	V.
Bol.	M.	Broodt.	O.
Bom.	V.	Brug.	V.
Bont.	O.	Bruidt.	V.
Boog.	M.	Bry.	V.
Boom.	M.	Bui.	V.
Boon.	V.	Buik.	M.
Boor.	V.	Buil.	V.
Boort.	O.	Buis.	V.
Boot.	M.	Buit.	M.
Bordt.	O.	Bul.	M. (<i>Stier</i>).
Borg.	M.	Bul.	V. (<i>Decreet</i>).
Borst.	V.	Bult.	M.
Bos.	M. (<i>bondel</i>)	Burg.	M.
Bosch.	O. (<i>plantagie</i>)	Bus.	M.
Bout.	M.	Buurt.	V.
Bouw.	M.	By.	V.
Brak.	M.	Byl.	V.
Brandt.	M.	Byt.	V.

Vr. Welke zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene C?

Antw. Zeer weinig zelfstandige woorden van ééne

éene Lettergreep zyn 'er, die met eene C beginnen, vooral wanneer men de *Ch* of *Cbi* ols eene byzondere letter wilde aenmerken.

Vr. Geef my deze voorbeelden eens op.

Antw. Deze voorbeelden zyn de volgende:

Ceel. V.

Chais V. (een Rytuig)

Cel. V.

Choor. O.

of gelyk men bedendaegsch spelt Koor, en men verstaet 'er een zeker gedeelte der Kerk door. Ook beteekent Choor of Koor een' rei van zangaren. Chyl. V.

Vr. Wat is de oorzaak dat 'er zoo weinige zelfstandige woorden met eene C beginnen.

Antw. Men vindt zeer weinige zelfstandige woorden, die met eene C beginnen, om dat, wanneer de C door eene A, O of U gevolgt wordt, men in die woorden eene K gebruikt; en wordt zy gevolgt door eene E, I of Y, gebruikt men meestentyds eene S, zynde alleen de woorden van eene uitheemsche afkomste uitgezondert.

Vr. Geef eens eenige zelfstandige woorden van éene Lettergreep, met eene D beginnende.

Antw. Met de D spelt men de volgende zelfstandige woorden van éene Lettergreep.

Daedt. V.

Dak. O.

Dag. M.

Dal.

A 4

Darm,

Dam.	M.	Dop.	M.
Damp.	M.	Dorp.	O.
Dank.	M.	Dorst.	M.
Dans.	M.	Draedt.	M.
Darm.	M.	Draei.	M.
Dauw.	M.	Draek.	M.
Deeg.	O.	Draf.	M.
Deel.	V. (<i>plank</i>)	Dragt.	V.
Déél.	O. (<i>gedeelte</i>)	Drang.	M.
Deen.	M.	Drank.	M.
Dek.	O.	Dreef.	M.
Deugdt.	V.	Drek.	M.
Deun.	M.	Dreun.	M.
Deur.	V.	Drift.	V.
Dicht.	O.	Dril.	M.
Dief.	M.	Droes.	M.
Dienst.	M.	Drom.	M.
Dier.	O.	Dronk.	M.
Difch.	M.	Droom.	M.
Dock.	M.	Drop.	V.
Doel.	O.	Drost.	M.
Dog.	M.	Druk.	M.
Dok.	O.	Druif.	M.
Dolk.	M.	Duif.	V.
Dom.	M.	Duim.	M.
Dons.	O.	Duin.	V. en O.
Doodt.	M. en V.	Duit.	M.
Doop.	M.	Dut.	M.
Doos.	V.	Duur.	M.

Duw.	Dwerg. M.
Dwaes. M.	Dy. V.
Dwang. M.	Dyk. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden van ééne Lettergreep spelt men met eene E.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene E.

Echt. M.	Eisch. M.
Eedt. M.	El.
Eek. M.	Elft. M.
Eer. V.	Els. M.
Eeuw. V.	Erf. O.
Ei. O.	Ernst. M.
Eik. M.	Erts. M.
Eindt. O.	Esch. M.

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden, die met eene F beginnen, van ééne Lettergreep op.

Antw. Met de F beginnen de volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep.

Faem. V.	Floers. O.
Faeks. V.	Fluit. V.
Feest. V. en O.	Fok. V.
Feil. V.	Fooi. V.
Fielt. M.	Form. V.
Flesch. V.	Fout. V.
Fleur. M.	Fruit. O.
Flits. M.	Fuik. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene G.

Antw. de volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene G.

Gaef. V.	Gist. V.
Gal. V.	Git. V. en O.
Galg. V.	Glans. M.
Galm. M.	Glas. O.
Gang. M.	Glimp. M.
Gans. V.	Gloedt. M.
Garf. V.	Gloor. M.
Garst. V.	Glos. V.
Gast. M.	Godt. M.
Gar. O.	Goedt. O.
Geest. M.	Golf. V.
Geit. V.	Gom. V.
Geldt. O.	Goudt. O.
Geps. M.	Gracht. V.
Gerst. V.	Graedt. M.
Geur. M.	Graf. O.
Gicht. V.	Graft. V.
Gids. M.	Gras. O.
Gier. M.	Graet. V.
Gierst. V.	Graeuw. M. en O.
Gif. O. (<i>vergif</i>)	Greep. V.
Gift. V. (<i>gaef</i>)	Grens. V.
Gildt. O.	Grift. V.
Gls. V.	Griënt. V.

Grip.

Gril. V.	Grondt. M.
Grip. V.	Gros. O.
Groef. V.	Gruis. O.
Groen. O.	Gryns. V.
Groep. V.	Guil. M.
Groet. V.	Gait. M.
Grol. V.	Gunst. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene H.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene H.

Haeg. V.	Harst. M.
Haei. V.	Hart. O.
Haek. M.	Hecht. O.
Haen. M.	Heer. M.
Haerd. M.	Hef. V.
Haes. M.	Heg. V.
Hair. O.	Hei. V.
Haest. V.	Heil. O.
Haet. M.	Flek. O.
Hal. M.	Hel. V.
Halm. M.	Heldt. M.
Hals. M.	Helft. V.
Ham. M.	Helm. M.
Handt. V.	Hemdt. O.
Hap. M.	Hen. V.
Hark. V.	Hengst. M.
Harp. V.	Hierst. M.

Hera.

Hert.	O.	Hoon.	M.
Heul.	O.	Hoop.	V. (<i>verwach-</i> <i>ting</i>)
Heup.	V.	Hóóp.	M. (<i>eene op-</i> <i>gestapelde meenigte</i>)
Hiel.	M.	Hoorn.	M.
Hoedt.	M.	Hop.	V.
Hoef.	M.	Hout.	O.
Hoek.	M.	Houw.	M.
Hoën.	O.	Hui.	V.
Hoep.	M.	Huidt.	V.
Hoer.	V.	Huif.	V.
Hoest.	M.	Huig.	M.
Hof.	M. en O.	Huik.	V.
Hok.	O.	Huis.	O.
Hol.	O.	Hulp.	V.
Hom.	V.	Hulk.	V.
Hondt.	M.	Huur.	V.
Honk.	O.	Hut.	V.
Hoofdt.	O.		
Hooi.	O.		

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden, die met den klinker I beginnen, van ééne Lettergreep.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met den klinker I.
Ier. M. Iet. O. Inkt. M.

Vr. Geef nu eens de zelfstandige woorden, die met den medeklinker J beginnen, van ééne Lettergreep.

Antw.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van ééne Lettergreep, beginnen met den medeklinker J.

Ja. O.	Jicht. V.
Jacht. O.	Jok. O.
Jaer. O.	Jol. V. (<i>vaartuig</i>)
Jagt. V.	Jong. O.
Jak. O.	Joodt. M.
Jas. V.	Juk. O.
Jeugd. V.	Jurk. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van ééne Lettergreep, beginnen met eene K.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene K.

Kaeg. V.	Kamp. M.
Kaei. V.	Kan. V.
Kaek. V.	Kans. V.
Kaep. V.	Kant. M.
Kaers. V.	Kap. V.
Kaert. V.	Kar. V.
Kaes. V.	Kas. V.
Kaets. V.	Kat. V.
Kaf. O.	Keel. V.
Kalf. V. O.	Keep. V.
Kalk. M.	Keer. M.
Kam. M. en V.	Keer. V.

Kei.

Kei. M.	Klis. M. en V.
Kelk. M.	Klok. V.
Kerf. V.	Klomp. M.
Kerk. V.	Klont. V.
Kern. V.	Kloof. V.
Kers. V.	Kloot. M.
Keur. V.	Klop. M. en V.
Keurs. V.	Klos. M.
Keus. V.	Klucht. V.
Kiel. V.	Kluit. V.
Kies. V.	Klyf. O.
Kieuw. V.	Knaep. M.
Kil. V.	Kneep. V.
Kim. V.	Knie. V.
Kin. V.	Knik. V.
Kindt. O.	Knods. V.
Kist. V.	Knol. M.
Klaeuw. M.	Knoop. M.
Klagt. M.	Knop. V.
Klamp. V.	Koe. V.
Klank. M.	Koek. M.
Klap. M. en V.	Koers. M.
Kleedt. O.	Koets. V.
Klem. M. en V.	Kok. M.
Kleur. V.	Kolf. V.
Klim. O.	Kolk. V.
Kling. V.	Kom. V.
Klink. M.	Komst. V.
Klip. V.	Koust. V.

Kool.

Kool.	V.	Kreits.	M.
Koon,	V.	Kreng.	O.
Koop.	M.	Kreuk.	V.
Koor.	O.	Krib.	V.
Koordt.	O.	Kriek.	V.
Koorts.	V.	Kring.	M.
Kop.	M.	Kroes.	M.
Korst.	V.	Kroon.	V.
Korf.	M.	Kroost.	O.
Kost.	M.	Krop.	O.
Kot.	O.	Kruim.	V.
Kou.	V.	Kruik.	V.
Kous.	V.	Kruis.	O.
Kout.	M. en V.	Kruit.	O.
Kouw.	V.	Kruk.	V.
Kracht.	V.	Krul.	V.
Kraeg.	M.	Kryg.	M.
Kraei.	V.	Kryt.	O.
Krael.	V.	Kug.	V.
Kraem.	V.	Kuif.	V.
Kraen,	V.	Kuil.	M.
Krak.	M.	Kuit.	V.
Kram.	V.	Kunst.	V.
Kramp.	V.	Kusch.	M.
Krans.	M.	Kust.	V.
Krat.	O.	Kuur,	V.
Kreeft.	M.	Kwaedt.	O.
Kreek.	V.	Kwael.	V.
Kreet.	M.	Kwast.	V.

Kween.

Kween. V.
Kwel. V.

Kwik. O.
Kwyl. O. en V.

Vr. Welke zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene L.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene L.

Lach. M.
Laeg. V.
Laen. V.
Laers. V.
Lak. M. en O.
Lam. O.
Lamp. V.
Landt. O.
Lans. V.
Lap. V.
Lasch. V.
Last. M.
Lat. V.
Leek. M.
Leem. O.
Leen. O.
Leer. V.
Leest. V.
Leet. O.
Leeuw. M.
Lei. V.

Lek. V. en O.
Les. V.
Leur. V.
Licht. O.
Lidt. O.
Liedt. O.
Lief. O.
Lier. V.
Lies. V.
Lip. V.
List. M.
Loef. V.
Loer. M.
Lok. V.
Long. V.
Lonk. M.
Lont. V. en O.
Loof. O.
Loog. V.
Look. O.
Loon. M. en O.
Loop.

Loop. M.	Luit. V.
Loot. V.	Luk. O.
Lóó's. M. (<i>varens- gezel.</i>)	Lust. M.
Loots. V. (<i>schuur</i>)	Luur. V.
Lot. O.	Lyf. O.
Lucht. V.	Lyk. O.
Luim. V.	Lym. V.
Luik. O.	Lyn. V.
	Lyst V.

Vr. Welke zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene M?

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene M.

Maeg. V.	Meel. O.
Maegdt. V.	Mees. V.
Mael. V.	Meeuw. V.
Maen. V.	Mei. M.
Maendt. V.	Meidt. V.
Maer. V.	Meir. O.
Maes. V.	Melk. V.
Maet. V.	Mensch. M.
Magt. V.	Merg. O.
Mam. V.	Merk. O.
Man. M.	Mes. O.
Mandt. V.	Mier. V.
Markt. V.	Mik. V.
Mast. M.	Milt. V.
Mat. V.	Min. V.

B

Mirt,

Mirt. M.	Mos. O.
Mis. V.	Mostr. M.
Mist. M.	Mot. V.
Moedt. M.	Mouw. V.
Moei. V.	Mour. O.
Moer. V.	Mug. V.
Moes. O.	Muil. M.
Mof. M.	Muis. V.
Mol. M. en V.	Munr. V.
Mom. V.	Masch. V.
Mondt. M.	Muts. V.
Moor. M.	Muur. M.
Moordt. M.	Myl. V.
Moor. M.	Myn. V.
Mop. V.	Myt. V.

Vr. Geef eens zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, die met eene N. beginnen.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene N.

Nachr. M.	Nek. M.
Naedr. V.	Nest. O.
Naeldt. V.	Neet. V.
Naem. M.	Ner. O.
Nap. M.	Neus. M.
Nat. O.	Nier. V.
Neen. O.	Niet. O.
Neep. V.	Nieuw. O.

Nis.

Nis. V.	Nop. V.
Noen. M.	Nuk. V.
Nok. V.	Nul. V.
Non. V.	Nut. O.
Noodt. M. (<i>gewaer</i>)	Nydt M.
Noot. V. (<i>eene vrucht</i>)	Nyl. M.

Vr. Doe nu eens eenige zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, die met eene O beginnen, volgen.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met den klinker O.

Oest. M.	Oogst. M.
Oir. O.	Oor. O.
Olm. M.	Oordt. M. en O.
Ooft. O.	Oost. O.
Oog. O.	Os. M.

Vr. Geef nu eens voorbeelden van zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, beginnende met eene P.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene P.

Pacht. V.	Paer. O.
Padt. O.	Paerl. V.
Pael. M.	Paerdt. O.

B 2

Paers:

Paers.	O.	Plaeg.	V.
Paeuw.	M.	Plaet.	V.
Pais.	M.	Plaets.	V.
Pak.	O.	Plak.	V.
Palm.	M.	Plank.	V.
Pan.	V.	Plant.	V.
Pandt.	O.	Plas.	M.
Pap.	V.	Plat.	O.
Park.	O.	Plecht.	V.
Pas.	O.	Plein.	O.
Peer.	V.	Pleit.	O.
Pees.	V.	Plek.	V.
Peer.	V.	Pligt.	M.
Peil.	O.	Ploeg.	M.
Peis.	M.	Plooi.	V.
Pek.	O.	Plug.	M. en V.
Pel.	V.	Pluim.	V.
Pels.	V.	Poel.	M.
Pens.	M.	Pol.	M.
Pen.	V.	Pols.	M.
Perk.	O.	Pomp.	V.
Pers.	V.	Pondt.	O. (<i>gewicht</i>)
Pest.	V.	Pont.	V. (<i>vaertuig</i>)
Piek.	V.	Pool.	V.
Pik.	V.	Poort.	V.
Pil.	V.	Poos.	V.
Pink.	V.	Poot.	M.
Pint.	V.	Pop.	V.
Pit.	O.	Post.	M.

Pot.

Pot.	M.	Pfalm.	M.
Pracht.	V.	Pui.	V.
Prael.	V.	Pry.	V.
Praem.	V.	Prys.	M.
Praet.	V.	Puik.	O.
Prang.	V.	Puin.	O.
Preek.	V.	Puist.	V.
Priem.	M.	Punt.	V. en O.
Print.	V.	Pur.	V.
Proef.	V.	Py.	V.
Pronk.	M.	Pyl.	M.
Pruik.	V.	Pyn.	V.
Pruim.	V.	Pyp.	V.

Vr. Zyn'er ook zelfstandige Geslachtwoorden van ééne Lettergreep , die met eene Q beginnen ?

Antw. Men vindt geene zelfstandige Geslachtwoorden , die met ééne Q beginnen , dan die , daer de Q van eene U achtervolgt wordt , en in die woorden plagt men eertyds vry algemeen *qu* te gebruiken : des schreef men *quaedt* , *quak* , *quant* , *quast* , enz. doch men heeft naderhand bewezen , dat de *kw* in die woorden vry beter gebruikt wordt. (*)

B 3

Vr.

(*) Gelyk in het eerste stukje by de verhandelingen dier letteren gezien is , des wy geene woorden van ééne lettergreep , die met eene Q beginnen , opgeven.

Vr. Welke zelfstandige Geslachtwoorden van ééne Lettergreep beginnen met eene R?

Antw. De volgende zelfstandige Geslachtwoorden van ééne Lettergreep beginnen met eene R.

Radr. O.	Reuk. M.
Raë. V.	Reus. M.
Raedt. M.	Rib. V.
Raef. V.	Riem. M.
Raem. V.	Rier. O.
Raep. V.	Rif. O.
Rag. O.	Ring. M.
Rak. O.	Risr. V.
Ram. M.	Rit. M.
Ramp. M.	Roef. V.
Randt. M.	Roem. M.
Rank. V.	Roep. M.
Ras. O.	Roer. O.
Rasp. V.	Roest. M.
Rat. V.	Roet. O.
Recht. O.	Rog. V.
Reë. V.	Rok. M.
Reeks. V.	Rol. V.
Reep. M.	Romp. M.
Reer. V.	Rondt. O.
Ret. M.	Roodt. O.
Reis. V.	Roof. M.
Ren. M.	Rook. M.
Rest. V.	Room. M.

Roes.

Roos. V.	Rundr. O.
Ros. O.	Rups. V.
Rot. O.	Rust. V.
Rots. V.	Ry. V.
Rouw. M.	Ryk. O.
Rui. V.	Rym. M. en O.
Ruim. O.	Ryn. M.
Ruin. M.	Ryp. M.
Ruit. V.	Rys. O.
Rum. V.	Ryft. V.

Vr. Welke zelfstandige Geslachtwoorden van ééne Lettergreep beginnen met eene S?

Antw. By het spellen van de zelfstandige Geslachtwoorden, die met ééne S beginnen, moet men onder het oog houden, dat de klank der S scherp is, waer door zy aen de volgende letters eene scherphheit mededeelt, waerom dan ook alle woorden, die zacht van uitsprake zyn, met eene Z moeten gespélt worden. (*)

B 4

Saei.

(*) Gelyk, by de verhandeling der Z, in het eerste stukje kan gezien worden: dus zal men uit de volgende lyst, en ook uit die lysten, die by de woorden van twee en meer Lettergrepen, op het artykel van de S gemaakt worden, kunnen zien, dat meestentyds, wanneer de S door een anderen medeklinker gevolgt wordt, de woorden met eene Z moeten gespélt worden, sommigé woorden echter, die zeer scherp zyn, uitgezondert.

Saei. O.	Schip. O.
Sap. O.	Schoen. M.
Saus. V.	Schofr. V.
Schacht. V.	Schok. V.
Schaeſ. V.	Schol. V.
Schael. V.	Schoof. V.
Schaeſ. O.	School. V. en O.
Schaer. V.	Schoor. V.
Schaets. V.	Schoor. M.
Schans. V.	Schop. V.
Schar. M.	Schorſch. V.
Scheê. V.	Schot. V.
Scheel. O.	Schouw. V.
Schoen. V.	Schraeg. V.
Schel. V.	Schrap. V.
Schelm. M.	Scheê. V.
Schemp. M.	Schreeuw. M.
Scherf. V.	Schrift. O.
Scherm. M.	Schrik. M.
Scherp. O.	Schroef. V.
Scherts. V.	Schroom. M.
Schers. V.	Schryn. O.
Scheur. V.	Schuim. O.
Schicht. M.	Schuit. V.
Schik. M.	Schuldt. V.
Schil. V.	Schulp. M.
Schildt. M. en O.	Schup. V.
Schim. V.	Schurft. O.
Scliimp. M.	Schut. O.

Scheur.

Schuur.	V.	Smart.	V.
Schyl.	V.	Smeer.	O.
Schyn.	M.	Smet.	V.
Sier.	V.	Smids.	V.
Slaef.	M.	Smook.	M.
Slaep.	M.	Smout.	O.
Slap.	M.	Snaek.	M.
Slagt.	V.	Snaer.	V.
Slak.	V.	Snak.	M.
Slang.	V.	Snap.	V.
Sleep.	M.	Sneb.	V.
Sleer.	V.	Sneeuw.	M.
Slet.	V.	Snik.	M.
Sleur.	V.	Snip.	V.
Slib.	O.	Snoek.	M.
Slip.	V.	Snoer.	O.
Slof.	V.	Snof.	V. en O.
Sloof.	V.	Snuit.	M.
Slop.	O.	Som.	V.
Sloor.	V.	Soort.	V.
Sloot.	V.	Spa.	V.
Slor.	O.	Spaek.	V.
Sluik.	V.	Spaen.	V.
Sluis.	V.	Specht.	M.
Slyk.	O.	Speen.	V.
Slym.	O.	Speer.	V.
Smaedt.	V.	Spek.	O.
Smaek.	M.	Spel.	O.
Smak.	M.	Speldt.	V.

Spelt.	V.	Stael.	O.
Spier.	V.	Staer.	V.
Spiets.	V.	Staert.	M.
Spil.	V.	Staer.	M.
Spin.	V.	Staf.	M.
Spir.	O.	Stal.	M. en O.
Spits.	V.	Stam.	M.
Spleet.	V.	Standt.	M.
Splits.	V.	Stang.	V.
Spoedt.	M.	Stank.	M.
Spog.	O.	Stap.	M.
Spon.	V.	Star.	V.
Spook.	O.	Steek.	M.
Spoor.	O. en V.	Steel.	M.
Spot.	M.	Steen.	M.
Spraek.	V.	Stel.	M.
Sprei.	V.	Stem.	V.
Spreuk.	V.	Steng.	V.
Spriet.	V.	Steun.	M.
Spring.	M.	Sticht.	O.
Sprong.	M.	Stier.	M.
Spruit.	V.	Stifr.	V.
Spui.	O.	Stip.	V.
Spuit.	V.	Stoel.	M.
Spys.	V.	Stoep.	M.
Spyt.	V.	Stoet.	M.
Stadt.	V.	Stof.	O. en V.
Staef.	V.	Stok.	M.
Staek.	M.	Stolp.	V.

Stomp,

Stomp.	V.	Stronk.	M.
Stondt.	M.	Stroo.	O.
Stoof.	V.	Stroom.	M.
Stoop.	V.	Strop.	M.
Stoot.	M.	Strot.	M.
Storm.	M.	Struik.	M.
Strael.	M.	Struis.	M.
Straem.	V.	Strydt.	M.
Straer.	V.	Stuip.	V.
Straf.	V.	Stuit.	M.
Strandt.	O.	Stuk.	O.
Streek.	V.	Stulp.	V.
Streep.	V.	Stur.	M.
Streng.	V.	Stuur.	O.
Strik.	M.	Styl.	M.

Vr. Geef eens zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, die met eene T beginnen.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene T.

Taeg.	M.	Tap.	M.
Taek.	V.	Tarw.	V.
Tael.	V.	Tas.	M. (<i>boep</i>)
Taert.	M.	Tasch.	V.
Taets.	V.	Tast.	M.
Tak.	M.	Teelt.	V.
Tal.	O.	Teems.	M.
Tandt.	M.	Teen.	M.
Tang.	V.	Teer.	O.

Teil,

Teil.	V.	Tredt.	M.
Tel.	V.	Trein.	M.
Tekst.	M.	Trek.	M.
Telg.	V.	Trits.	V.
Tent.	V.	Troch.	M.
Test.	V.	Troef.	V.
Tier.	V.	Troep.	M.
Tik.	V.	Trom.	M.
Til.	V.	Tromp.	V.
Tin.	O.	Tronk.	M.
Tip.	M.	Troon.	M.
Toets.	M.	Troost.	M.
Togt.	M.	Tros.	M.
Tol.	M.	Trots.	M.
Tolk.	M.	Trouw.	V.
Ton.	V.	Tryp.	O.
Tong.	V.	Tucht.	V.
Toom.	M.	Tuig.	O.
Toog.	V.	Tuil.	M.
Tooi.	V.	Tuin.	M.
Toon.	M.	Tuit.	V.
Toorn.	M.	Tuk.	M.
Toorts.	V.	Tulp.	V.
Top.	M.	Turf.	M.
Touw.	O.	Turk.	M.
Traen.	V.	Twist.	M.
Trans.	M.	Tydt.	M.
Trant.	M.	Tyk.	O.
Trap.	M.	Tym.	M.

Vr.

Vr. Geef eens zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, die met eene U beginnen.

Antw. Dewyl de U alleen door zich zelve kan verdubbelt, of van eene I verlengt worden, zyn 'er slechts deze weinige voorbeelden van te geven.

Uil. M.

Ur. O. (*eene Stadt*) Uur. V. en O.

Vr. Welke zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene V?

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene V.

Vacht. V.

Vaeg. V.

Vaek. M.

Vaêm. M.

Vaen. V.

Vaers. O.

Vaert. V.

Vaes. V.

Vak. O.

Val. M.

Valk. M.

Vangst. V.

Var. M.

Var. O.

Vecht. V.

Vee. O.

Veeg. M.

Veem. V.

Veen. O.

Veer. O.

Veil. O.

Vel. O.

Veldt. O.

Verf. O.

Vest. V.

Vet. O.

Vier.

Vier. O.	Vochr. O.
Vilt. M.	Voeg. V.
Vin. V.	Voër. O.
Vink. M.	Voet. M.
Vifch. M.	Volk. O.
Vla. V.	Vondt. M.
Vlaeg. V.	Vonk. V.
Vlag. V.	Vont. V.
Vlak. O.	Vork. V.
Vlam. V.	Vorm. M.
Vlas. O.	Vorfch. M.
Vleer. V.	Vorst. M.
Vlek. V. en O.	Vos. M.
Vlerk. V.	Vouw. V.
Vlieg. V.	Vracht. V.
Vlier. O.	Vraeg. V.
Vlies. O.	Vraet. M.
Vliet. M.	Vrat. V.
Vloedt. M.	Vrek. M.
Vloek. M.	Vrees. V.
Vloer. M.	Vreugdt. V.
Vlok. V.	Vriendt. M.
Vlooi. V.	Vrucht. V.
Vloot. V.	Vuist. V.
Vlot. O.	Vuur. O.
Vlucht. V.	Vyg. V.
Vlym. V.	Vyl. V.
Vlyt. V.	Vyt. V.

Vr.

Vr. Geef eens voorbeelden van zelfstandige Geslachtwoorden van ééne Lettergreep, die met eene **W** beginnen.

Antw De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met eene **W**.

Wacht. V.	Wel. V.
Waeg. V.	Wen. V.
Wael. V.	Wenk. M.
Waen. M.	Wensch. M.
Waes. M.	Wers. V.
Wak. O.	Werk. O.
Walg. V.	Werp. M.
Wal. M.	Wesp. V.
Walm. V.	Wet. V.
Wandr. M.	Wicht. O.
Wang. V.	Wieg. V.
Want. O.	Wiek. V.
War. O.	Wiel. O.
Wasch. O.	Wier. O.
Wed. O.	Wigt. V. en O.
Wee. O.	Wil. M.
Week. V.	Wilg. M.
Weer. V.	Wilt. O.
Wees. M. en V.	Windt. M.
Weet. V.	Winst. V.
Weeuw. V.	Wip. V.
Weg. M.	Wit. O.
Wei. V.	Wol. V.

Wolf.

Wolf. M.	Wraek. V.
Wolk.	Wak. O.
Wondt. V.	Wrok. M.
Woon. V.	Wronq. V.
Woordt. O.	Wvt. O.
Worm. M.	Wyk. V.
Worst. V.	Wyl. V.
Woudt. O.	Wyn. M.
Wouw. V.	Wys. V.

Vr. Zyn 'er ook zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, die met eene X beginnen?

Antw. Voor zoo verre ons bekend is, weten wy geene zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, die met eene X beginnen.

Vr. Welke zelfstandige woorden van ééne Lettergreep beginnen met den klinker Y?

Antw. Met de Y beginnen de volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep:

Y. O. (eene rivier)	Yp. M.
Yk. M. en O.	Ys. O.
Yl. V.	

Vr. Geef eens voorbeelden van zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, die met eene Z beginnen.

Antw. De volgende zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, beginnen met eene Z:
Zaedt.

Zaedt. O.	Zool. V.
Zaeg. V.	Zoom. M.
Zaek. V.	Zoon. M.
Zael. V.	Zorg. V.
Zaen. V.	Zot. M.
Zak. M.	Zout. O.
Zalm. M.	Zucht. M.
Zandt. O.	Zuil. V.
Zang. M.	Zult. V. en O.
Zark. M.	Zuur. O.
Zee. V.	Zwael. M.
Zeel. O.	Zwaen. V.
Zeem. O.	Zwaerdt. O.
Zeep. V.	Zwang. M.
Zeer. O.	Zweep. V.
Zeeuw. M.	Zweer. V.
Zeil. O.	Zweet. O.
Zer. M.	Zwenk. M.
Zeug. V.	Zwerk. O.
Ziel. V.	Zwerm. M.
Zin. M.	Zvier. M.
Zoen. M.	Zwoordt. O.
Zog. O.	Zwym. V.
Zon. V.	Zwyn. O.

Vr. Waerop moet men, in het spellen van de zelfstandige woorden van ééne Lettergreep, acht geven?

Antw. Om dat de Leerlingen veeltyds geen
 C ge

genoegzaam onderscheidt maken of de Lettergrepen lang of kort zyn, moet men, in de zellistandige woorden van ééne Lettergreep, op deze lang- of korthet voornamelyk acht slaen.

Vr. Wat is daer toe noodig?

Antw. Tot dat einde is noodig, vooreerst den rechten klank der letteren, en ten andere de verdubbeling of verlenging van de klanken, waer door vele mislagen begaen worden. (*)

Vr. Waer in bestaen deze mislagen?

Antw. Deze mispelling ziet men voornamelyk in de woorden van *al* voor *ael*, *baï* voor *bael*, *kram* voor *kraem*, enz.

Vr. Geef eens eenige voorbeelden, waer uit dit onderscheidt kan geleert worden.

Antw. Dit onderscheidt blykt uit de volgende voorbeelden.

Agt.	Aegt.	Bar.	Baer.
Arts.	Aerds.	Bas.	Baes.
Eak.	Baek.	Badt.	Baet.
Ban.	Baen.	Dal.	Dael.

Dan

(*) Van het eerste is in 't eerste stukje gehandelt, en dewyl de Leerlingen in het laetste veeltyds mislagen begaen, zoo is het nuttig dit onderscheidt een weinig nader op te merken.

Din.	Diên.	Mat	Maet.
Difch.	Dies.	Mes.	Mees.
Dat.	Daedt.	Mest.	Meest.
El.	Eel.	Met.	Meet.
E.n.	Een.	Mort.	Moort.
Gaf.	Gaef.	Mot.	Moot.
Git.	Giet.	Nam.	Naem.
Godt.	Goot.	Nar.	Naer.
Had.	Haer.	Nat.	Naet.
Hak.	Haek.	Net.	Neet.
Hal.	Hael.	Nis.	Nies.
Hart.	Haert.	Nop.	Noop.
Hel.	Heel.	Nicht.	Nygt.
Kol.	Kool.	Og.	Oog.
Kot.	Koort.	Pal.	Pael.
Kort.	Koort.	Pan.	Paên.
Lat.	Laet.	Pas.	Paes.
Last.	Laest.	Pyl.	Peil.
Lan.	Laen.	Radt.	Raedt.
Let.	Leer.	Rag.	Raeg.
Les.	Lees.	Rak.	Raek.
Lest.	Leest.	Rin.	Raem.
Lot.	Loot.	Rep.	Reep.
Los.	Loos.	Ryn.	Rein.
Mik.	Miek.	Kys.	Reis.
Mal.	Mael.	Styl.	Steil.
Mar.	Mien.	Tak.	Taek.
Mar.	Maet.	Tal.	Tael.
Mas.	Mes.	Tart.	Taert.

Tast.	Taest.	Wan.	Waert.
Tel.	Teel.	Want.	Waent.
Torts.	Toorts.	War.	Waer.
Tryn.	Trein.	Wek.	Week.
Val.	Vael.	Wendt.	Weent.
Vak.	Vaek.	Wordt.	Woordt.
Van.	Vaen.	Wyt.	Weit.
Vast.	Vaets.	Zak.	Zaek.
Vel.	Veel.	Zak.	Zael.
Ver.	Veer.	Zog.	Zoog.
Vyl.	Veil.	Zwart.	Zwaerd.
Wak.	Waek.	Zwak.	Zwaek.
Wah.	Wael.	Zyl.	Zeil. (*)

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Zelfstandige woorden van twee Lettergrepen

Vr. **G**eef eens voorbeelden van zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnende met eene A.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene A.
Abdy.

(*) Meer andere zelfstandige woorden zou men kunnen opgeven, doch uit de opgegevenen zal het onderscheidt genoegzaam blyken.

Abdy. V.	Atkomst. M.
Abdis. V.	Afaet. M.
Abeel. V.	Afscheidt. O.
Adder. V.	Affstandt. M.
Adel. M.	Attogt. M.
Adem. M.	Atrek. M.
Ader V.	Afuit V.
Aendacht. V.	Afval. M.
Aendrift. V.	Akker. M.
Aenhang. M.	Albast. O.
Aenklagt.	Alpen. V.
Aenkomst. V.	Altaer. O.
Aenloop. M.	Ambacht. O.
Aenschyn. O.	Amber. V.
Aenflag. M.	Ambroos. V.
Aenftoot. M.	Amstel. M.
Aenval. M.	Anbeeldt. O.
Aenvang. M.	Angel. M.
Aenwas. M.	Anker. O.
Aenzoek. O.	Antwoordt. O.
Aerde. V.	Appel. M.
Aerdryk. O.	Arbeidt. M.
Aesfem. M.	Arendt. M.
Afbreuk. M.	Argwaen. M.
Afgang. M.	Atlas. M.
Afgrondt. M.	Avondt. M.
Afkeer. M.	Azyn. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene B?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van ééne Lettergrepen, beginnen met eene B.

Babok. M.	Bekken. O.
Badstoof. V.	Bekomt. V.
Bajert. M.	Belang. O.
Baken. O.	Beleg. O.
Bakhuis. O.	Beleidt. O.
Balie. V.	Beloop. O.
Ballast. M.	Bende. V.
Balling. M.	Beraedt. O.
Balsem. M.	Bericht. O.
Banier. V.	Beroep. O.
Banket. O.	Berouw. O.
Barning. V.	Bescheidt. O.
Bazuin. V.	Besluit. O.
Bede. V.	Bestandt. O.
Bederf. O.	Bestek. O.
Beding. O.	Bestier. O.
Bedryf. O.	Beugel. M.
Bedrog. O.	Bevel. O.
Begin. O.	Bewindt. O.
Behulp. O.	Bewys. O.
Beitel. M.	Bezaen. V.
Bejag. O.	Bezem. M.
Beker. M.	Bezit. O.

Be-

Bezwaer. O.	Boodschap. V.
Bisdorn. O.	Boomgaerdr. V.
Bitter. O.	Booswicht. M.
Blaesbalk. M.	Boter. V.
Bliksem. M.	Bouwfel. O.
Bloefel. O.	Breekspel. M.
Bloefem. M.	Breidel. M.
Blydschap. V.	Breidfel. O.
Bodem. M.	Bruiloft. V.
Boedel. M.	Buidel. M.
Boejer. M.	Bukking. V.
Boekstaef. V.	Bulbak. M.
Boekweit. V.	Bulster. V.
Boezem. M.	Bundel. M.
Bondel. M.	Byzit. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene C?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene C, of ook met Ch.

Cedel. V.	Cimbel. V.
Ceder. M.	Ciment. O.
Chaos. M.	Cipres. M.
Cherub. M.	Cirkel. M.
Chimeer. V.	Citer. V.
Christus. M.	Citroen. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene D?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene D.

Daelder. M.	Doofhof. M.
Deeling. V.	Doopfel. O.
Deernis. V.	Doren. M.
Deesfem. M.	Dorpel. M.
Degen. M.	Draeiboorn. M.
Deken. M.	Drempel. M.
Dekfel. O.	Drieling. M.
Deeling. V.	Drievoet. M.
Diefftal. M.	Droesfem. M.
Diefte. V.	Drommel. M.
Diepte. V.	Droogte. V.
Dierte. V.	Drukte. V.
Dikte. V.	Druppel. M.
Dille. V.	Dubbelt. O.
Disfel. M.	Duiker. M.
Distel. V.	Duifter. O.
Doiër. M.	Duivel. M.
Dolfyn. M.	Duurte. V.
Donder. M.	Dwerling. V.
Donker. O.	Dyning. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene E?

Antw.

Antw De volgende zelfstandige woorden,
van twee Lettergrepen, beginnen met eene E.

Elbe. V. (<i>eene rivier</i>)	Emmer. M.
Edik. M.	Engel. M.
Eendragt. V.	Engte. V.
Eerbiedt. V.	Enkel. M.
Egel. M.	Etmael. O.
Egge. V. en O.	Etter. M.
Eikel. M.	Eufraet. M. (<i>eene ri- vier</i>)
Eilandt. O.	Evel. O.
Elboog. M.	Ezel. M.

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden,
van twee Lettergrepen, beginnen met eene
F.

Antw. De volgende zelfstandige woorden,
van twee Lettergrepen, beginnen met eene
F.

Fabel. V.	Flaeuwte. V.
Fakkel. V.	Fluweel. O.
Falie. V.	Fontein. V.
Fatsoen. O.	Fornuis. O.
Feniks. M.	Fortuin. V.
Festoen. V.	Franje. V.
Fierte. V.	Francyn. O. (<i>parka- ment</i>)

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene G?

Antw. De volgende zelfstandige woorden van twee Lettergrepen beginnen met eene G.

Gade. M. en V.	Gedrocht. O.
Gading. V.	Gedruis. O.
Gaerde. V.	Gedult. O.
Galei. V.	Geesfel. M.
Galjoot. V.	Gegrim. O.
Ganges. M. (eene rivier)	Geheim.
Gareel. O.	Gehucht. O.
Garen. O.	Gekerm. O.
Gabedt. O.	Geklank. O.
Gebiedt. O.	Gekraek. O.
Gebit. O.	Gekrak. O.
Gebraet. O.	Gekryt. O.
Geblas. O.	Gelaet. O.
Gebodt. O.	Gelach. O.
Gebouw. O.	Geldzucht. V.
Gebraet. O.	Gelidt. O.
Gebrek. O.	Geloei. O.
Gebroet. O.	Geloof. O.
Gebrom. O.	Geluidt. O.
Gebruik. O.	Geluk. O.
Gebulk. O.	Gemael. M. V. en O.
Gedans. O.	Gember. V.
Geding. O.	Gemeen. O.
Gedrang. O.	Gemoedr. O.

Ge-

Gemor.	O.	Gevecht.	O.
Gener.	O. (<i>spaensch</i>	Gevel.	M.
Genot.	O. (<i>paerdt</i>)	Gevest.	O.
Geraes.	O.	Gevlei.	O.
Gericht.	O.	Gevolg.	O.
Gerit.	O.	Gewaedt.	O.
Gerief.	O.	Gewag.	O.
Geroep.	O.	Gewas.	O.
Gerucht.	O.	Geweer.	O.
Geruisch.	O.	Gewelf.	O.
Geschal.	O.	Geweldt.	O.
Geschenk.	O.	Gewest.	O.
Geschil.	O.	Gewigt.	O.
Geschrei.	O.	Gewin.	O.
Geschrift.	O.	Gewoel.	O.
Geschut.	O.	Gewricht.	O.
Geslacht.	O.	Gezag.	O.
Gesnor.	O.	Gezang.	O.
Gespan.	O.	Gezel.	M.
Gesprek.	G.	Gezicht.	O.
Gespuis.	O.	Gezin.	O.
Gesteen.	O.	Glorie.	V.
Getal.	O.	Godvrucht.	V.
Getier.	O.	Gondel.	V.
Getoet.	O.	Gordel.	M.
Gety.	O.	Gordyn.	V.
Gevaer.	O.	Gorgel.	M.
Gevaert.	O.	Gramschap.	V.
Geval.	O.	Granaet.	M. en V.
			Gra.

Graveel. O.	Grondvest. V.
Grendel. M.	Grootte. V.
Greppel. V.	Gruwel. M.
Griffoen. M.	Gulden. M.
Groente. V.	Guntjagt. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene H?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene H.

Haegdis. V.	Have. V.
Hagel. M.	Haven. V.
Hairvlecht. V.	Havik. M.
Halster. M.	Hekel. M.
Hamer. V.	Heller. M.
Hamel. V.	Helling. V.
Hamer. M.	Helmet. O.
Handel. M.	Hemel. M.
Handschoen. M.	Hennep. O.
Handschrift. O.	Herberg. V.
Handvest. V.	Heuvel. M.
Handvol. V.	Hinde. V.
Haring. M.	Hinder. O.
Harnas. O.	Hitte. V.
Harpy. V.	Hoede. V.
Harpoen. M.	Hoetslag. M.
Haristogt. V.	Hoeve. M.

Hon-

Honger. M.	Horen. M.
Honig. M.	Horzel. V.
Hoofdzweer. M.	Houwer. M.
Hoogmoedt. M.	Huisraedt. M.
Hoogte. V.	Huive. V.
Hoogtydt. M.	Hulfel. V.
Horde. V.	Hyzop. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met den klinker I?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met den klinker I.

Iber. M. (<i>eene rivier</i>)	Inhoudt. M.
Impost. M.	Inkomst. V.
Inboel. M.	Inridt. M.
Inborst. V.	Intogt. M.
Inbraek. V.	Intredt. M.
Inbreuk. V.	Inval. M.
Ingang. M.	Invoer. M.
Inham. M.	Inzicht. O.

Vr. Geef nu eers de zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, die met den medeklinker J beginnen.

Antw. De volgende zelfstandige woorden,
van

van twee Lettergrepen , beginnen met den medeklinker J.

Jadder. V. en O.

Jaermarkt. V.

Jager. M.

Jakhals. M.

Jammer. O.

Jaspis. M.

Jonker. M.

Jonkvrouw. V.

Jordaen. V.

Juffer. V.

Jufvrouw. V.

Juweel. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden , van twee Lettergrepen , beginnen met eene K ?

Antw. De volgende zelfstandige woorden , van twee Lettergrepen , beginnen met eene K.

Kabel. O.

Kade. V.

Kagchel. V.

Kajuit. V.

Kalmte. V.

Kameel. M.

Kamer. V.

Kandeel. V.

Kaneel. O.

Kanker. M.

Kanteel. M.

Kantoor. O.

Kapél. V.

Karkant. M.

Karros. V.

Kasteel. O.

Kaltoor.

Kattoeni. O.

Keeten. V.

Keizer. M.

Kelder. M.

Kemel. M.

Kennip. M.

Kennis. V.

Kerker. M.

Kerrel. M.

Kervel. V.

Ketel. M.

Keu.

Keuken. V.	Kommer. M.
Kieken. O.	Kompas. O.
Kladde. V.	Komyn. O.
Klaver. V.	Koning. M.
Klawier. M.	Konyn. O.
Kleenoodt. O.	Koper. O.
Klepel. M.	Koppel. O.
Klepper. M.	Korael. O.
Klimop. O.	Koren. O.
Klinkét. O.	Kornet. V.
Klooster. O.	Kartouw. V.
Kluister. V.	Kossem. M.
Kluwen. O.	Koude. V.
Kneppel. M.	Kouter. O.
Knokkel. V.	Krakkeel. O.
Koekoek. M.	Krankte. V.
Koelte. V.	Krieken. O.
Koffer. O.	Kromte. V.
Kogel. M. en V.	Kronyk. V.
Koker. M.	Krooning. V.
Kokét. O.	Kudde. V.
Kolder. M.	Kunde. V.
Kolon. V.	Kunstfchap. V.
Kombuis. V.	Kunne. V.
Komeet. V.	Kusfen. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene L?

Antw. De volgende zelfstandige woorden,

VAN

van twee Lettergrepen , beginnen met eene L.

Ladder. V.	Lening. V.
Laegte. V.	Lente. V.
Laeuwte. V.	Letfel. O.
Laken. O.	Letter. V.
Lakmoes. O.	Leven. O.
Lamper. O.	Lever. V.
Lampér. O.	Leugen. V.
Landaert. M.	Liefde. V.
Landouw. V.	Ligchaem. O.
Landfchap. O.	Ligter. V.
Lantaern. V.	Linde. V.
Laster. M.	Linge. V. (<i>eene rivier</i>)
Laurier. M.	Linnen. O.
Lauwer. M.	Lokfel. O.
Leder. O.	Lommer. V.
Leemte. V.	Looper. M.
Leering. V.	Loopgraef. V.
Leeuwrik. M.	Loover. V.
Leger. M.	Luipert. M.
Leli. V.	Luifter. M.
Lemmer. O.	Luwte. V.
Lemmet. O.	Lyftogr. V.
Lenden. V.	Lynwaedt. O.
Lengte. V.	Lyfter. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden , van twee Lettergrepen , beginnen met eene M?

Antw.

Antw. De volgende zelfstandige woorden;
van twee Lettergrepen, beginnen met eene M.

Made. V.	Misbaer. O.
Maegdom. M.	Misbruik. O.
Maegschap. V. en O.	Misdaedt. V.
Maekfel. O.	Misdruk. M.
Maeltydt. M.	Misdryf. O.
Maelstroom. M.	Misgreep. M.
Magneet. M.	Miskraem. V.
Mammom. M.	Mischien. O.
Mangel. O.	Misval. M.
Manier. V.	Modder. M.
Mankop. O.	Moeite. V.
Manna. O.	Moeras. O.
Manslagt. V.	Moezel. V.
Mantel. M.	Moker. M.
Mare. V.	Molen. M.
Marmet. O.	Momber. M.
Masker. O.	Moolyk. M.
Mede. V.	Morgen. M.
Meisken. O.	Mosket. O.
Merrie. V.	Mosfel. V.
Metael. O.	Mostaert. V.
Middel. O.	Mutsaerdt. M.
Midden. O.	Muzyk. V. en O.
Mirre. V.	Myter. M.

Vr. Geef nu eens de zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnende met eene N.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene N.

Nadruk. M.	Neger. M.
Naelde. V.	Nektar. M.
Naerheit. V.	Nering. V.
Naeuwte. V.	Nevel. M.
Nagel. M.	Nieskruidr. O.
Nakomst. V.	Niger. M. (eene
Nardus. M.	Nooddruft. V.
Nasleep. M.	Noodhulp. V.
Natuur. V.	Noodlot. O. rivier)
Navel. M.	Noodweer. V.
Nawee. O.	Noorden. O.
Nazaet. M.	Noordoost. O.
Nebbe. V.	Noordwest. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene O?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene O.

Ochtend. M.	Offer. O.
Oder. V. (eene rivier)	Oker. M.
Oester. M.	Oktroi. O.
Oever. M.	Olie. M. en V.
	Oлимп.

Olimp. M. (<i>een berg</i>)	Oogmerk. O.
Olyf. M.	Oorbaer. M.
Omloop. M.	Oordeel. O.
Omvang. M.	Oorlof. M.
Ondank. M.	Oorlog. M. en O.
Ondier. O.	Oorsprong. M.
Ongel. O.	Oorzaek. V.
Ongunst. V.	Oosten. O.
Onheil. O.	Ootmoedt. M.
Onkruidt. O.	Opdragt. V.
Onlust. M.	Opgang. M.
Onmin. V.	Ophef. M.
Onrust. V.	Opkomst. V.
Ontbyr. O.	Oproer. M. en O.
Onthael. O.	Opschrift. O.
Onthef. O.	Opzet. O.
Onthier. O.	Opzicht. O.
Ontucht. V.	Orde. V.
Ontvang. M.	Orgel.
Ontvangst. V.	Orkaen. M.
Ontwerp. V.	Oudheit. V.
Ontzag. O.	Outer. O.
Ontzeg. O.	Oven. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene P?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene P.

D 2

Pach-

Pachter. M.	Peper. V.
Padde. V.	Perruik. V.
Paerle. V.	Perfoon. M.
Paleis. O.	Petard. M.
Palei. V.	Perzik. V.
Palét. O.	Pilaer. M.
Panneel. O.	Pistool. V.
Panter. M. (<i>een dier</i>)	Plakkaet. O.
Pantfer. O.	Planeet. V.
Papier. O.	Plantsoen. V.
Parkét. O.	Pluvier. O. (<i>een vogel</i>)
Parnas. M. (<i>een berg</i>)	Poeder. O.
Party. V.	Polei. V.
Pascha. O.	Ponjaedr. M.
Pastei. V.	Poortael. O.
Patroon. M. en O.	Priëel. O.
Pausdom. O.	Prikkel. M.
Pekel. V.	Prinsdom. O.
Penning. M.	Purmer. V.
Penfeel. O.	Purper. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Q?

Antw. Naerdien de zelfstandige woorden, die men eertyds met *qu* plagt te spellen, vry eigenaertiger met *kw* geboekstaeft worden (*), vindt men alleen de namen *Quintus* en

(*) Men zie hier op pag. 22. 1ste stukje.

en *Quiry*n , onder de zelfstandige woorden , van twee Lettergrepen , met eene Q gespeelt.

Vr. Welke zelfstandige woorden van twee Lettergrepen , beginnen met eene R ?

Antw. De volgende zelfstandige woorden , van twee Lettergrepen , beginnen met eene R.

Raedsel. O.	Richtsnoer. O.
Raegsel. O.	Rivier. V.
Randsel. V.	Robyn. M.
Randsoen. O.	Roede. V.
Ranket. O.	Roemer. M.
Rappier. O.	Roffel. M.
Ratel. V.	Rogge. V.
Reael. M.	Rokken. O.
Rechtbank. V.	Rommel. M.
Rede. V.	Rondas. V.
Reden. V.	Ronde. V.
Reede. V.	Rondeel. O.
Regel. M.	Rooster. M.
Regen. M.	Ruigte. V.
Reiger. M.	Ruiker. M.
Bekel. M.	Ruimte. V.
Rente. V.	Rumoer. O.
Reutel. M.	Rusting. V.
Reuzel. V.	Rykdom. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene S?

Antw De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene S.

Sabbath. M.	Schepfel. O.
Sabel. M.	Schepter. M.
Saffier. M.	Schering. V.
Saffraen. M.	Scheimer. M.
Saizoen. O.	Scherschool. V.en O.
Salet. O.	Schierspoel. V.
Satyn. O.	Schildpadt. V.
Scnabél. V.	Schipbreuk. V.
Schade. V.	Schoonte. V.
Schaduw. V.	Schoorsteen. M.
Schaekberdt. O.	Schotel. V.
Schaekspel. O.	Schouder. V.
Schaemte. V.	Schouwburg.
Schakel. V.	Schouwspel. O.
Schandael. O.	Schrede. V.
Schande. V.	Schriftuur. V.
Schavot. O.	Schroomte. V.
Schedel. M.	Schubbe. V.
Scheede. V.	Scille. V. (eene klip)
Schelde. V. (eene ri-	Seine. V. (eene rivier)
Schelling. M. vier.)	Serpent. O.
Schenkel. V.	Sieraedt. O.
Schennis. V.	Sierfel. O.
Schepel. O.	Siere. V.

Sik.

Sikkel. V.	Staetsie. V.
Slede. V.	Stamper. M.
Sleter. M.	Standaerdt. M.
Sleutel. M.	Stapel. M.
Slinger. M.	Stede. V.
Sluier. M.	Steiger. M.
Smaragd. M.	Steilte. V.
Snuiten. M.	Stempel. M.
Spanfel. O.	Sterfte. V.
Sparen. O.	Sterkte. V.
Speeltuig. O.	Steunfel. O.
Spelonk. V.	Steven. V.
Sperwer. M.	Stilte. V.
Spiegel. M.	Stoppel. V.
Spiering. M.	Stopsel. O.
Spyker. M.	Stormkat. V.
Spinrok. M.	Stormram. M.
Sponde. V.	Streelfel. O.
Spongi. V.	Studie. V.
Springhaen. M.	Stuiver. M.
Springvloedt. M.	Stuurplecht. V.
Spyker. M.	Suiker. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene T?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene T.

Tabbaerdj. M.	Toevoer. M.
Tafel. V.	Toezeg. M.
Talent. M.	Toezicht. V.
Taling. M.	Tombe. V.
Talmud. M.	Tonder. O.
Tamboer. M.	Tooneel. O.
Tapyt. O.	Topaes. M.
Tarter. M.	Toppér. O.
Tarwe. V.	Toren. M.
Teeken. O.	Tortel. M.
Teerling. M.	Tralie. V.
Tempe. O.	Trechker. M.
Tempel. M.	Trezoor. O.
Temper. M.	Triomf. M.
Tepel. M.	Trommel. M. en V.
Tering. V.	Trompér.
Teugel. M.	Tronie. V.
Tiber. M. (<i>eene rivier</i>)	Truffel. M.
Tiende. V.	Tulbandt. M.
Tiger. M. (<i>eene rivier</i>)	Turkois. O.
Timmer. O.	Tweedragt. V.
Tinne. V.	Tweeling. M.
Titel. M.	Tweespalt. V.
Toegang. M.	Twente. V.
Toeleg. M.	Twist. M.
Toeloop. M.	Twyffel. M.
Toefel. M.	Tyding. V.
Toevlucht. V.	Tyger. M.

Vr.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene U?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene U,

Uchtend. M.	Uitschot. O.
Uiën. M.	Uitspraek. V.
Uiër. M.	Uitstek. O.
Uitgang. M.	Uitstel. O.
Uitgift. V.	Uitvaert. V.
Uitham. M.	Uitvoer. M.
Uitkomst. V.	Uitzet. O.
Uitrit. V.	Urim. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene V?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene V.

Vadem. M.	Veluw. V. (een land-
Vaendel. O.	Vendel. O. <i>schap</i>)
Vaertuig. O.	Venkeh. V.
Vaerwel. O.	Vennoot. M.
Vaerze. V.	Venster. O.
Valreep. M.	Venyn. O.
Vedel. V.	Verbandt. O.
Veder. V.	Verblyf. O.
Veertel. O.	Verbodt. O.
Veete. V.	Verbondt. O.

Verdek.	O.	Yesper.	V.
Verding.	O.	Yeulen.	O.
Verdrag.	O.	Yezel.	V.
Verdriet.	O.	Vierkant.	O.
Vergif.	O.	Vierschaer.	V.
Vergryp.	O.	Vierflag.	O.
Verlaet.	O.	Vinger.	M.
Verlang.	O.	Vlakte.	V.
Verlet.	O.	Vlegel.	M.
Verlies.	O.	Vleugel.	M.
Verlof.	O.	Voeder.	O.
Verloop.	O.	Voedfel.	O.
Vermaek.	O.	Voertval.	M.
Vermaen.	O.	Vogel.	M.
Vernis.	O.	Vonnis.	O.
Vernuft.	O.	Voogdy.	V.
Verraedt.	O.	Voorbaet.	V.
Verschie.	O.	Voorburg.	M.
Vershil.	O.	Voordeel.	O.
Verflag.	O.	Voorhof.	O.
Verstandt.	O.	Voorraedt.	M.
Vertoog.	O.	Voorschrift.	M.
Vertrek.	O.	Voorflag.	M.
Verval.	O.	Voorspet.	O.
Vervolg.	O.	Voorspook.	O.
Verwe.	V.	Voorspraek.	V.
Verwyt.	O.	Voorstel.	O.
Verzoek.	O.	Voortogr.	M.
Verzuim.	O.	Voorzaet.	M.

Va-

Vore. V.	Vrouwmenfch. O.
Vrede. M. en V.	Vuilnis. V.
Vriendfchap. V.	Vulte. V.
Vryburg. M.	Vuurtest. V.
Vrydom. M.	Vyandr. M.
Vroedfchap. V.	Vyver. M.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene W?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginner met eene W.

Wachter. M.	Wandel. M.
Wadde. O.	Wapen. O.
Waeghals. M.	Warmte. V.
Waejer. M.	Wafchbadt. O.
Waerde. V.	Wasdom. M.
Waerdig. M.	Water. O.
Waerheit. V.	Webbe. O.
Waermond. M.	Wédde. V. en O.
Waerom. M.	Weder. O.
Waesfer. M.	Weedom. M.
Wagen. M.	Weelde. V.
Wak. V.	Weereldt. V.
Waker. M.	Weërhaen. M.
Waerdy. V.	Weërsmack. M.
Walge. V.	Weërftandt. M.
Walmte. V.	Weërftoor. M.
Wambes. O.	Weërftuit. M.

Weer-

Weêrzin. M.	Wisfel. V.
Weïde. V.	Woede. V.
Weite. V.	Woeker. M.
Weldaedt. V.	Woestyn. V.
Welffel. O.	Wolfsmuts. V.
Welkomst. V.	Wolle. V.
Wellust. M.	Wonder. O.
Welstandr. M.	Woning. V.
Welvaert. V.	Worppiek. M.
Wervel. M.	Wortel. M.
Westen. O.	Wrevel. M.
Wezel. M.	Wrongel. M.
Wezen. O.	Wydte. V.
Wezer. V.	Wyngaerdt. M.
Wieling. V.	Wynglas. O.
Wierook. M.	Wynkan. V.
Wildbraedt. O.	Wynrank. V.
Wildvang. O.	Wynruit. M.
Wimpel. M.	Wynstok. M.
Wïndvang. M.	Wysgeer. M.
Winkbraeuw. M.	Wysheit. V.
Winkel. M.	Wysneus. M.
Winkét. O.	Wysfel. M.
Winning. V.	Wyting. V.
Winter. M.	Wyzer. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene X?

Antw. Naerdien de X den klank van ks heeft

heeft, brengt men hier alleen de vreemde namen *Xantus* en *Xerxes* toe.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Y?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Y.

Ydel. O.	Yfop. M.
Yker. M.	Ysfchors. V.
Yking. V.	Ysfel. M. (<i>eene rivier</i>)
Ykmaet. V.	Yver. M.
Ylhoofdt. O.	Yvoor. O.
Yltuir. V.	Yzer. O.
Ysberg. M.	Yzing. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Z?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Z.

Zadel. M.	Zeifen. V.
Zalve. V.	Zemel. V.
Zede. V.	Zenuw. V.
Zeehondt. M.	Zetel. M.
Zeekalf. O.	Ziekte. V.
Zeeschuim. O.	Zilver. O.
Zege. V.	Zitting. V.
Zegel. O.	Zode. V.
Zegen. M.	Zolder. M.

Zo.

Zomer. M.	Zwaerte. V.
Zonde. V.	Zwachtel. M.
Zuiden. O.	Zwager. M.
Zuidoost. O.	Zwakheit. V.
Zuidwest. O.	Zwaluw. V.
Zuivel. O.	Zwartfel. O.
Zuster. V.	Zwavel. V.
Zwabber. M.	Zwemfel. O.
Zwadder. O.	Zyde. V.

Vr. Waerom spelt gy de woorden *ligchaem*, enz. en diergelyken niet met twee *ch*; by voorbeeldt, *lichschaem*, gelyk sommigen?

Antw. Men spelt de woorden *ligchaem* enz. liever met eene *g* en *ch*, dan met twee *ch* om dat het laetste de uitspraek te hard maekt, en de *ch* in het begin van de tweede Lettergreep genoegzame scherpte aen de *g*, by het einde der eerste Lettergreep, mededeelt.

Vr. Waerom spelt men *Jufvrouw*, en niet *Juffrouw*, gelyk men gemeenlyk ziet?

Antw. Men moet het woordt *Jufvrouw* nooit met twee *ff* maer met *fv* spellen, om dat een der voornaemste regels in het spellen is, te letten waer van de woorden herkomstig zyn, nu komt *Jufvrouw* van *Vrouw*, en dus mag deze *v* in geene *f* verandert worden, het zelve ziet men in het woordt ontvan-

vangen. Insgelyks moet men, in het woord *Schouwburg* en diergelyken, de *w* niet nalaten, om dat men *aenschouwen* niet zonder *w* spellen kan.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Zelfstandige Naemwoorden van drie Lettergrepen.

Vr. **W**elke zelfstandige Naemwoorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene **A**?

Antw. De volgende zelfstandige Naemwoorden van drie Lettergrepen, beginnen met eene **A**.

Aberdaen. M.	Aenbieding. V.
Abdisfe. V.	Aenblazing. V.
Abeelboom. M.	Aenbrenger. M.
Abrikoos. M.	Aenbrenging. V.
Adelaer. M.	Aendringing. V.
Adelborst. M.	Aengezicht. O.
Aderflag. M.	Aengryper. M.
Admiraal. M.	Aengryping. V.
Aenbidder. M.	Aenhanger. M.
Aenbidding. V.	Aenkitser. M.

Aen-

Aenhoorder.	M.	Aenzetter.	V.
Aenhooring.	V.	Aenzetter.	M.
Aenhouding.	V.	Aenzitting.	V.
Aenklægster.	V.	Aerdaker.	M.
Aenklager.	M.	Aerdappel.	M.
Aenlanding.	V.	Aerdbeving.	V.
Aenlasfing.	V.	Aerdbezie.	V.
Aenlegger.	M.	Aerdbodem.	M.
Aenlegging.	V.	Aerdewerk.	O.
Aenleiding.	V.	Aerfeling.	V.
Aenlokker.	M.	Aertichok.	V.
Aenlokking.	V.	Aertigheir.	V.
Aenmaner.	M.	Aertsbisfhop.	M.
Aenmerking.	V.	Aertsengel.	M.
Aenmerkter.	V.	Aertshertog.	M.
Aennemer.	M.	Aertspriester.	M.
Aenneming.	V.	Aertsvader.	M.
Aenpryzing.	V.	Aertsvyandt.	M.
Aenrader.	M.	Afbeelding.	V.
Aenrading.	V.	Afbidder.	M.
Aenfchouwer.	M.	Afdanking.	V.
Aenfchouwfter.	V.	Afdeeling.	V.
Aenfroker.	M.	Afdryving.	V.
Aenfteking.	V.	Afdrukfel.	O.
Aenftooting.	V.	Afering.	V.
Aentreekening.	V.	Afkapping.	V.
Aentóner.	M.	Afkorting.	V.
Aenrekking.	V.	Afleening.	O.
Aenvechting.	V.	Aflooper.	M.

Aflo-

Aflooping. V.	Afzetzal. O.
Aflossing. V.	Agaetsteen. M.
Afsmaling. V.	Agrendeel. M.
Afmatting. V.	Akkerbouw. M.
Afmeting. V.	Akkerman. M.
Afperſing. V.	Alchimi. V.
Afrading. V.	Alfeüs. M. (<i>eene rivier</i>)
Afrika. O.	Algedus. M. (<i>een berg in Thracië</i>)
Afrukking. V.	Almanach. M.
Afryting. V.	Ametist. M. (<i>een edel geyſteente</i>)
Affſchaeffel. O.	Andoren. M. (<i>zeker kruid</i>)
Affſchaffing. O.	Andyvie. V.
Affſcheiding. V.	Apoſtel. M.
Affſchrapſel. O.	Ararath. M. (<i>een gebergte</i>)
Affſchuiming. V.	Argernis. V.
Affſchutting. V.	Arfenael. O.
Affluiting. V.	Arſeny. V.
Affnyding. V.	Athenen. O.
Afftooting. V.	Atheſis. M. (<i>een ſtroom in Italië</i>)
Afftrooper. M.	Avondſtar. V.
Afteekening. V.	Avontuur. O.
Aftrekking. V.	
Afvyſſel. O.	
Afweiding. V.	
Afwending. V.	
Afwyking. V.	
Afwryving. V.	
Afwyzing. V.	

E

Vr.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene B?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene B.

Badhonder. M.	Beestiael. O.
Baenderheer M.	Begeerte. V.
Bakkerin V.	Behangfel. O.
Bakoven. M.	Behoeftē. V.
Ballingschap. V.	Bekyfter. V.
Baravier. M.	Beklyving. V.
Baviaen. M.	Belaegster. V.
Bedestondt. M.	Beleidster. V.
Bedelaer. M.	Belersfel. O.
Bedelzak. M.	Belhamel. M.
Bederving. V.	Belofte. V.
Bedevaert. V.	Belover. M.
Bedgenoot M. (<i>van</i>	Beminnaer. M.
<i>een' man, en</i> V.	Beploeging. V.
<i>van eene vrouw ge-</i>	Beproeving. V.
<i>zegt zynde</i>)	Bereidsfel. O.
Bediponde. V.	Beroerte. V.
Beeldhouwer. M.	Beryder. M.
Beereklaeuw. O (<i>ze-</i>	Bewaerdster. V.
<i>ker kruidt</i>)	Boelaedje. V.
Beereklaeuw. M.	Bondigheit. V.
(<i>de klaeuw van een</i>	Bontwerker. M.
<i>Beer</i>)	Bosfchaedje. O.

Bos-

Bosforus. M. (eene Broederschap. V.en O.
 Zeeëngte) Burgerfchap. V.en O.
 Bravade. V. Bytebau. M.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene C?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene C.

Charante. (eene rivier in Frankryk) Cipresbladt. O.
 Cherubim. M. Cipresboom. M.
 Cikorei. V. Citerfnaer. V.
 Citerfpiel. O.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene D?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene D.

Dagement. O. Drukkery. V.
 Dageraet. M. Duifternis. V.
 Dagverhael. O. Duurzaamheit. V.
 Dapperheit. V. Dwarsdryver. M.
 Diamant. M. Dwarsdryffter. V.
 Donkerheit. V. Dweepery. V.
 Dreigement. O. Dwingelandt. M.
 Dronkenschap. V. Dykaedje. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene E?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene E.

Ebbenhout. O.	Elende. V.
Edeldom <i>of</i> Adel- dom. M.	Elexier <i>of</i> Elixir. O.
Edinburg. O. (<i>Hoofd- stads van Schotland</i>)	Elleboog. M.
Echenis. V. (<i>Heftb</i>)	Erfgenaem. M.
Eigendom. M. en O.	Eridaen. M. (<i>rivier</i>)
Eigenschap. V.	Evenaer. M.
Ekelaar. M.	Eurotas. M. (<i>eene rivier</i>)
Elefant. M.	Exempel. O.
Element. O.	Exemplaer. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene F?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene F.

Fabelrael. V.	Flereçyn. O.
Fabrikeur. M.	Fundament. O.
Filozoof. M.	

Vr.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene G?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene G.

Galeas. V. (<i>een vaer- tuig</i>)	Geleide. O.
Gallery. V.	Gemalin. V.
Galioen. O.	Gemeenschap. V.
Garonne. V. (<i>eene rivier</i>)	Gemeente. V.
Gebergte. O.	Gemompel. O.
Geboefte. O.	Genade. V.
Geboomte. O.	Geneugte. V.
Geboorte. V.	Genootschap. O.
Gebroetfel. O.	Gepeupel. O.
Gebulder. O.	Geraemte. O.
Gebuurschap. O.	Gerammel. O.
Gedaente. V.	Gereetschap. O.
Gedarmte. O.	Gestalte. V.
Gedeelte. O.	Gestarte. O.
Gedierde. O.	Gesteente. O.
Gedommel. O.	Gestoelte. O.
Geestendom. O.	Getokkel. O.
Gejammer. O.	Getrappel. O.
Geklater. O.	Getrommel. O.
Geklikklak. O.	Gevoelen. O.
	Geweide. O.
	Geweten. O.

Gewisfe. O.	Gezelschap. O.
Gewoonte. V.	Gierigheid. V.
Gezantschap. O.	Groetenis. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene H?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene H.

Hanekraei. M.	Helikon. M. (een berg)
Hagedoorn. V. doch ook M. om dat doorn Mannelyk is.	Hellebaert. M.
Hakkenei. V. (een gezwind paerd)	Heugenis. V.
Handeling. V.	Hydaspes. M. (een berg)
Hantéring. V.	Hoefzyzer. O.
Handvatfel. O.	Honigraet. M.
Hartewee. O.	Honigzeem. O.
Hartogdom. O.	Hoofdmanſchap. O.
Hazelaer. M.	Horizont. M.
Heerſchappy. V.	Horlement. M.
Heidendom. O.	Houſtapel. M.
Heiligdom. O.	Huwelyk. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene I?

Antw.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene I.

Ilias. V.	Inkoker. M.
Inboedel. O.	Intrede. V.
Indiaen. M.	Israël. O.
Ingewandt. O.	

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met den medeklinker J.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met den medeklinker J.

Jaergety. O.	Jodendom. O.
Jagersnet. O.	Jubelfeest. O.
Jagerstuig. O.	Jufferschap. V. en O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene K?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene K.

Kabinet. O.	Kabouter. M.
Kabeljaeuw. M.	Kalander. V.
Kabeltouw. O.	Kampanje. V.

K 4

Kan-

Kandelaer. M.	Keizerdom. O.
Kapitoel. O.	Keizerin. V.
Kapittel. O.	Kloosterwerk. O.
Karbonkel. M.	Koningdom. O.
Karabyn. V.	Kristalyn. O.
Kardinael. M.	Krokodil. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene L?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene L.

Labyrinth. M. (<i>doolhof</i>)	Lesfenaer. M.
Lantaerne. V.	Lettergreep. V.
Lastaedje. V. (<i>jscheep- timmerwerf</i>)	Lieverei. V.
Latium. O. (<i>een land</i>)	Lotery. V.
Liedekant. V. (<i>jschap</i>)	Lucerie. O. (<i>een land- streek</i>)
Lekkerny. V.	Lucretil. M. (<i>een berg</i>)

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene M?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene M.

Makelaer. M.	Magazyn. O.
Maetschappij. V.	Magistraet. M.

Ma-

Majesteit. V.	Memory. V.
Maluwe. V. (zeker kruidt)	Mencius. M. (eene rivier)
Manganeel. O. (oor- logsburgt)	Moederslagr. V.
Medecyn. V.	Mogendheit. V.
Medoogen. O.	Mompeling. V.
Meenigte. V.	Montering. V.
Meesterschap. V. en O.	Morgentondt. M.
Melise. V. (zeker kruidt)	Muskaedel. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene N?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene N,

Naäping. V	Negental. O. (voor de Zanggodinnen)
Nachtegael. M.	Nesteling. V.
Nachtgebaer. O.	Nettigheit. V.
Nachtmantel. M.	Nieswortel. M.
Nachtmerry. V.	Nieuwejing. M.
Nachtwaker. M.	Nootolie. M.
Nazaetschap. O.	Nuttigheit. V.
Nederlaeg. V.	Nydigheit. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene O?

E 5

Antw.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene O.

Oaxes. M. (<i>eene rivier</i>)	Onleede. V.
Oceaan. M.	Onweder. O.
Ochrenstondt. M.	Oogelyn. O.
Oeffening. V.	Oogenblik. O.
Ojevaer. M.	Opening. V.
Olifant. M.	Orakel. O.
Ommegang. M.	Orion. M. (<i>een gesternte</i>)
Ommering. V.	Ouderdom. M.
Ommezwier. M.	Overdaedr. V.
Ondergang. V.	Overgang. M.
Onderhoudt. O.	Overlast. M.
Onderscheidt. O.	Overleg. M.
Onderstandt. M.	Overloop. M.
Ondertrouw. V.	Overschor. O.
Onderwys. O.	Overslag. M.
Ongelaet. O.	Overspel. O.
Ongelyk. O.	Overtoom. M.
Onkunde. V.	Overvloedt. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene P?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene P.

Paer-

Paerlemoer. O.	Pellikaen. M.
Pakkaedje. V.	Plantaedje. V.
Papegaei. M.	Plonderaer. M.
Paradys. O.	Plumaedje. V.
Parkement. O.	Poëzy. V.
Parlement. O.	Populier. M.
Partyschap. V.	Porfelein. O.
Paracon. M. (<i>een stuk gelds</i>)	Potaedje. V.
Pavane. V. (<i>een dans</i>)	Priesterdom. O.
Paveljoen. O.	Priesterschap. V. en O.
Pelion. M. (<i>een berg</i>)	Profecy. V.
	Pylkoker. M.

Vr. Heeft men ook zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, die met eene Q beginnen?

Antw. Om dat de *kw* thans voor de *qu* gebruikt wordt, heeft men geene zelfstandige woorden van drie Lettergrepen, die met eene Q beginnen.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene R?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene R.

Ravelyn. O.	Reglement. O.
Razerny. V.	Regenbak. M.

Re-

Regenkleet. O.	Rosmolen. - M.
Regenvlaeg. V.	Rouwgewaedt. O.
Regering. V.	Rozelaer. M.
Reismantel. M.	Rozengaert. M.
Reiziger. M.	Ruikemje. O.
Rekenaer. M.	Ruitery. V.
Rekenschap. V.	Ryffelaer. M.
Reukaltaer. M.	Ryksappel. M.
Reutelaer. M.	Ryksdaelder. M.
Ridderschap. V.	Ryksgebiedt. O.
Riviervisch. M.	Ryngraeffschap. O.
Roggebroodr. O.	Rywagen. M.
Rondemaet. V.	

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene S?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene S.

Sakrament. O.	Schenkaedje. V.
Sakristy. V.	Schietspoel. V.
Sanhedrin. M.	Schikgodin. V.
Saone V. (<i>eene rivier</i>)	Schildpadde. V.
Schabelle. V.	Schoorsteenkleedt. O.
Schaduwleer. V.	Schorpioen. O.
Scharlaken. O.	Schouderblatt. O.
Schemering. V.	Schrynwerker. M.

Schris-

Schriftuurplaets.	V.	Steenhouwer.	M.
Slaepvertrek.	O.	Stellaedje.	V.
Sleeperstuig.	O.	Straetmaker.	M.
Sleutelring.	M.	Scribbeling.	V.
Slingersteen.	M.	Stroomgodin.	V.
Spinnekop.	V.	Struisvogel.	M.
Spinrokken.	O.	Syllabe.	V. (<i>Letter- greep</i>)
Stadhouder.	M.	Synode.	O.
Staetsykoets.	V.		
Stapelrecht.	O.		

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene T?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene T.

Tafelst.	O. (<i>een schryf-</i>	Timmerman.	M.
Tafereel.	O. <i>tafel</i>)	Toeverlaet.	M.
Fandstoker.	M.	Toeverzicht.	V.
Teekening.	V.	Toortsdrager.	M.
Tempeldeur.	V.	Tortelduif.	V.
Teorbe.	V. (<i>een speel-</i>	Trommellag.	M.
Testamenr.	O. <i>tuig</i>)	Trompetter.	M.
Tiberstroom.	M.	Twistmaker.	M.
Timarus.	M. (<i>eene rivier</i>)	Tytelbladt.	O.

Vr.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene U?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene U.

Uchtendstondt. M.	Uitlegger. M.	(een
Uiterste. O.	vaertuig)	
Uithangbordt. O.	Uitvoerder. M.	

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene V?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene V.

Vaderflagt. M.	Voetschabél. V.
Vederbos. M.	Vondeling. M.
Verdientte. V.	Voornemen. O.
Verlangen. O.	Voorverhael. O.
Vermoeden. O.	Voorwaerde. V.
Vermogen. O.	Vorttendom. O.
Verwantschap. O.	Vredevaen. V.
Versierfel. O.	Vreemdeling. M.
Verzierfel. O.	Vryaedje. V.
Vingerling. M.	Vyandschap. V.
Voëraedje. V.	Vyverberg. M.

Vr.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene W?

Antw De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene W.

Warande	V.	Wetenschap.	V.
Wagenspoor.	O.	Wildernis.	V.
Wanschepfel.	O.	Winkelbank.	V.
Wantrouwen.	O.	Winkelier.	M.
Waterdrop.	M.	Winkelknecht.	M.
Waterspuit.	V.	Wintertydt.	M.
Waterzucht.	V.	Wisfelaer.	M.
Wedergaë.	V.	Wittebroodt.	O.
Wederfpaar.	V.	Woesteny.	V.
Wederfuit.	M.	Wolkkolom.	V.
Weinigte.	V.	Wyngaerdrank.	V.
Welkomgroet.	V.	Wynöxhoofdt.	O.
Wellekoom.	M.	Wyzerplaet.	V.
Wervelwindt.	M.		

Vr. Welke letters blyven nog overig, waer mede eenige zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen?

Antw. Naerdien wy geene zelfstandige woorden van drie Lettergrepen hebben, die met eene X of Y beginnen, zoo blyft de Z alleen over: dus wy eenige zelfstandige

woor.

woorden , van drie Lettergrepen , die met een Z beginnen , laten volgen .

Zakuurwerk. O.	Zinnebeeldr. O.
Zandkoker. M.	Zinnepop. V.
Zanggodin. V.	Zoldertrap. V.
Zeegevecht. O.	Zonneschyn. M.
Zeefteiger. M.	Zuigeling. M.
Zeilaedje. V.	Zwaartekracht. V.
Zilvermidt. M.	Zwanenzang. M.
Zilverwerk. O.	Zwymelwyn. M.

Vr. Zyn 'er niet eenige vaste regels , waer door men gemaklyk zien kan , van welk geslacht sommige woorden zyn ?

Antw. Men vindt , by de Spraekkonstschryvers , zeer vele regels , die van den uitgang der woorden afgeleid worden , en zeer dienstig zyn , om het geslacht van sommige zelfstandige naemwoorden te kennen (*)

Vr. Geef hier eens voorbeelden van .

Antw. Ten voorbeeld' strekken hier van de woorden , die op *ing* uitgaen , als , *aenbieding* ;
be.

(*) Gemerkt deze regels by de meeste Schryvers onzer tale , en vooral by de heeren Momen en Hoogstraten te vinden zyn , zal ik 'er slechts weinige opnoemen ,

beschryving, *beproeving*, *opsporing*, (*) en anderen, welke alle van het vrouwelyke geslacht zyn.

Vr. Dient men hier van niets uitzonderen?

Antw. Men dient hier aentemerken, dat het woordt *Koning* van het mannelyk geslacht is; hier in overeenkomende met zulke zelfstandige woorden, die van grondwoorden afgeleid worden, en die in het mannelyke of vrouwelyke zich naer hunne grondwoorden schikken; by voorbeeldt, *doopeling*, *vreemde-ling*, enz. want in 't mannelyke geslacht zegt men, in den vierden naemval, *den vondeling* als het mannelyk, en *de vondeling* als het vrouwelyk is.

Vr. Wat is 'er van de woorden, die in *nis* eindigen?

Antw. Alle werkelyke Naemwoorden, die den ufgang op *nis* maken, zyn van het vrouwelyke geslacht; by voorbeeldt, *argernis*, *behoudenis*, enz.

Vr.

(*) In de Geslachtlysten is men gewoon de woorden, die wegens den uitgang van één Geslacht zyn, niet telkens te herhalen; doch wy hebben dit niet nagevolgt, gemerkt wy, voor de jeugd' schryvende, eenen grooter voorraedt van woorden noodig hadden.

F

Vr. Wat is van de woorden op *heit* aen te merken?

Antw. Alle woorden, die op *heit* uitgaen, en van toevoegelyke Naemwoorden afkomen, zyn van het vrouwelyk geslacht; by voorbeeldt, *achtbaerheit* van *achtbaer*, *barmhartigheit* van *barmhartig*, *heiligkeit* van *beilig*, enz.

Vr. Wat hebt gy nog aentemerken?

Antw. Ook zyn alle woorden, die in *sel* eindigen, van het onzydige geslacht; by voorbeeldt, *behangsel*, *bediedsel*, en meer anderen.

Vr. Wat neemt men omtrent de Werkwoorden, die men tot zelfstandige woorden maekt, in acht?

Antw. Wanneer de Werkwoorden tot zelfstandige woorden gemaekt worden, zyn zy mannelyk of vrouwelyk, naer zy van mannen of vrouwen gebruikt worden.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Vr. **W**elke zelfstandige Naemwoorden, van

van vier Lettergrepen, beginnen met de A, B, C, en D. (*)

Antw. Met de vier eerste letteren van het A B C, beginnen de volgende zelfstandige Naemwoorden van vier Lettergrepen.

Achteloosheit. V.	Albeheerscher. M.
Achterklapper. M.	Albestuurder. M.
Achtersteven. M.	Aloëplant. V.
Admiraelschap. O.	Amalekyt. M.
Aelmoesfenier. M.	Ambassade. V.
Aenstootgeving. V.	Antwoordgeving. V.
Afhangklykheit. V.	Apostelschap. O.
Äkademie. V.	Azynmaker. M.

Met de B beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Baälfegor. M.	Bekommering. V.
Bannisement. O.	Berkemeiër. O.
Barmhertigheit. O.	Beteugeling. V.
Basiliskus. M.	Bevalligheit. V.
Beërffenis. V.	Bevelhebber. M.
Beestachtigheit. V.	Bezemmaker. M.
Behoudenis. V.	Binnekamer. V.

F 2

Bly-

(*) Om de gedurige herhaling der vragen te vermyden, hebben wy verscheidene letters te laten genomen.

Blymoedigheid. V. Burgemeester. M.
 Bondgenootschap. O. Burgervader. M.
 Bouwgereedschap. O. Byleveldsdoek. O.
 Brouwersketel. M. Byzonderheit. V.

Met de C beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen:

Chylbereiding. V. Cyferletter. V.
 Chylvettéring. V. Cyfermeester. M.

Met de D beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Dagdievery. V. Drankbereiding. V.
 Degengevest. O. Drankverkooper. M.
 Demoedigheid. V. Drievuldigheid. V.
 Dischplegtigheid. V. Dromedaris. M.
 Doopplegtigheid. V. Dwarsdryvery. V.
 Doorluchtigheid. V. Dykdoorbreking. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen, beginnen met eene E, F, G, en H.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen, beginnen met E, F, G en H.

Echt:

Echtverfierfel. O.	Eskuriael. O.
Eerwaardigheid. V.	Ettermaking. V.
Emmausganger. M.	Etterwonde. V.
Enkelvoudig. O.	Evangely. O.
Ernsthaftigheid. V.	Evangelist. M.
Ervarenis. V.	Ezeldryver. M.

Met de F beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Fakkeldrager. M.	Flesfeblazer. M.
Fakkelmaker. M.	Fluikemaker. M.
Familystuk. O.	Fluitespeler. M.
Feestfieraedje. O.	Fonteinwater. O.
Flaeuwheertigheid. V.	Frontenjakwyn. M.
Flambouwdrager. M.	Fruitverkooper. M.

Met de G. beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Garnaelvischer. M.	Geheugenis. V.
Gebiedenis. V.	Gelegenheit. V.
Geboortestad. V.	Gemeenebest. O.
Gebroederschap. O.	Genegenheit. V.
Gedachtenis. V.	Gerechtigheit. V.
Gedenkenis. V.	Gestadigheid. V.
Geduurzaamheit. V.	Gestaltenis. V.
Geheimenis. V.	Gesteltenis. V.
Gehemelte. O.	Getrouwigheid. V.

Getuigenis. O.	Gramstorigheit. V.
Glimpachtigheid. V.	Groothartigheid. V.
Glipperigheid. V.	Grootmoedigheid. V.
Godzaligheid. V.	Grootsprekery. V.
Goeddadigheid. V.	Gruwelykheit. V.

Met de H beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Hagedoren. V.	Hersfenbekken. O.
Hakemaker. M.	Historybladr. O.
Halstermaker. M.	Hoedanigheid. V.
Halstarrigheid. V.	Hoedemaker. M.
Handchoenverwer. M.	Honderduizend. O.
Handvestkenner. M.	Huichelary. V.
Hardnekkigheid. V.	Huwelyksgoed. O.
Hazewindhondt. M.	Huwelykszang. M.
Heerszuchtigheid. V.	Hylikmaker. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen, beginnen met I, J, K, L, M, N en O?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met I, J, K, L, M, N en O.

Inademing. V.	Inquisitie. V.
Incentery. V.	Inwaesfeming. V.

Met

Met den medeklinker J beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Jaergetyde. O.	January. M.
Jaerrekening. V.	Jeneverboom. M.
Jagermeester. M.	Jodegenoot. M.

Met de K beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Kabeljauwstaert. M.	Keurslyfmaker. M.
Kaerfemaker. M.	Kinnebakslag. M.
Kajuitwachter. M.	Knoopemaker. M.
Kalanderzaet. O.	Kloekmoedigheid. V.
Kameleon. O.	Kegelgieter. M.
Kampvechtery. V.	Komkômmerzaedr. O.
Kancelary. V.	Kraenvogeltje. O.
Karbonkelsteen. M.	Kronykschryver. M.
Kardinaelschap. O.	Kroonemaker. M.
Kartouwslager. M.	Kruidlezery. V.
Kattoendrukker. M.	Krygsbehoefte. V.
Keldermeester. M.	Kwaedaertigheid. V.
Keukenmeester. M.	Kwakzalvery. V.

Met de L beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Laerzemaker. M.	Letterzifter. M.
Lagelegger. M.	Liedeboekje. O.
Lammerenberg. M.	Ligthoofdigheit. V.
Langmoedigheit. V.	Ligtvaerdigheit. V.
Lavendelbloem. V.	Lindebloeifel. O.
Læenverheffing. V.	Linnewenver. M.
Lenteroosje. O.	Loodgieterij. V.
Lettergieter. M.	Loonbederver. M.
Letterzetter. M.	Lyndrajery. V.

Met de M beginnen de volgende zelfftandige woorden van vier Lettergrepen.

Magteloosheit. V.	Mesfemaker. M.
Mahumedaen. M.	Middelaerschap. O.
Mandemaker. M.	Milddadigheit. V.
Manierlykheit. V.	Minnemoeder. V.
Manteldrager. M.	Moejelykheit. V.
Mariolein. V.	Molenmeester. M.
Mattemaker. M.	Mostertmolen. M.
Medebroeder. M.	Mutsmaekter. V.
Meineedigheit. V.	Myterdrager. M.

Met de N beginnen de volgende zelfftandige woorden van vier Lettergrepen.

Nachtegaelszang. M.	Nakomeling. M.
Naeldekker. M.	Nalatifheit. V.
Naeuwkeurigheid.	Natuurkunde. V.

Ne-

Nederlander. M.	Nestelgaren. O.
Nederwerping. V.	Nonneklooster. O.
Negenduizend. (*) O.	Nooddruftigheid. V.
Neringloosheit. V.	Noodwendigheid. V.

Met de Q beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Offerande en Offerhande. V.	Ongezondheit. V.
Omftandigheid. V.	Ontfeltenis. V.
Omwenteling. V.	Ontvankenis. V.
Ondervinding. V.	Ontuchtigheid. V.
Onderwyzer. M.	Oorlogskunde. V.
Onderzoeker. M.	Ootmoedigheid. V.
Oneffenheit. V.	Oproermaker. M.
Ongemaektheit. V.	Oudheikunde. V.
Ongemeenheit. V.	Overipeelster. V.
Ongenoegte. V.	Overyling. V.
	Overzetting. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen, beginnen met de overige letteren van het A, B, C.

Antw. Met de P beginnen de volgende zelf-

(*) Alle getallen, bepaaldelyk genomen, zyn van het onzydige geflacht.

zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Pakkedrager. V.	Personaedje. V.
Pallisfede. V.	Pietersfelie. V.
Pannelikker. M.	Plateelbakker. M.
Papegacistaert. M.	Plonderaedje. V.
Paruikmaker. M.	Pluimstrykery. V.
Paternoster. O.	Privilegie. O.
Pekelharing. M.	Pypenmaker. M.
Pelgrimaedje. V.	Pypmakery. V.
Penningkunde. V.	Pyramide. V.

Dewyl de woorden, die men voorheen met *qu* spelde, zich beter met *kw* laten spellen, zyn 'er geene zelfstandige woorden van vier Lettergrepen, die met eene Q beginnen.

Met de R beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Rampzaligheid. V.	Roskammery. V.
Rechtvaerdigheid. V.	Ruiterijvolk. O.
Redelykheit. V.	Rygsnoermaker. M.
Reukeloosheit. V.	Rymloozemaet. V.
Roggebrooddeeg. O.	Ryskweekery. V.

Met de S beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Sa-

Salamander. M.	Snoeigereedschap. O.
Schaepoedery. V.	Snuiftabaksdoos. V.
Scheepstimmerman. M.	Speldemaker. M.
Schemeravondt. M.	Spieringvisscher. M.
Schenktafeltje. O.	Spinnewieltje. O.
Schoolmeesterschap. O.	Spitsvinnigheid. V.
Schoorsteenveger. M.	Stadhouderschap. O.
Schriftgeleerde. M.	Stadsburgerrecht. O.
Schroomachtigheid. V.	Standvastigheid. V.
Schuitevoerder. M.	Starrekyker. M.
Schynheiligheid. V.	Stoutmoedigheid. V.
Sleuteldrager. M.	Stratemaker. M.
Smakeloosheit. V.	Styfhoofdigheit. V.

Met de T beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Tabernakel. M.	Tigchelbakker. M.
Taeloeffening. V.	Timmeraedje. V.
Tabaksplanter. M.	Toortsedrager. M.
Tandestoker. M.	Trommelslager. M.
Teerlingspeler. M.	Twistgierigheid. V.
Teerverkooper. M.	Tydverdrijving. V.
Tegenvoeter. M.	Tydverkwisting. V.

Met de U beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Uit.

Uitwaareseming. V. | Universiteit. V.
 Uirwendigheid. V. | Uurwerkmaker. M.

Met de V beginnen de volgende zelfstan-
 dige woorden van vier Lettergrepen,

Vaderlijke. V.	Verwondering. V.
Vadermoorder. M.	Verzadiging. V.
Vastenavond. M.	Vischverkooper. M.
Verdoemenis. V.	Vleeschhouwery. V.
Verdraegfaemheit. V.	Vloekverwantfchap. O.
Vergiffenis. V.	Vogelvanger. M.
Verhemelte. O.	Vriendelykheit. V.
Verradery. V.	Vrymoedigheid. V.

Met de W beginnen de volgende zelfstan-
 dige woorden van vier Lettergrepen.

Waerzeggerij. V.	Werkheilichheit. V.
Wagemaker. M.	Wetgeleerde. M. en V.
Wankelbaerheit. V.	Wraekgierichheit. V.
Wapendrager. M.	Wraekoeffening. V.
Watermolen. M.	Wyngaerdenier. M.
Welgezindheit. V.	Wynkelderdeur. V.
Welmeendheit. V.	Wynkoopery. V.

Antw. Met de X beginnen geene zelfstan-
 dige woorden van vier Lettergrepen.

Met

Met de Y beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Ykmeesterschap. O.	Ylandsvaerder. M.
Yhoofdigheit. V.	Yveraerster. V.
Ysfelykheit. V.	Yvoorwerker. M.

Met de Z beginnen de volgende zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Zachtzinnigheit. V.	Zomerhuisje. O.
Zadelmaker. M.	Zonnewyzer. M.
Zaligmaker. M.	Zorgvuldigheit. V.
Zandachtigheit. V.	Zoutverkooper. M.
Zandkokertje. O.	Zuidewindje. O.
Zedenmeester. M.	Zwartachtigheit. V.
Zeisenslyper. M.	Zwartgalligheit. V.
Zenuwziekte. V.	Zwynenhoeder. M.
Zoldervenster. O.	Zydeverwer. M.
Zomerdroogte. V.	Zydewever. M.

VYFDE HOOFDSTUK:

Van de Zelfstandige Naemwoorden van vyf Lettergrepen.

Vr. Heeft men geene zelfstandige Naem-
woorden van vyf Lettergrepen?

Antw. Men heeft weinige of geene zelfstan-
dige Naemwoorden van vyf Lettergrepen,
vooral wanneer men zulke woorden, die door
de regels tot één geslacht behooren, niet tel-
kens herhaelt (*).

Vr. Geeft my eenige voorbeelden, vol-
gens de orde der letteren, zonder op die
regels te letten, op.

Antw. De volgende zelfstandige Naem-
woorden zyn van vyf Lettergrepen, en be-
ginnen met de A.

Aerdbezieboomplant.V: Aeneenschakeling.V:

Aen-

(* Naerdien wy, voor de jeugd' schryvende;
het getal der zelfstandige woorden moeten ver-
meenigvuldigen, kunnen wy, hoewel men zulks
anders in alle Geslachtlysten waarneemt, hier op
geen acht geven; gelyk wy ook boven reeds ge-
zegt hebben.

Aenfootelykheit. V. Almanakdrukker. M.
Algenoegfaemheit. V. Appelboomenhout. O.

Met de B beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Baälfegorsdienst. M. Boekdruckerswin-
Bedriegelykheit. V. kel. M.
Betamelykheit. V. Bootsgezellerje. O.
Beurtverwifeling. V. Buitensporigheit. V.
Bewinthebberschap. O. Burgemeesterschap. O.
Binnelandsvaerder. M. Buspoedermaker. M.
Bodemarybrief. M. Bygeloovigheit. V.

Met de C heeft men geene zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Met de D beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen:

Diamantflyper. M. Drankverkoopery. V.
Dierewarande. V. Drekgodenoffer. O.
Disteleerketel. M. Dykaenbesteding. V.

Met de E beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Echtverbindtenis. V. Elzeboomenbladt. O.
Edekmoedigheit. V. Elzeboomenhout. O.
Eikenboomenhout. O. Evenredigheit. V.

Met

Met de F beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Fakkeldragery. V. Figuurteekenaer. M.
Falyvouwery. V. Fundamentlegging. V.

Met de G beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen:

Geneuchelykheit. V. Gewetensdwinger. M.
Gerichtoeffening. V. Godverloochening. V.
Geryffelykheit. V. Goedertierenheit. V.

Met de H beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Haverkoopery. V. Hennepverkooper. M.
Hemelsgeziadheit. V. Horoskoopmaker. M.

Met de I beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Imaëliter. M. Israëliter. M.

Met de medeklinker J beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Ja-

Jagermeesterschap. O. Jerusalemmër. M.
 Jammerhartigheid. V. Jubelfeestviering. V.
 Jansenistery. V. Jubelfeestoffer. O.

Met de K beginnen de volgende zelfstan-
 dige woorden van vyf Lettergrepen.

Kaersmakery. V. Kinderpoppegoodt. O.
 Kammekramery. V. Koophandeldryver. M.
 Kantewerkstertje. O. Koordedanser. V.
 Kapélzangmeester. M. Koufewevery. V.
 Karbonkelsteentje. O. Kurafousvaerder. M.
 Katoendrukkery. V. Krygstoebereidfel. O.
 Kinderachtigheid. V. Krygszegeteeken. O.

Met de L beginnen de volgende zelfstan-
 dige woorden van vyf Lettergrepen.

Lakenverwery. V. Ligtgeloovigheid. V.
 Lakmakerswinkel. M. Lindeboomenhout. O.
 Lantaernontfeker. M. Linnewevery. V.
 Lederbereider. M. Loodwitmakery. V.
 Ledertouwery. V. Lystemakery. V.

Met de M beginnen de volgende zelfstan-
 dige woorden van vyf Lettergrepen.

Mahumedaner. M. Mazeliekte. V. Me
 G

Mededeelzaamheit. V. Medicynmeester. M.
Medegenootschap. O. Meesterachtigheit. V.

Met de N beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Nachtegaelsgezang. O. Noodzakelykheit. V.
Nakomelingschap. O. Notenboomenhout. O.
Nevelachtigheit. V. Notenverkooper. M.

Met de O beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Onstandvastigheit. V. Opperfalmeeſter. M.
Ontwyfelbaerheit. V. Oppervoogdyſchap. O.
Oorsprongkelykheit. V. Oproerverwekker. M.
Opperhoofdigheid. V. Oudheidkennisſe. V.

Met de P beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen

Parkementmaker. M. Peperbolletje. O.
Pasteibakkery. V. Poppekramery. V.
Pennekokertje. O. Pottebakkery. V.

Men vindt geene zelfstandige woorden, van vyf Lettergrepen, die met eene Q beginnen.

Met

Met de R beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Raedsvergadering. V. Rechtveerdigma-
 Rammelaerstertje. O. king. V.
 Ratelmolentje. O. Regelmatigheit. V.

Met de S beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Sabbathschendery. V. Schouwtoneelspeel-
 Saffraenverkooper. M. ster. V.
 Saletjuffertje. O. Slaperachtigheit. V.
 Schildpaddeschulpje. O. Speldemakery. V.
 Schouwtoneelspe- Sterrekykery. V.
 ler. M. Splinterachtigheit. V.

Met de T beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Tabernakeldeur. V. Tegenwoordigheit. V.
 Tamarindeboom. M. Testamentmaker. M.
 Tandestokertje. O. Tinnegietery. V.
 Tegelbakery. V. Twyffelachtigheit. V.
 Tegenstrydigheit. V. Twyffelmoedigheit. V.

Met de U beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Uitgehongertheit. V. Uitgelezenheit. V.
Uitgelatenheit. V. Univerfiteit. V.

Met de V beginnen de volgende zelfftan-
dige woorden van vyf Lettergrepen.

Vergangkelykheit. V. Vloertapytmaker. M.
Vermeenigvuldiging V. Vogelvangery. V.
Verontfchuldiging. V. Vyandelykheit. V.
Verontwaerdiging. V. Vygenboomsnoeijer M

Met de W beginnen de volgende zelfftan-
dige woorden van vyf Lettergrepen.

Wankelmoedigheid. V. Weereldgezindheit. V
Wederpartyder. M. Wispelcurigheid. V.
Wederfpanningheit. V. Wyduitgeftektheit. V.

Men heeft geene zelfftandige woorden,
van vyf Lettergrepen, die met een X begin-
nen.

Met de Y beginnen de volgende zelfftan-
dige woorden van vyf Lettergrepen.

Yzermynwerker. M. Yzerfmedery. V.

Met

Met de Z beginnen de volgende zelfstandige woorden van vyf Lettergrepen.

Zadelmakery. V.	Zonnestraelbreking. V.
Zandschippersgilde. O.	Zwakgeloovigheid. V.
Zegelbewaerder. M.	Zwavelachtigheid. V.
Zilverfmedery. V.	Zwymelachtigheid. V.

VYFDE HOOFDSTUK.

Vr. **W**at moet men tot het vorige nog byvoegen?

Antw. Gemerkt men, zoo in de H. Schrif-
tuur als elders, vele eigene namen, die
moeielyk zyn om wel te spellen en uittespre-
ken, gevonden worden, zoo is de kennis dier
spelling ten uiterste noodig. (*)

Vr. Geef eens eenigen derzelve, volgens
de orde der letteren, op.

Antw. Met de A beginnen de volgende
namen.

Abed.

(*) Hier zoude ik myne Spraakkunst hebben
kunnen eindigen, dan, naerdien ik voor de jeugd
schryf, vlei ik my dat eene korte lyst van eigene
namen, die in de H. Schrift, en elders gebruikt
worden, zeer dientig zyn zal.

Abedmelech.
Abel.
Abiël.
Abiëzer.
Abfalon.
Achab.
Achibam.
Achimelech.
Achitofel.
Adaja.
Adonibezek.
Agamemnon.
Agathocles.
Aholibama.

Abigsël.
Abimelech.
Abinadab.
Abraham.
Alcibiades.
Alexander.
Amazia.
Archidamidas.
Archimedes.
Aristarchus.
Aristides.
Aristóteles.
Aurelianus.
Aurelius.

Met de B beginnen.

Baëza.
Bajazer.
Barbulus.
Barzelaï.
Bazilius.
Belfazar.
Benhadab.
Benjamin.

Bernardus.
Berseba.
Bethuel.
Bildad.
Bileam.
Bilha.
Boáz of Boös.
Brutus.

Met de C beginnen.

Ca-

Cajafas.
Califthenes.
Cefas.
Cham
Chriftoftomus.
Chriftiaen.

Cicero.
Clementius.
Cleopatra.
Clefifontes.
Cyprianus.
Cyrillus.

Met de D beginnen.

Dacebalus.
Dammes,
Daniël.
Darius,
Dathan.
David.
Debora.
Delila,
Demetrius.
Democritus.
Demofthenes,
Diana.

Dianira.
Diocletiaen.
Diogenes.
Dionifius.
Dirk.
Dominicus.
Domitianus.
Donatus.
Doreas.
Dorothea.
Dromichetes.
Drufus.

Met de E beginnen.

Ebal,
Ebedmelech,
Ebzan,

Eliëzer.
Eliud.
Elizabeth,

G 4

Efraim.

Efraim.
Egbert.
Eleazar.
Eliakim.
Epaminondas.
Epifanes.
Epimenides.
Erasmus.
Eripia.
Ernestus.
Esdras.
Esrom.

Emerentia.
Emmanuel.
Epafras.
Epafras.
Eubulus.
Euripides.
Euzebius.
Everardus.
Ezajas.
Ezau.
Ezechiël.
Ezekias.

Met de F beginnen.

Fabiana.
Fabricius.
Faustina.
Faustus.
Favonius.
Feranius.
Ferdinandus.
Filippus.
Ferminus.

Flavianus.
Flora.
Floris.
Forestius.
Fortunatus.
Franciscus.
Francyntje.
Frederik.
Fulvia.

Met de G beginnen.

Galba.

Gehazi.

Ga.

Gabriël.
Gadalia.
Galindus.
Gerizim.
Gerrit
Gideon.
Gillis.

Godefridus.
Goliath.
Goosfen.
Govert.
Gregorius.
Gustavus.
Gysbertus.

Met de H beginnen.

Habakuk.
Hachila.
Haggai.
Hammar.
Hannibak.
Hector.
Helma.
Hendrik.
Herkules.
Hester.

Heva.
Hilarius.
Hillebrand.
Hillegond.
Hiram.
Holofernus.
Horatius.
Hubertus.
Hugo.
Hypermnestra.

Met de I beginnen.

Icarus.
Isocrates.
Isbozer.

Ismaël.
Isfaschar.
Ivan.

Met den Medeklinker J beginnen.

Jaänza.	Jaëlem.
Jabbok.	Jafer.
Jaël.	Jasper.
Jazon.	Jonatan.
Jefta.	Joost.
Jeremia.	Joris.
Jefus.	Jozefus.
Joachim	Jozias.
Job.	Judith.
Johanna.	Justina.
Johannes.	Justinus.

Met de K. beginnen.

Kain.	Kedorlaomer.
Karel.	Ketura.
Karolus.	Klement.
Kasparus.	Kornelia.
Kasandra.	Kornelis.
Katharina.	Kryntje.

Met de L. beginnen.

Laban.	Leonardus.
Lambertus.	Loth.
Laurens.	Lucretia.
Lazarus.	Ludovicus.
Lea.	Lydia.
Lemuël.	Lysanias.

Met

Met de M beginnen.

Magdalena.
Machteltje.
Manasse.
Margareta.
Maria.
Martinus.
Mattheus.

Mefibozeth
Melchizedech,
Mercurius.
Methusalem,
Michaël.
Miltiades.
Mitridates.

Met de N beginnen.

Naäman.
Naboth.
Nathan.
Naum.
Nebucadnezar.

Nebuchodonor.
Nehemia.
Nicanor.
Nicodemus.
Nicolaus.

Met de O beginnen.

Obadja.
Oktavianus.
Olimpias.
Olivier.

Onysias.
Orfeus.
Ornestus.
Ovidius.

Met de P beginnen.

Paulus.

Pinehas.

Poti.

Potifar.

Priscilla.

Polymachus.

Pythagoras.

Met de R beginnen.

Rabsake.

Reguël.

Rachel.

Remus.

Rehabeam.

Romulus.

Met de S beginnen.

Sadrach.

Simson.

Salathiël.

Socrates.

Salomon.

Sirach.

Salome.

Sifera.

Seth.

Sosipater.

Met de T beginnen.

Tabitha.

Theofilaktus.

Teunis.

Thucidides.

Thamar.

Timotheus.

Themistocles.

Titus.

Met de U beginnen.

Uchal.

Ufarin.

Ufas

Ufas.

Urbanus.

Ulisfis.

Uzziël.

Met de V beginnen.

Valentyn.

Venus.

Valerianus.

Verona.

Valerius.

Vespasianus.

Met de W beginnen.

Willem.

Wouter.

Willemina.

Wynandus.

Met de X beginnen.

Xantus.

Xenocratres.

Xantippe.

Xenofon.

Xemiades.

Xerxes.

Met de Y beginnen.

Ysbrant.

Yfidorus.

Yficrates.

Yvon.

Met de Z beginnen.

Zacharia.

Zacheus.

Za-

Zadok.
Zair.
Zalmon.
Zebulon.
Zedekia.

Zefanja.
Zelafead.
Zeres.
Zippora.
Zuriël.

*Bereikt myn zorg haer' wensch, zoo wordt de
jeugd ervaren*

*In hare moederspraek, zelfs in haer teed're
jaren:*

*Zoo stygt, door vlyt, haer heil tot een' verhe-
ven trap.*

*De Taekunst legt den grondt tot hooger we-
tenscbap.*

t de
edre
rbe.
ce.

